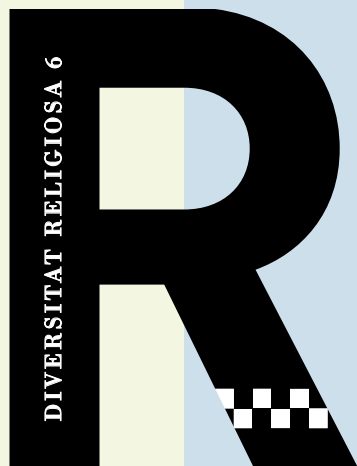

**GUIA PER AL RESPECTE
A LA DIVERSITAT DE CREENCES
EN L'ÀMBIT DELS SERVEIS
POLICIALS**

**Generalitat
de Catalunya**

**GUIA PER AL RESPECTE
A LA DIVERSITAT DE CREENCES
EN L'ÀMBIT DELS SERVEIS POLICIALS**

Guia per al respecte a la diversitat de creences en l'àmbit dels serveis policials.

– 1a edició. – (Guies sobre la diversitat religiosa ; 6)

Bibliografia

I. Catalunya. Direcció General d'Affers Religiosos II. Col·lecció: Guies sobre la diversitat religiosa ; 6

1. Pluralisme religiós – Catalunya 2. Policia – Catalunya – Aspectes religiosos

3. Religions – Catalunya

2-673(460.23)

2:351.74(460.23)

21/29(460.23)

Col·lecció “Guies sobre la Diversitat Religiosa”, 6

Guia per al respecte a la diversitat de creences en l'àmbit dels serveis policials

© Autoria: Direcció General d'Affers Religiosos

© Edició: Generalitat de Catalunya

Departament de Justícia

Departament d'Interior

1a edició: desembre de 2019

Han participat en l'elaboració de la Guia:

Isabel Escandell Sánchez

Clara Fons Duocastella

Agustí Iglesias Sala

Dídac P. Lagarriga

Olga Ródenas

Eduard Sallent

Coordinació:

Agustí Iglesias Sala

Assessorament lingüístic:

Antònia Fernández Martínez

Maquetació i impressió:

ARGRA Trading, s.l. - Tordera 38, 08012 Barcelona

Dipòsit legal: B 26502-2019

1. PRESENTACIÓ	5
2. MARC JURÍDIC	7
3. PRINCIPIS D'ACTUACIÓ	18
4. RECOMANACIONS	19
5. BONES PRÀCTIQUES	29
6. ANNEXOS	41
I. REFERÈNCIES LEGALS	41
II. INFORMACIÓ SOBRE CONFESIONS RELIGIOSES	69
III. QUADRE RESUM DE LES FITXES INFORMATIVES	143
IV. CALENDARI DE FESTIVITATS RELIGIOSES	150
V. RECURSOS	151

1. PRESENTACIÓ

Al llarg de les darreres dècades Catalunya ha vist com han crescut i s'han estès diversos cossos policials al llarg de tot el país. Cadascun d'ells té la seva pròpia idiosincràsia, però tots ells comparteixen una concepció de la pràctica policial com un servei públic que protegeix la integritat, els drets i les llibertats de les persones i que, a la vegada, vetlla per la pau i per la cohesió social.

La voluntat de prestar aquest servei públic de la millor manera possible exigeix una atenció constant als canvis que viu la nostra societat. Una societat en permanent transformació on avui dia conviuen, com a mínim, tretze confessions religioses i uns 8.600 centres de culte.

Aquesta diversitat implica reptes per al conjunt dels serveis públics i també per als serveis policials. Les administracions reben noves demandes que han de ser capaces de gestionar, i això comporta també la necessitat que els treballadors públics disposin de les eines adients per tal de poder donar les respostes adequades en cada moment.

En l'àmbit policial, el coneixement de la diversitat és un bagatge molt valuós per prevenir situacions difícils i per pal·liar conflictes pacíficament. En aquest sentit, aquesta guia –que forma part d'una col·lecció més àmplia de guies per al respecte a la diversitat de creences impulsada per la Direcció General d'Afers Religiosos– pretén ser un instrument per acostar el coneixement de les diferents tradicions religioses als cossos policials.

Hi trobareu informació de diversa mena. Per descomptat, un ampli repàs a la normativa existent en relació amb el tractament de la diversitat religiosa, però també unes fitxes amb informació sobre les diferents confessions religioses amb implantació al país i recomanacions específiques sobre com actuar davant de determinades situacions. Cal destacar, finalment, la inclusió de diverses bones pràctiques que s'han fet arreu amb l'objectiu de dur a terme un millor tractament de la diversitat religiosa des de l'àmbit policial.

2. MARC JURÍDIC

2.1. MARC JURÍDIC EN L'ÀMBIT INTERNACIONAL

La Declaració universal dels drets humans (DUDH) és explícita a l'hora de reconèixer el dret de tota persona a la llibertat de pensament, de consciència i de religió. L'article 18 d'aquesta declaració assenyala que “aquest dret inclou la llibertat de canviar de religió o de creença, i la llibertat de manifestar-les individualment o col·lectivament, en públic o en privat, mitjançant l'ensenyament, la pràctica, el culte i l'observança”.

Tal com recorda l'observació general número 22 del Comitè de Drets Humans de les Nacions Unides (1993), l'article 18 de la DUDH protegeix les conviccions teistes, no teistes i atees, així com el dret de no professar cap religió o convicció. Aquesta observació mostra com es desenvolupa la llibertat de manifestar la religió a través del culte, les celebracions rituals, les pràctiques i l'ensenyament. El culte inclou actes rituals i cerimonials i les seves pràctiques –incloent-hi la construcció de llocs de culte, l'ús de fórmules i d'objectes rituals, l'exhibició de símbols i l'observança de festes religioses i dies de descans. L'observança i la pràctica de la religió i de les creences poden incloure també, com diu el punt 4, “costums com ara l'observança de normes dietètiques, l'ús de peces de vestir o lligadures distintives, la participació en ritus associats a determinades etapes de la vida i l'ús d'un llenguatge especial que habitualment només parlen els membres del grup.”

La Declaració universal dels drets humans és explícita a l'hora de reconèixer el dret de tota persona a la llibertat de pensament, de consciència i de religió.

Aquest dret és recollit i protegit per molts altres pactes, convenis i documents internacionals, com per exemple el Pacte internacional de drets civils i polítics.

Aquest dret és recollit i protegit per molts altres pactes, convenis i documents internacionals, com per exemple el Pacte internacional de drets civils i polítics – PIDCP (1966). L'article 18 d'aquest pacte descriu el dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió en termes quasi idèntics als de la Declaració universal dels drets humans, i afegeix que “ningú no pot ser objecte de mesures coercitives que puguin menyscar la llibertat de tenir o adoptar la religió o les creences de la seva tria”. Aquest dret fonamental està subjecte únicament “a les limitacions que prescriu la llei i que siguin necessàries per a protegir la seguretat, l'ordre, la salut o la moral públiques o els drets i llibertats fonamentals dels altres”. El Pacte internacional de drets civils i polítics recull també el compromís dels estats membres de “respectar la llibertat dels pares o, quan escaigui, la dels tutors legals, per garantir que els fills rebin l'educació religiosa o moral d'acord amb les pròpies conviccions”.

Per la seva banda, la Convenció internacional sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació racial, de 21 de desembre de 1965, ratificada per l'Assemblea General de Nacions Unides, fa constar, en l'article 5, que “els estats part es comprometen a prohibir i eliminar la discriminació racial en totes les seves formes, i a garantir el dret de tota persona a la igualtat davant la llei, sense cap distinció de raça, color, origen nacional o ètnic”, particularment en el gaudi del “dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió”.

2.2. MARC JURÍDIC EN L'ÀMBIT EUROPEU

En l'àmbit europeu, el dret de llibertat de pensament, de consciència i de religió, que inclou la protecció de la manifestació pública de les conviccions religioses, es reconeix en el Conveni europeu de drets humans (d'ara endavant CEDH), signat a Roma el 4 de novembre de 1950 i ratificat per Espanya mitjançant Instrument de 26 de setembre de 1979, que protegeix la llibertat religiosa a l'article 9. En els primers apartats d'aquest article s'assenyala que tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió, així com el dret a canviar de religió o de convicció, de manifestar la seva religió o convicció individualment o col·lectivament, en públic o en privat, mitjançant el culte, l'ensenyament, les pràctiques i l'acompliment dels ritus. El CEDH també explicita que "la llibertat de manifestar la seva religió o les seves conviccions no pot ser objecte d'altres restriccions que aquelles que, previstes per la llei, constitueixen mesures necessàries, en una societat democràtica, per a la seguretat pública, la protecció de l'ordre, de la salut o de la moral públiques, o per a la protecció dels drets i les llibertats d'altri". Aquest mateix conveni preveu, en l'article 14, la protecció del gaudi de drets i llibertats contra qualsevol forma de discriminació, també la religiosa.

La Carta de drets fonamentals, incorporada com a Declaració a l'annex de l'Acta final al Tractat de Lisboa d'11 de novembre de 2011, en l'article 10 reproduïx literalment l'article 9 del CEDH.

En l'àmbit europeu, el dret de llibertat de pensament, de consciència i de religió es reconeix en el Conveni europeu de drets humans.

En l'àmbit municipal, la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat estableix el principi d'igualtat de drets i no discriminació que es reconeixen a totes les persones que viuen a les ciutats signatàries, independentment de la seva nacionalitat.

La Directiva 2000/78/CE del Consell, de 27 de novembre de 2000, relativa a l'establiment d'un marc general per a la igualtat de tracte a la feina i a l'ocupació, alerta sobre possibles discriminacions per motius de religió al lloc de treball, amb l'excepció dels casos on sigui un requisit essencial, determinant i proporcionat i l'objectiu legítim i de les disposicions específiques que tenen previstes alguns estats per fixar requisits en virtut de l'estatut reconegut a comunitats religioses (article 1; consideracions 11, 12, 23, 24). La prohibició de la discriminació no impedeix que es compensi les religions que pateixen desavantatges permetent que s'organitzin per satisfer necessitats pròpies (article 3.2; consideració 26). Els estats han de garantir que les víctimes de discriminació en l'àmbit del treball i l'ocupació per motiu de religió disposin dels mitjans de protecció jurídica adequats (consideració 29).

En l'àmbit municipal, la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat (Saint-Denis, 18 de maig de 2000) estableix el principi d'igualtat de drets i no discriminació que es reconeixen a totes les persones que viuen a les ciutats signatàries, independentment de la seva nacionalitat. Aquests drets han de ser garantits per les autoritats municipals sense cap discriminació pel color, l'edat, el sexe o l'opció sexual, la llengua, la religió, l'opinió política, l'origen nacional o social, o el nivell d'ingressos. La signatura o adhesió a la Carta significa, en l'àmbit de la ciutat, un plus de compromís en la protecció de la llibertat cultural, lingüística i religiosa, i el dret a exercir-la, garantida per les autoritats, que també vetllaran per evitar la creació de guetos (articles II i III).

2.3. MARC JURÍDIC ESPANYOL¹

El dret de llibertat religiosa, en la seva dimensió individual i col·lectiva, es reconeix com a dret fonamental a l'article 16 de la Constitució espanyola, on llegim que es garanteix la llibertat ideològica, religiosa i de culte dels individus i de les comunitats sense cap més limitació, quan siguin manifestats, que la necessària per al manteniment de l'ordre públic protegit per la llei. Diu també aquest article que “ningú no podrà ser obligat a declarar quant a la seva ideologia, religió o creences” i que “els poders públics tindran en compte les creences religioses de la societat espanyola i mantindran les conseqüents relacions de cooperació amb l'Església catòlica i les altres confessions”.

El desplegament d'aquest article es fa mitjançant la Llei orgànica 7/1980, de 5 de juliol, de llibertat religiosa (d'ara endavant, LOLR), que a l'article 2 enumera les diferents manifestacions de la llibertat religiosa que formen part del contingut essencial del dret. Entre aquestes, unes tenen una dimensió interna i d'altres, una dimensió externa. La dimensió externa es pot concretar en diferents activitats que, segons quina sigui la seva naturalesa i l'àmbit territorial d'exercici, estan sotmeses no només a la LOLR, sinó a totes les disposicions normatives que regulen l'activitat concreta de què es tracti.

La Llei orgànica 7/1980, de 5 de juliol, de llibertat religiosa, recorda que l'Estat garanteix el dret fonamental

El dret de llibertat religiosa, en la seva dimensió individual i col·lectiva, es reconeix com a dret fonamental a l'article 16 de la Constitució espanyola.

El desplegament d'aquest article es fa mitjançant la Llei orgànica 7/1980, de 5 de juliol, de llibertat religiosa.

¹ - Per a una visió més general d'aquest marc, podeu consultar Contreras, J.M., *Marco jurídico del factor religiosos en España*, disponible a http://www.observatorioreligion.es/upload/48/89/Marco_juridico.pdf.

La Llei orgànica 7/1980 recorda que l'Estat garanteix el dret fonamental a la llibertat religiosa i de culte, reconeguda a la Constitució, i que les creences religioses no constitueixen un motiu de desigualtat o discriminació davant la llei.

A més, cal tenir en compte els diferents tractats i acords amb rang de llei signats per l'Estat espanyol que estableixen drets específics per a determinades confessions religioses.

a la llibertat religiosa i de culte, reconeguda a la Constitució, i que les creences religioses no constitueixen un motiu de desigualtat o discriminació davant la llei. És per això que especifica que “no es poden al·legar motius religiosos per impedir a ningú l'exercici de qualsevol treball o activitat o el desenvolupament de càrrecs o funcions públiques”. L'article 3 d'aquesta Llei assenyala que “l'exercici dels drets que dimanen de la llibertat religiosa i de culte té com a únic límit la protecció del dret dels altres a l'exercici de les seves llibertats públiques i drets fonamentals, així com la salvaguarda de la seguretat, de la salut i de la moralitat pública, elements constitutius de l'ordre públic protegit per la llei en l'àmbit d'una societat democràtica”.

La projecció transversal de l'exercici d'aquest dret obliga a tenir en compte, segons les matèries en què es manifesti o l'àmbit territorial on es produeixi, tant la distribució de competències que fa el text constitucional entre l'Estat i les comunitats autònomes com l'espai assignat a l'autonomia local.

A més, cal tenir en compte els diferents tractats i acords amb rang de llei signats per l'Estat espanyol que estableixen drets específics per a determinades confessions religioses. En particular, cal citar l'Acord amb la Santa Seu sobre Assumptes Jurídics (3 de gener de 1979), l'Acord de Cooperació de l'Estat espanyol amb la Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya (Llei 24/1992, de 10 de novembre), l'Acord de cooperació entre l'Estat espanyol i la Federació de Comunitats Jueves d'Espanya (Llei 25/1992, de 10 de novembre) i l'Acord de coopera-

ció entre l'Estat espanyol i la Comissió Islàmica d'Espanya (Llei 26/1992, de 10 de novembre).

Aquests acords preveuen, entre altres qüestions, que els llocs de culte tenen un caràcter inviolable i que no podran ser enderrocats sense ser prèviament privats del seu caràcter sagrat. En el cas de l'Església catòlica, l'Estat també ha de respectar i protegir la inviolabilitat dels arxius, documents i altres documents que pertanyen a institucions i entitats eclesiàstiques, entre les quals figuren també les parròquies (Acord amb la Santa Seu sobre Assumptes Jurídics, article 1.6).

La Llei 62/2003, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social,² en el capítol III, sobre les mesures per a l'aplicació del principi d'igualtat de tracte, desautoritza qualsevol discriminació directa o indirecta per raó de l'origen racial o ètnic, la religió o les conviccions. Aquesta mateixa Llei defineix la discriminació directa com l'acte de tractar una persona de manera menys favorable que una altra en situació anàloga per raó del seu origen racial o ètnic, religió o conviccions, discapacitat, edat o orientació sexual.

El Codi penal considera delictes els actes que atemptin contra l'exercici dels drets fonamentals i de les llibertats públiques garantits per la Constitució. Així, l'article 510 castiga qui públicament fomenti, promogui o inciti directament o indirectament a l'odi, l'hostilitat, la discrimina-

La Llei 62/2003, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social, desautoritza qualsevol discriminació directa o indirecta per raó de l'origen racial o ètnic, la religió o les conviccions.

El Codi penal considera delictes els actes que atemptin contra l'exercici dels drets fonamentals i de les llibertats públiques garantits per la Constitució.

2 - https://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fixa?action=fixa&documentId=292461.

ció o la violència contra un grup, una part d'aquest o contra una persona determinada per raó de la seva pertinença a aquell, entre altres motius, per la seva religió o creences. L'article 515 considera punibles aquelles associacions que promoguin aquestes accions.

Però el Codi penal (articles 522-525) encara recull de manera més específica diverses accions que poden considerar-se que atempten específicament contra la llibertat de consciència i els sentiments religiosos. Entre aquestes hi ha totes aquelles destinades a impedir o a destorbar les activitats de culte.

Finalment, cal assenyalar que el Codi penal també preveu penes per a aquells que trivialitzin greument o enalteixin els delictes de genocidi, de lesa humanitat (recollits a l'article 607 i 607 bis), o bé que enalteixin els seus autors.

2.4. MARC JURÍDIC CATALÀ

L'Estatut d'autonomia de Catalunya insta els poders públics a tenir una actitud activa en pro del respecte als drets de llibertat religiosa. En aquest sentit, l'article 42.7 estableix:

“Els poders públics han de vetllar per la convivència social, cultural i religiosa entre totes les persones a Catalunya i pel respecte a la diversitat de creences i conviccions ètiques i filosòfiques de les persones, i han de fomentar les relacions interculturals per mitjà de l'impuls i la creació d'àmbits de coneixement recíproc, diàleg i mediació.

L'Estatut d'autonomia de Catalunya insta els poders públics a tenir una actitud activa en pro del respecte als drets de llibertat religiosa.

També han de garantir el reconeixement de la cultura del poble gitano com a salvaguarda de la realitat històrica d'aquest poble”.

Així mateix, l'article 40.8 preveu que els poders públics han de promoure la igualtat de totes les persones amb independència de l'origen, la nacionalitat, el sexe, la raça, la religió, la condició social o l'orientació sexual, i també han de promoure l'erradicació del racisme, de l'antisemitisme, de la xenofòbia, de l'homofòbia i de qualsevol altra expressió que atempti contra la igualtat i la dignitat de les persones.

Les competències de la Generalitat en matèria d'affers religiosos s'estableixen a l'article 161 del mateix Estatut i, entre d'altres, inclouen la competència exclusiva en matèria d'entitats religioses que aconsegueixen llur activitat a Catalunya.

En matèria de centres de culte, la Llei 16/2009, de 22 de juliol, dels centres de culte, garanteix l'aplicació real i efectiva del dret de les esglésies, les confessions i les comunitats religioses a establir centres de culte. Els requisits tècnics que cal complir per a l'obertura de nous centres de culte estan regulats al Decret 94/2010, de 20 de juliol, de desplegament de la Llei 16/2009, de 22 de juliol, dels centres de culte. Aquest Decret també regula el règim transitori aplicable als centres de culte existents abans d'aquesta Llei i que no compten amb cap llicència. La Llei 16/2009 també estableix que les administracions públiques han de garantir a les esglésies, les confessions i les comunitats religioses un tracte igualitari i no discriminatori

Les competències de la Generalitat en matèria d'affers religiosos s'estableixen a l'article 161 de l'Estatut i inclouen la competència exclusiva en matèria d'entitats religioses que aconsegueixen llur activitat a Catalunya.

La Llei 16/2009, dels centres de culte, garanteix l'aplicació real i efectiva del dret de les esglésies, les confessions i les comunitats religioses a establir centres de culte.

Els requisits tècnics que cal complir per a l'obertura de nous centres de culte estan regulats al Decret 94/2010, de 20 de juliol, de desplegament de la Llei 16/2009.

en les cessions i autoritzacions d'ús d'equipaments i espais públics, d'ús privatiu del domini públic, d'ocupació temporal de la via pública o d'ús de béns patrimonials per dur a terme activitats esporàdiques de caràcter religiós. Els requisits que cal complir per organitzar aquests actes puntuals estan regulats a l'article 20 del Decret 94/2010, de 20 de juliol.

Cal afegir que aquest reglament preveu que les activitats de culte es realitzin sense interrupcions ni pertorbacions quan l'objecte de les actuacions inspectores sigui comprovar que el centre de culte compleix les condicions tècniques i materials mínimes exigides en el reglament (article 33).

2.5. MARC JURÍDIC ESPECÍFIC EN L'ÀMBIT POLICIAL

El Codi de conducta dels funcionaris encarregats de fer complir la llei, adoptat mitjançant resolució de l'Assemblea General de les Nacions Unides de 17 de desembre de 1979, preveu en l'article segon que els treballadors públics han de desenvolupar la seva tasca respectant i protegint els drets humans de les persones, la qual cosa inclou l'obligació d'evitar qualsevol forma de discriminació.

La Llei orgànica 2/1986, de 13 de març, de forces i cossos de seguretat, especifica a l'article 5 que són principis bàsics d'actuació dels membres de les forces i cossos de seguretat, en el compliment de les seves funcions, actuar amb absoluta neutralitat política i imparcialitat i, en conseqüència, sense cap discriminació per raó de raça, religió o opinió.

Així mateix, la Llei 10/1994, d'11 de juliol, de la policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra, en l'article 11, també deixa clar que el Cos dels Mossos d'Esquadra "ha d'actuar, en el compliment de llurs funcions, amb absoluta neutralitat política i imparcialitat i, en conseqüència, sense fer cap discriminació per raó de raça, religió, opinió, sexe, llengua, lloc de veïnatge, lloc de naixença o qualsevol altra condició o circumstància personal o social".

I l'article 68 de la mateixa Llei especifica que, entre les faltes comeses pels membres del Cos de Mossos d'Esquadra en l'exercici de llurs funcions, es considera molt greu "tota actuació que signifiqui discriminació per raó de raça, sexe, religió, llengua, opinió, lloc de naixement o veïnatge o qualsevol altra condició o circumstància personal o social".

Finalment, cal tenir en compte el Codi d'ètica de la Policia de Catalunya, aprovat mitjançant l'Acord GOV/25/2015, de 24 de febrer. Aquest codi reconeix, en l'apartat A, el dret de qualsevol agent a no ser discriminat per raons de naixement, raça, sexe, orientació sexual, religió, opinió o qualsevol altra circumstància personal o social.

Així mateix, l'apartat C d'aquest codi estableix l'exigència que la Policia de Catalunya actuï d'una manera que eviti i s'oposi a qualsevol forma de discriminació o prejudici, entre altres motius, per raó de religió, i l'insta a defensar en tot moment la igualtat de drets.

La Llei orgànica 2/1986, de forces i cossos de seguretat, especifica a l'article 5 que són principis bàsics d'actuació dels membres de les forces i cossos de seguretat, en el compliment de les seves funcions, actuar amb absoluta neutralitat política i imparcialitat i, en conseqüència, sense cap discriminació per raó de raça, religió o opinió.

3. PRINCIPIS D'ACTUACIÓ

En el marc d'una societat laica, la gestió pública de la diversitat religiosa s'ha de basar en l'existència d'uns principis ètics d'actuació que garanteixin la igualtat de totes les persones, així com una gestió respectuosa amb totes les opcions espirituals i/o religioses. En aquest sentit, el Consell Assessor per a la Diversitat Religiosa proposa, al document *La diversitat religiosa en les societats obertes. Criteris de discerniment*, els principis generals d'actuació següents, basats en la Declaració universal dels drets humans (1948):

1. El respecte mutu.
2. La mútua coneixença i benvolença.
3. La desconstrucció de prejudicis negatius i ofensius.
4. L'equitat en la dignitat de les persones, independentment de les seves opcions espirituals i/o religioses.
5. La llibertat de creences i d'expressió de les creences i de les conviccions.
6. El respecte a la integritat física i moral de totes les persones.
7. La cura pels grups minoritaris, perquè puguin expressar-se en el conjunt social.
8. La condemna de qualsevol forma d'extremisme i de violència en qualsevol de les seves formes.

4. RECOMANACIONS

4.1. RECOMANACIONS GENERALS

- Els membres dels serveis policials han de conèixer els drets a què fan referència els principis esmentats a l'apartat 3 (Principis d'actuació) i tenir-los presents en la seva activitat diària.

- Com a principi general d'actuació, cal respectar les creences i les pràctiques religioses de les persones de manera igualitària i no s'ha d'entrar en cap discussió per raó de les seves conviccions. El fet religiós i la religiositat són formes amb les quals els individus construeixen la seva subjectivitat i, a través d'aquesta, participen en la societat; aquesta religiositat és una referència mitjançant la qual poden orientar-se en tot moment en la vida social i poden orientar i motivar la pròpia conducta personal i col·lectiva.

- Els membres dels serveis policials han de tenir en compte, a l'hora de relacionar-se amb les persones detingudes, que totes les persones tenen dret a no declarar quant a la seva ideologia, religió o creences.

- És important que els serveis policials afavoreixin un espai habitual de diàleg i comunicació amb els membres de les diferents tradicions religioses i espirituals, ja sigui a través dels representants oficials de les institucions religioses o d'altres membres significatius i de referència d'aquestes comunitats.

Cal respectar les creences i les pràctiques religioses de les persones de manera igualitària i no s'ha d'entrar en cap discussió per raó de les seves conviccions.

Els membres dels serveis policials han de tenir en compte, a l'hora de relacionar-se amb les persones detingudes, que totes les persones tenen dret a no declarar quant a la seva ideologia, religió o creences.

- És convenient que s'organitzin sessions formatives adreçades als professionals al voltant dels drets de llibertat religiosa, de pensament i de consciència, i sobre el Mapa religiós de Catalunya i les diverses sensibilitats religioses presents a Catalunya. En les sessions cal tenir en compte també la identificació de prejudicis i estereotips relatius a la diversitat religiosa i la prevenció de delictes d'odi relacionats amb la religió.

Cal respectar l'ús d'indumentària i altres signes religiosos dels ciutadans i ciutadanes, tenint en compte les limitacions que prescriu la llei que siguin necessàries per protegir la seguretat, l'ordre, la salut o la moral públiques o els drets i llibertats fonamentals dels altres.

4.2. RECOMANACIONS RELATIVES A LA INDUMENTÀRIA I ALS SIGNES RELIGIOSOS

- Com a principi general d'actuació, cal respectar l'ús d'indumentària i altres signes religiosos dels ciutadans i ciutadanes, tenint en compte les limitacions que prescriu la llei que siguin necessàries per protegir la seguretat, l'ordre, la salut o la moral públiques o els drets i llibertats fonamentals dels altres.

- Cal tenir molt present que l'ús d'una determinada indumentària o altres signes externs és una forma d'exercir el dret fonamental a la llibertat religiosa que cal respectar i protegir. Així ho entenen el Comitè de Drets Humans de Nacions Unides³ i la jurisprudència del Tribunal

3 - Així, per exemple, el dictamen del Comitè de Drets Humans de 5 de novembre de 2004, en l'apartat 6.4 diu que el Comitè considera que la llibertat de manifestar la pròpia religió comprèn el dret de portar en públic indumentària que estigui en consonància amb la fe o religió de la persona. A més, considera que impedir a una persona que porti peces de roba religioses en públic o en privat pot constituir una violació del paràgraf 2 de l'article 18 del Pacte internacional de drets civils i polítics. Però més endavant diu: «El Comitè recorda que la llibertat de manifestar la pròpia religió o les pròpies creences no és absoluta i pot estar subjecta a limitacions prescrites per la llei i que siguin necessàries per protegir la seguretat, l'ordre, la salut o la moral pública o els drets i llibertats fonamentals dels altres».

Europeu de Drets Humans,⁴ com també la jurisprudència dels tribunals espanyols.⁵

- Cal tenir en compte que en alguns casos les persones més practicants tendeixen a adoptar vestimentes de caire tradicional.

- Si per raons justificades és imprescindible que una persona es retiri un símbol religiós que forma part de la seva indumentària, és preferible demanar-li que ho faci ella mateixa i en un entorn de privacitat.

4.3. RECOMANACIONS RELATIVES AL TRACTE PERSONAL

- Cal tenir present que molts dels gestos culturals que es consideren universals sovint no ho són, sinó que caracteritzen una cultura en concret. Per això, quan ens trobem davant de persones amb referents culturals i religiosos diversos, és recomanable ser conscients que aquesta projecció universalista dels nostres valors no s'ajusta a la realitat. Ho trobem, per exemple, en el fet de saludar-se, de mirar als ulls, de somriure...

Si per raons justificades és imprescindible que una persona es retiri un símbol religiós que forma part de la seva indumentària, és preferible demanar-li que ho faci ella mateixa i en un entorn de privacitat.

Cal tenir present que molts dels gestos culturals que es consideren universals sovint no ho són, sinó que caracteritzen una cultura en concret.

4 - El Tribunal Europeu de Drets Humans ha declarat en nombroses ocasions que l'ús de robes i signes per motius religiosos és una expressió de la llibertat religiosa prevista a l'article 9.1 del Conveni europeu de drets humans, si bé ha avalat la imposició de limitacions establertes per la llei a aquesta pràctica. Segons l'apartat 9.2 del mateix Conveni, es poden establir limitacions sempre que siguin «necessàries en una societat democràtica per a la protecció de l'ordre, de la salut o de la moral públiques o per als drets i llibertats d'altri».

5 - Diferents sentències han protegit el dret de portar determinades peces de roba per motius religiosos, sobre la base del dret fonamental a la llibertat religiosa, com ara la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears número 457/2002, de 9 de setembre, o la Sentència del Tribunal Suprem, Sala del Contenciós Administratiu, número 693/2013, de 14 de febrer.

És aconsellable que, quan no es tracti d'una intervenció per raons de seguretat sinó de relacions que busquen establir ponts amb la comunitat per informar, donar-se a conèixer o recollir informació, es faciliti la tasca del servei policial evitant el contacte físic i, en tot cas, saludant mitjançant la manera pròpia de cada tradició.

- Així, és convenient que no s'interpreti una mirada baixa de la persona interlocutora com el fet de voler amagar alguna cosa o com un símbol d'estar atemorit, ja que en moltes religions, en especial al budisme, l'hinduisme o alguns corrents de l'islam, la mirada directa s'interpreta més com un desafiament o un enfrontament que no pas un gest de comunicació.

- És aconsellable que, quan no es tracti d'una intervenció per raons de seguretat sinó de relacions que busquen establir ponts amb la comunitat per informar, donar-se a conèixer o recollir informació, es faciliti la tasca del servei policial evitant el contacte físic i, en tot cas, saludant mitjançant la manera pròpia de cada tradició.

- Hi ha persones de diverses tradicions religioses i culturals que rebutgen el contacte físic en ser saludades. Cal tenir en compte que el rebuig del contacte físic no s'ha d'interpretar necessàriament com un signe d'hostilitat. Així, per exemple, és possible que algun hindú ortodox prefereixi no tocar una persona no hindú o desconeguda.⁶ En el judaisme, la majoria de persones ultraortodoxes habitualment no toquen –ni per donar la mà– una persona de l'altre sexe, un comportament que es repeteix entre els seguidors d'alguns corrents islàmics. Així mateix, en l'islam no s'ha de tocar la persona que ja ha fet les ablucions fins que no ha acabat la pregària.

6 - La forma habitual de salutació, entre hindús, és una lleu inclinació amb les mans juntes davant de l'altra persona.

- S'aconsella no identificar una persona com a membre d'una tradició simplement pel seu nom i cognom. Cal tenir en compte que no es pot saber pel nom de la persona la religió que professa. Així, per exemple, es pot tenir un nom àrab i ser cristià o ateu, o un nom d'arrel judeocristiana però ser animista o budista. Un exemple evident d'això el trobem en el nom propi Jihad, comú entre els cristians procedents del Pròxim Orient i que lògicament no té una connotació negativa o violenta.

- Cal tenir present el tracte que cal donar als diferents estaments d'una comunitat religiosa. Així, per exemple, entre les persones budistes, els mestres reben un tractament molt respectuós. El terme que utilitzen per dirigir-se a ells és *venerable*. I cal evitar, quan sigui possible, tocar els monjos i les monges budistes, molt especialment al cap. El costum és guardar vers ells una distància respectuosa.

4.4. RECOMANACIONS RELATIVES A L'ENTRADA EN ENTITATS RELIGIOSES I ESPAIS DE CULTE

- És aconsellable saber si una entitat està constituïda i inscrita legalment. Per saber si està registrada o si és legal cal consultar-ho a la Direcció General d'Asser Religiosos de la Generalitat i/o al Registre d'entitats religioses del Ministeri de Justícia.⁷

- En el cas de locals dedicats al culte, és convenient saber si compleixen el que estableixen la Llei 16/2009,

S'aconsella no identificar una persona com a membre d'una tradició simplement pel seu nom i cognom. Cal tenir en compte que no es pot saber pel nom de la persona la religió que professa.

Cal tenir present el tracte que cal donar als diferents estaments d'una comunitat religiosa.

És aconsellable saber si una entitat està constituïda i inscrita legalment.

⁷ - <http://maper.mjusticia.gob.es/Maper/RER.action>.

Com a principi general d'actuació, i tret que hi hagi alguna circumstància que ho desaconselli, sempre que calgui entrar en un lloc de culte és recomanable contactar prèviament amb la persona responsable del centre.

Com a principi general d'actuació, sempre que calgui fer un registre o un escorcoll en un espai de culte o en una llar cal tractar amb el màxim respecte els símbols religiosos.

de 22 de juliol, dels centres de culte, i el Decret 94/2010, que la desplega.

- Com a principi general d'actuació, i tret que hi hagi alguna circumstància que ho desaconselli, sempre que calgui entrar en un lloc de culte és recomanable contactar prèviament amb la persona responsable del centre. Hi ha diversos recursos públics que faciliten dades de contacte amb aquestes entitats, com el Registre d'entitats religioses del Ministeri de Justícia, el Mapa religiós de Catalunya o el mapa religiós d'alguns municipis.⁸

- Com a principi general d'actuació, sempre que calgui fer un registre o un escorcoll en un espai de culte o en una llar cal tractar amb el màxim respecte els símbols religiosos. En aquest sentit és important:

- No deixar objectes religiosos a terra o en llocs mancats d'higiene.

- No trepitjar catifes o coixins que s'utilitzen per a les pràctiques religioses quotidianes ni deixar-los en llocs mancats d'higiene.

- Agafar les imatges de manera respectuosa, és a dir, per la base.

- Com a principi general d'actuació, és preferible no tocar els punts més sagrats dels temples, com poden ser

8 - Per a Barcelona, podeu consultar <https://w33.bcn.cat/planolBCN/ca>: cliqueu primer a "Serveis i equipaments" i després, a "Llocs de culte". Per a algunes altres poblacions, podeu consultar <http://audir.org/mapes-de-la-diversitat>.

l'altar –en el cas d'algunes confessions cristianes–, el Guru Granth Sahib (llibre sagrat) –en el cas del sikhisme– o l'arca (armari on es desen els rotlles de la Torà) –en el cas del judaisme. Si s'ha de fer un escorcoll i actuar sobre aquests punts, és preferible, prèviament, dirigir-se a la persona responsable del centre religiós.

- En molts espais de culte (per exemple, en mesquites, temples sikhs, hindús i budistes) i també a les llars dels membres de múltiples tradicions religioses, és habitual que les persones es descalcin quan hi entren. Quan no es tracta d'una emergència, sinó que els serveis policials van de visita per dialogar amb algú, es recomana preguntar si cal descalçar-se.

- En alguns centres de culte (com ara als temples budistes) és habitual descobrir-se el cap en entrar-hi. En d'altres, l'habitual és cobrir-se'l (com és el cas de les sinagogues). Per això, es recomana preguntar sempre si cal treure's la gorra policial en entrar als espais de culte.

- Com a principi general d'actuació, i tret que hi hagi alguna circumstància que ho desaconselli, és recomanable, abans d'entrar als llocs de culte, deixar les armes en un lloc segur o no fer-les visibles, atès que aquests objectes no són ben rebuts als espais religiosos.

- És convenient evitar l'entrada amb gossos als llocs de culte, ja que moltes religions (islam, hinduisme, budisme) consideren que fan impur l'espai. Si la presència de gossos és necessària, sempre que sigui possible cal fer-ho explícit als responsables del centre.

És preferible no tocar els punts més sagrats dels temples.

En molts espais de culte és habitual que les persones es descalcin quan hi entren.

Com a principi general d'actuació, és recomanable, abans d'entrar als llocs de culte, deixar les armes en un lloc segur o no fer-les visibles, atès que aquests objectes no són ben rebuts als espais religiosos.

Les celebracions religioses a la via pública s'han de tractar com qualsevol activitat privada que tingui una repercussió pública.

- Cal tenir present que una casa particular pot utilitzar-se com a temple, tant de forma habitual com esporàdica. Així mateix, en molts llocs de culte (i especialment als temples sikhs) s'hi cuina perquè menjar plegats forma part de les celebracions rituals. En el cas del judaisme, per exemple, l'àmbit familiar és també l'eix de les celebracions rituals i, per tant, molts objectes (copes de plata, canelobres, llànties, llibres religiosos) que es troben a les cases són objectes de culte i caldrà tractar-los com a tal. Quan no es tracta d'una emergència, sinó que els serveis policials van de visita per dialogar amb algú, es recomana que abans de manipular-los es consulti la persona responsable.

4.5. RECOMANACIONS RELATIVES A LA VIA PÚBLICA

Cal recordar que els ciutadans que estan privats de llibertat, ja sigui de manera preventiva o per una sentència ferma, conserven plenament el dret a la llibertat religiosa.

- Les celebracions religioses a la via pública s'han de tractar com qualsevol activitat privada que tingui una repercussió pública. En aquest punt, cal remetre's a les recomanacions de la *Guia per al respecte a la diversitat de creences a la via pública*.⁹ Aquesta guia aprofundeix en aspectes com l'ús de la via pública per fer-hi reunions o celebracions religioses i per establir-hi instal·lacions informatives eventuais, i també en l'activitat religiosa i l'impacte acústic. Aquesta guia es pot descarregar des del web de la Direcció General d'Afers Religiosos.

4.6. RECOMANACIONS RELATIVES A PROCESSOS DE DETENCIÓ

- Cal recordar que els ciutadans que estan privats de llibertat, ja sigui de manera preventiva o per una sen-

9 - <http://justicia.gencat.cat/ca/detalls/Article/Guia-per-a-la-via-publica-00003>.

tència ferma, conserven plenament el dret a la llibertat religiosa.

- Els textos sagrats són lectures o audicions de referència per a les persones religioses. En cas que, en el moment de la detenció d'una persona, aquesta sol·liciti algun d'aquests textos per llegir-lo, es recomana que es valori la possibilitat de facilitar-l'hi l'accés.

- Resar és una de les expressions més habituals entre les persones religioses. Per això, en moments de detenció és probable que algunes persones detingudes vulguin resar, sovint en silenci, i a vegades en veu alta o cantant. Es recomana que no s'impedeixi exercir aquesta pràctica, sempre que no hi hagi motius de força major que ho desaconsellin.

- En algunes tradicions religioses, és costum romandre amb el cap cobert sempre o puntualment. És possible que les persones procedents dels grups religiosos amb aquest costum sol·licitin mantenir el cap cobert en cas de detenció. Si aquest fet no impedeix cap procediment tècnic, atenent al dret fonamental de la llibertat religiosa, cal respectar aquesta voluntat.

- Per a algunes tradicions religioses, com el judaisme o l'Església Adventista del Setè Dia, el dissabte és una jornada plenament dedicada a Déu. Per això, és possible que, en algun cas, les persones que es trobin detingudes i que professen aquestes confessions es neguin a realitzar certes activitats des de la posta de sol del divendres fins al crepuscle del dissabte.

Els textos sagrats són lectures o audicions de referència per a les persones religioses. En cas que, en el moment de la detenció d'una persona, aquesta sol·liciti algun d'aquests textos per llegir-lo, es recomana que es valori la possibilitat de facilitar-l'hi l'accés.

4.7. RECOMANACIONS RELATIVES A L'ORGANITZACIÓ DE L'ORGANISME POLICIAL

Cal garantir que en els processos de selecció dels candidats i de promoció interna del cos policial no es faci cap mena de discriminació per raó de creença o convicció.

- Cal garantir que en els processos de selecció dels candidats i de promoció interna del cos policial no es faci cap mena de discriminació per raó de creença o convicció.

- Cal preveure les mesures d'acomodament raonable que es considerin oportunes per tal de facilitar que els agents dels cossos policials puguin fer compatible la seva tasca laboral amb l'exercici dels drets de llibertat religiosa que els reconeix la legislació.

5. BONES PRÀCTIQUES

5.1. EINES PER A LA REFLEXIÓ I LA FORMACIÓ

5.1.1. Bústia dels Mossos d'Esquadra per denunciar els delictes d'odi i discriminació

Organització promotora:

Mossos d'Esquadra

Àmbit territorial:

Catalunya

Població destinatària:

Serveis policials

Objectiu:

Facilitar que la víctima o qualsevol persona que hagi estat testimoni o tingui coneixement d'una conducta relacionada amb un delictes d'odi pugui denunciar-la.

Descripció:

El cos de Mossos d'Esquadra ha impulsat al llarg dels darrers anys diverses eines per tal de facilitar el coneixement i la denúncia dels delictes d'odi i discriminació. Entre aquests destaca una bústia confidencial específica per denunciar aquesta mena de delictes. Podeu accedir-hi a través de l'enllaç següent: mossos.delictes.odi@gencat.cat.

En aquest mateix sentit, cal destacar la feina que ha dut a terme el cos de Mossos d'Esquadra per donar a conèixer l'abast d'aquesta mena de delictes, tant entre els seus propis agents com entre la resta de la població, tal com ho demostra l'elaboració i publicació d'un procedi-

ment de fets delictius motivats per l'odi o la discriminació dels Mossos d'Esquadra.

A més, s'han dut a terme diferents iniciatives de difusió, entre les quals es pot citar el taller "Odi i discriminació", organitzat conjuntament amb el Departament d'Educació i on es donen a conèixer als estudiants de secundària de tots els centres educatius de Catalunya què són les conductes delictives d'odi i discriminació.

Per ampliar informació:

<https://mossos.gencat.cat/ca/Com-estar-segurs-Prevencio/odidiscriminacio>

5.1.2. Plataforma per la Gestió Policial de la Diversitat

Organització promotora:

Plataforma per la Gestió Policial de la Diversitat

Àmbit territorial:

Estat espanyol

Població destinatària:

Serveis policials

Objectiu:

Impulsar i promoure canvis en els serveis policials i millorar-ne els procediments d'actuació per garantir a la societat plural un tracte policial igualitari i no discriminatori.

Descripció:

Un grup plural i divers d'organitzacions espanyoles va decidir l'any 2010 crear la Plataforma per la Gestió Policial de la Diversitat, amb

l'objectiu d'impulsar i promoure canvis en els serveis policials i millorar-ne els procediments d'actuació per garantir a la societat plural –i de manera especial als col·lectius minoritaris més vulnerables– un tracte policial igualitari i no discriminatori.

La Plataforma va ser creada inicialment per la Unión Nacional de Jefes y Directivos de Policía Local, la Fundación Secretariado Gitano, la Fundación Pluralismo y Convivencia i l'Open Society Justice Initiative. Amnistia Internacional va decidir participar en la Plataforma amb caràcter d'entitat observadora. Posteriorment, van decidir sumar-se a la Plataforma la Fundació Cepaim, l'organització ACCEM, la Confederación Española de Organizaciones en favor de las Personas con Discapacidad Intelectual (FEAPS), la Fundación RAIS, el Movimiento contra la Intolerancia, la Federación Estatal de Lesbianas, Gays, Transexuales y Bisexuales i la Red Acoge.

Els objectius de la Plataforma són:

- Sensibilitzar les autoritats responsables en matèria de seguretat pública i els cossos policials de la necessitat de promoure polítiques de gestió de la diversitat social.
- Promoure la millora de la formació policial en matèria de gestió de la diversitat.
- Aconseguir el registre estadístic específic dels delictes d'odi o discriminatoris i establir protocols d'actuació policial en aquesta matèria per part de les institucions competents.
- Impulsar l'acostament dels serveis policials a les comunitats minoritàries i la seva participació en les polítiques de seguretat ciutadana.
- Fomentar la millora de l'atenció policial a les persones pertanyents a comunitats minoritàries.
- Definir criteris d'actuació policial en matèria d'identificacions de carrer, per establir mesures de prevenció i control del "perfil ètnic".
- Promoure accions positives per afavorir l'ingrés en els serveis poli-

cials i en els seus serveis auxiliars de persones pertanyents a comunitats minoritàries.

- Difondre i reconèixer les bones pràctiques i les accions positives que desenvolupin els serveis policials en matèria de diversitat.

Una de les tasques de la Plataforma va ser l'elaboració de la *Guía para la gestión policial de la diversidad*¹⁰ (2013), on van participar persones expertes de les diferents organitzacions que la formen. La guia es va concebre com una eina didàctica per als directius de la seguretat pública amb la finalitat d'ajudar-los a millorar les seves competències en tot allò relatiu a la gestió de la diversitat i la lluita contra la discriminació en el seu treball diari, partint de les experiències concretes de les entitats que conformen la Plataforma.

Un dels punts que destaca la guia és els anomenats *delictes d'odi i discriminatoris*, en què la caracterització de la víctima per la seva identitat amb un grup o col·lectiu és una de les característiques essencials d'aquests delictes. Com indica el text: “En el marc de la Unió Europea existeix una creixent sensibilització davant aquest tipus de conductes i s'atorga una importància especial al dret penal com a instrument per combatre eficaçment la discriminació i l'odi a les persones que són diferents. Malgrat això, l'experiència posa de manifest que molts d'aquests fets són considerats fets de transcendència menor per policies, jutges i fiscals, i és relativament freqüent que es resolguin com a meres faltes o infraccions lleus, i en alguns supòsits no s'esgota tota la resposta jurídica penal que mereix la conducta conforme al marc jurídic vigent”. La guia també assenyalava que hi ha un gran desconeixement de les organitzacions policials en relació amb la xifra real de les conductes d'odi o de tracte discriminatori o amb component de discriminació que s'estan cometent.¹¹

10 - Es pot descarregar a <http://www.gestionpolicialdiversidad.org/index.php/component/phocadownload/category/1-general?download=30:2013-pgpd-guia-para-la-gestion-policial-de-la-diversidad>.

11 - *Guía para la gestión policial de la diversidad*, p. 78-79.

Per ampliar informació:

<http://www.gestionpolicialediversidad.org>

5.1.3. Web Policía y diversidad

Organització promotora:

Policía y Diversidad

Àmbit territorial:

Estat espanyol

Població destinatària:

Serveis policials

Objectiu:

Promoure accions per gestionar la diversitat com a garantia del respecte als drets humans i als drets de les minories per a la millora de la seguretat col·lectiva i la convivència.

Descripció:

Dos policies municipals de les poblacions valencianes de Silla i Picassent, l'inspector David Garfella i l'oficial Jacobo Domingo, van decidir iniciar una pàgina web anomenada Policía y diversidad,¹² perquè creien necessari que les autoritats competents en matèria de seguretat pública "promoguin accions i projectes que tendeixin a gestionar la diversitat com a garantia del respecte als drets humans i als drets de les minories per a la millora de la seguretat col·lectiva i la convivència. Així mateix, cal forçar la protecció de les persones i els col·lectius més vulnerables i més exposats a qualsevol tipus de discriminació".

12 - <http://www.policiaiydiversidad.es>.

Per a Garfella i Domingo, que també són membres de la Xarxa Piraxe (Prevenició i Intervenció davant el Racisme i la Xenofòbia) de la Generalitat Valenciana, “la lluita contra la intolerància i la discriminació és una tasca on els cossos i forces de seguretat tenen un paper central com a garants de drets i llibertats públiques de les persones”. És per tot això que des d’aquest espai web volen treballar aquesta qüestió, i donar a conèixer iniciatives, projectes, accions formatives, etc. que millorin i professionalitzin la gestió de la diversitat per part dels serveis policials.

Per ampliar informació:

www.policiaidiversidad.es

5.1.4. Referències pràctiques a Nova Zelanda i Austràlia

Organització promotora:

Australia New Zealand Policing Advisory Agency

Àmbit territorial:

Austràlia i Nova Zelanda

Població destinatària:

Cossos policials, representants de les comunitats religioses i entitats cíviques

Objectiu:

Proporcionar als serveis policials un coneixement més exhaustiu de la diversitat religiosa.

Descripció:

L’entitat Australia New Zealand Policing Advisory Agency (ANZPAA), juntament amb els cossos policials, representants de les

comunitats religioses i entitats cíviques d' Austràlia i Nova Zelanda, van editar el 2010 una guia molt semblant a aquesta.

Titulada *A Practical Reference to Religious and Spiritual Diversity for Operational Police*,¹³ l'objectiu és proporcionar als serveis policials un coneixement més exhaustiu de la diversitat religiosa. Tot i que només dona una informació general de cada religió present a Austràlia i Nova Zelanda, la informació es pot utilitzar com a recurs per sensibilitzar els serveis policials de les necessitats i les especificitats de cada comunitat. Se n'han fet diverses edicions, i s'ha anat augmentant la informació segons els comentaris i els consells rebuts. En l'actualitat, aquesta guia és un exemple més de l'esforç que fan diverses administracions del món per sensibilitzar sobre la importància de la pluralitat religiosa per part dels diferents serveis policials.

Per ampliar informació:

<http://www.anzpaa.org.au>

5.1.5. Vídeo formatiu per al Departament de Policia de Nova York

Organització promotora:

Interfaith Center of New York

Àmbit territorial:

Nova York

Població destinatària:

Serveis policials

Objectiu:

Crear un vídeo per a la formació sobre diversitat religiosa per a la policia de Nova York.

13 - <http://www.anzpaa.org.au/about/general-publications/religious-spiritual-diversity-for-police>.

Descripció:

El Centre Interreligiós de Nova York (Interfaith Center of New York) i el Departament de Policia d'aquesta ciutat (New York City Police Department - NYPD) van treballar conjuntament l'any 2016 en un vídeo per a la formació sobre diversitat religiosa per a la policia de Nova York.

El vídeo *Policing in Today's Multi-Faith New York* té 20 minuts de durada i es dirigeix als 35.000 oficials uniformats de l'NYPD, per ajudar-los a entendre la vida religiosa d'aquesta gran ciutat. El document s'està utilitzant en especial en tallers dirigits a tots els nivells, de cadets a oficials, per tal de contribuir que el departament de policia més gran del país pugui treballar de manera més efectiva i respectuosa amb les persones de totes les creences i procedències.

El vídeo presenta les veus i perspectives de diversos referents religiosos novaiorquesos, que comparteixen les característiques principals de les seves tradicions religioses, així com les seves experiències a l'hora de col·laborar amb l'NYPD. Mitjançant aquestes converses, els membres del cos policial coneixen informació concreta i pràctica i, així, poden tenir més eines per poder equilibrar la balança entre la llibertat religiosa i la seguretat pública.

Per ampliar informació:

<https://www.youtube.com/watch?v=2ixBOLACIvw&feature=youtu.be>

5.2. IMPLICACIÓ DE LES COMUNITATS RELIGIOSES

5.2.1. La implicació de les comunitats religioses en la tasca policial

Organització promotora:

Universitat de Cambridge

Àmbit territorial:

Internacional

Població destinatària:

Cossos policials i responsables de les comunitats religioses

Objectiu:

Oferir eines per desenvolupar la implicació de les comunitats religioses en la justícia criminal, la responsabilitat comunitària i la policia de proximitat.

Descripció:

L'informe titulat "Effective Community Policing: Negotiating Changing Religious Identities",¹⁴ d'Alistair McFadyen i Melanie Prideaux (Universitat de Cambridge), se centra en el compromís dels cossos policials amb les comunitats religioses i dona eines per desenvolupar la pràctica i l'actuació en aquestes qüestions, en especial la implicació de les comunitats religioses en la justícia criminal, la responsabilitat comunitària i la policia de proximitat.

L'informe recull els resultats de les entrevistes amb membres dels equips del Servei Policial Metropolità dels barris londinencs de Tower Hamlets i Barking & Dagenham. La recerca incideix en la importància de la sensibilització sobre l'espai central que ocupa la pluralitat religiosa en les operacions policials. De manera més específica, identifica fins a quin punt la policia es compromet amb les comunitats religioses i reconeix la religió com a element significatiu de la seva feina.

Aquesta bona pràctica ajuda els cossos policials a desenvolupar formes per entendre la complexitat social de les seves comunitats i establir

14 - Es pot descarregar a <http://multifaiths.com/pdf/CommunityPolicing.pdf>.

relacions positives i de complicitat amb les comunitats religioses, per poder donar un bon servei.

Per ampliar informació:

<http://multifaiths.com/pdf/CommunityPolicing.pdf>

5.2.2. Un pont entre els joves musulmans i la policia a Escòcia

Organització promotora:

Scottish Police Muslim Association

Àmbit territorial:

Escòcia

Població destinatària:

Policia d'Escòcia i comunitats musulmanes

Objectiu:

Formar els diversos cossos policials sobre qüestions relacionades amb l'islam i treballar amb joves musulmans perquè s'impliquin en la tasca policial.

Descripció:

La Scottish Police Muslim Association (SPMA)¹⁵ és una organització que vol fer de pont entre el servei de policia d'Escòcia i les comunitats musulmanes. Està formada tant per policies com per altres persones de la societat civil. Entre els seus objectius trobem la formació sobre qüestions relacionades amb l'islam als diversos cossos policials, el treball amb joves musulmans perquè s'impliquin en la tasca policial i perquè prenguin responsabilitats en qüestions que afecten la comuni-

15 - <http://www.spma.uk.com>.

tat, i la promoció del diàleg entre el servei policial i els joves. L'associació també treballa per promoure la cultura de la tolerància i el respecte a la diversitat i al marc legal.

El febrer del 2017, aquesta entitat va rebre un dels premis anuals que dona la Police Scotland Youth Volunteers (PSYV) a Glasgow, en reconeixement de la seva imprescindible feina d'enllaç entre els serveis policials i les comunitats musulmanes, en especial entre els més joves.

Per ampliar informació:

<http://www.spma.uk.com>

5.2.3. La diversitat religiosa en els uniformes policials

Organització promotora:

Diverses

Àmbit territorial:

Internacional

Població destinatària:

Cossos policials

Objectiu:

Incorporar la diversitat religiosa en els uniformes policials.

Descripció:

Diversos països han adoptat mesures per tal que la indumentària vinculada a les diverses creences religioses no sigui un impediment a l'hora de voler entrar a formar part dels serveis policials. El cas més conegut potser és el de la comunitat sikh al Regne Unit. Allà, des de la dècada dels setanta, les persones sikhs poden portar el turbant caracte-

rístic mentre van vestides d'uniforme. La història de la comunitat sikh amb les forces de seguretat britàniques data de molt més enrere, en l'època colonial, on molts sikhs van formar part dels cossos policials de l'Imperi britànic en diverses zones d'Àsia i de l'Àfrica oriental. Des de començament dels setanta, també al Regne Unit es va permetre que els policies sikhs portessin el turbant amb l'uniforme policial, i actualment els sikhs estan completament integrats en les diverses forces de seguretat britàniques, on ocupen diversos càrrecs i funcions.¹⁶

Pel que fa al permís de portar vel a les dones musulmanes que volen ser policies, els darrers anys cada vegada són més els països occidentals que ho permeten. Els departaments policials que s'han plantejat canviar el reglament per tal que les agents puguin portar vel (Regne Unit,¹⁷ Escòcia, Holanda, Canadà, Noruega, Suècia...) ho fan empesos per la necessitat de respectar els drets de llibertat religiosa i també per obrir les portes de la policia a les musulmanes que per raons d'indumentària no hi podien accedir. Al Canadà, fins i tot han canviat les normes perquè el vel sigui compatible amb l'uniforme típic de la Policia Muntada.¹⁸

Per ampliar informació:

<http://www.sikhpolice.org>

16 - Vegeu <http://www.sikhpolice.org>.

17 - Per aprofundir en l'aspecte de la indumentària de les minories religioses als serveis policials britànics, consultiu els estudis de Richard Norris Armitage, *Issues Of Religious Diversity Affecting Visible Minority Ethnic Police Personnel In The Workplace*, Universitat de Birmingham, Regne Unit, 2006.

18 - Per a un estudi comparatiu de les pràctiques d'acomodació al Canadà, els Estats Units i el Regne Unit, podeu consultar Lynn A. Grunloh, "Religious Accomodation for Police Officers: A Comparative Analysis of Religious Accomodation Law in the United States, Canada, and the United Kingdom", en *Indiana International - Comparative Law Review*, v. 16, n. 1 (2005), p. 183-215.

6. ANNEXOS

ANNEX I. REFERÈNCIES LEGALS

Declaració universal dels drets humans (1948)

Article 2

Tothom té tots els drets i llibertats proclamats en aquesta Declaració, sense cap distinció de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o de qualsevol altra mena, origen nacional o social, fortuna, naixement o altra condició. A més, no es farà cap distinció basada en l'estatut polític, jurídic o internacional del país o del territori al qual pertanyi una persona, tant si és independent com si està sota administració fiduciària, si no és autònom, o està sota qualsevol altra limitació de sobirania.

Article 18

Tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió; aquest dret inclou la llibertat de canviar de religió o de creença, i la llibertat, individualment o col·lectivament, en públic o en privat, de manifestar la seva religió o creença per mitjà de l'ensenyament, la pràctica, el culte i l'observança.

Article 29 (2)

En l'exercici dels drets i les llibertats, tothom estarà sotmès només a les limitacions establertes per la llei i únicament amb la finalitat d'assegurar el reconeixement i el respecte deguts als drets i llibertats dels altres i de complir les justes exigències de la moral, de l'ordre públic i del benestar general en una societat democràtica.

Pacte internacional de drets civils i polítics de les Nacions Unides (1976)

Article 2

Cada Estat part en aquest Pacte es compromet a respectar i assegurar a tots els individus de dins del seu territori i subjectes a la seva jurisdicció els drets reconeguts en aquest Pacte, sense cap mena de distinció com ara raça, color, sexe, idioma, religió, opinió política, ni de cap altra índole, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició social.

Article 4 (1 i 2)

En situacions d'emergència pública que amenacin la vida de la nació, l'existència de les quals s'hagués proclamat oficialment, els estats part poden adoptar mesures que suspenguin les seves obligacions concretes en aquest Pacte en l'abast estrictament requerit per les exigències de la situació, sempre que aquestes no siguin incompatibles amb les altres obligacions que imposa el dret internacional i no impliquin discriminació fundada únicament en motius de raça, de color, de sexe, d'idioma, de religió o d'origen social.

Cap suspensió dels articles 6, 7, 8 (paràgrafs 1 i 2), 11, 15, 16 i 18 pot ser feta sobre la base d'aquesta disposició.

Article 18

1. Tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió; aquest dret inclou la llibertat de tenir o d'adoptar la religió o les creences de la seva elecció, així com la llibertat de manifestar la seva religió o les seves creences, individualment o col·lectivament, tant en públic com en privat, mitjançant el culte, la celebració dels ritus, les pràctiques i l'ensenyament.

2. Ningú no serà objecte de mesures coercitives que puguin disminuir la seva llibertat de tenir o adoptar la religió o les creences de la seva elecció.

3. La llibertat de manifestar la pròpia religió o les pròpies creences estarà subjecta únicament a les limitacions prescrites per la llei que siguin necessàries per a protegir la seguretat, l'ordre, la salut o la moral públiques, o els drets i llibertats fonamentals dels altres.

4. Els estats part d'aquest Pacte es comprometen a respectar la llibertat dels pares i, si escau, dels tutors legals, per tal de garantir que els fills rebin l'educació religiosa i moral que estigui d'acord amb les seves pròpies conviccions.

Observacions del Comitè de Drets Humans de les Nacions Unides

Observació general número 22.4, relativa al dret de tota persona a la llibertat de pensament, consciència i religió (article 18 del Pacte internacional de drets civils i polítics).

La llibertat de manifestar la pròpia religió o les pròpies creences pot exercir-se “individualment o col·lectivament, tant en públic com en privat”. La llibertat de manifestar la religió o les creences mitjançant el culte, la celebració dels ritus, les pràctiques i l'ensenyament abasta una àmplia gamma d'activitats. El concepte de *culte* s'estén als actes rituals i cerimonials amb què es manifesten directament les creences, així com a les diverses pràctiques que són part integrant d'aquests actes, compresos la construcció de llocs de culte, la utilització de fórmules i objectes rituals, l'exhibició de símbols i l'observança de les festes religioses i dels dies festius. L'observança i la pràctica de la religió o de les creences poden incloure no solament actes cerimonials sinó també costums com ara l'observança de normes dietètiques, l'ús de peces de

vestir o tocats distintius, la participació en ritus associats a determinades etapes de la vida i la utilització d'un llenguatge especial que habitualment només parlen els membres del grup. A més, la pràctica i l'ensenyament de la religió o de les creences inclouen actes que són part integrant de la forma en què els grups religiosos duen a terme les seves activitats fonamentals, com ocorre amb la llibertat d'escollir els seus dirigents religiosos, sacerdots i mestres, la llibertat d'establir seminaris o escoles religioses i la llibertat de preparar i distribuir textos o publicacions religiosos.

Convenció internacional sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació racial (1969)

Article 5

De conformitat amb les obligacions fonamentals estipulades a l'article 2 d'aquesta Convenció, els estats part es comprometen a prohibir i eliminar la discriminació racial en totes les seves formes, i a garantir el dret de tota persona a la igualtat davant la llei, sense cap distinció de raça, color o origen nacional o ètnic, particularment en el gaudi dels drets següents:

VII. El dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió.

Codi de conducta dels funcionaris encarregats de fer complir la llei - Code of Conduct for Law Enforcement Officials (1979)

Article 1

Els funcionaris encarregats de fer complir la llei han de complir en tot moment el deure que se'ls ha imposat per llei de servir la comunitat i de protegir totes les persones contra actes il·legals, compatible amb el grau alt de la responsabilitat requerida per la seva professió.

Article 2

En l'actuació del seu deure, els funcionaris encarregats de fer complir la llei han de respectar i protegir la dignitat humana i han de mantenir i defensar els drets humans de totes les persones.

Conveni europeu de drets humans (1950)

Article 9. Llibertat de pensament, de consciència i de religió

1. Tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió; aquest dret implica la llibertat de canviar de religió o de convicció, així com la llibertat de manifestar la seva religió o convicció individualment o col·lectivament, en públic o en privat, mitjançant el culte, l'ensenyament, les pràctiques i l'acompliment dels ritus.

2. La llibertat de manifestar la seva religió o les seves conviccions no pot ser objecte d'altres restriccions que aquelles que, previstes per la llei, constitueixen mesures necessàries, en una societat democràtica, per a la seguretat pública, la protecció de l'ordre, de la salut o de la moral públiques, o per a la protecció dels drets i les llibertats d'altri.

Article 14. Prohibició de discriminació

El gaudiment dels drets i les llibertats reconeguts en aquest Conveni s'ha d'assegurar sense cap distinció, especialment per raons de sexe, raça, color, llengua, religió, opinions polítiques o d'altres, origen nacional o social, pertinença a una minoria nacional, fortuna, naixença o qualsevol altra situació.

Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea (2001)

Article 10. Llibertat de pensament, de consciència i de religió

1. Tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió. Aquest dret implica la llibertat de canviar de religió o de

conviccions, com també la llibertat de manifestar la seva religió o les seves conviccions individualment o col·lectivament, en públic o en privat, a través del culte, l'ensenyament, les pràctiques i l'observança dels ritus.

2. Es reconeix el dret a l'objecció de consciència d'acord amb les lleis nacionals que en regulin l'exercici.

Directiva 2000/78/CE del Consell de 27 de novembre de 2000, relativa a l'establiment d'un marc general per a la igualtat de tracte a la feina i a l'ocupació

Article 1

Aquesta Directiva té per objecte establir un marc general per lluitar contra la discriminació per motius de religió o conviccions, de discapacitat, d'edat o d'orientació sexual en l'àmbit de l'ocupació, amb la finalitat que en els estats membres s'apliqui el principi d'igualtat de tracte.

Article 4.2

Els estats membres podran mantenir en la seva legislació nacional vigent el dia d'adopció d'aquesta Directiva, o establir, en una legislació futura que incorpori pràctiques nacionals existents el dia d'adopció d'aquesta Directiva, disposicions en virtut de les quals en el cas de les activitats professionals d'esglésies i d'altres organitzacions públiques o privades l'ètica de les quals es basi en la religió o les conviccions d'una persona, pel que fa a les activitats professionals d'aquestes organitzacions, no constitueixi discriminació una diferència de tracte basada en la religió o les conviccions d'una persona quan, per la naturalesa d'aquestes activitats o el context en què es desenvolupin, aquesta característica constitueixi un requisit professional essencial, legítim i justificat respecte de l'ètica de l'organització. Aquesta diferència de tracte

s'exercirà respectant les disposicions i els principis constitucionals dels estats membres, així com els principis generals del dret comunitari, i no podrà justificar una discriminació basada en un altre motiu. Sempre que les seves disposicions siguin respectades, les disposicions d'aquesta Directiva s'entendran sense perjudici del dret de les esglésies i de les altres organitzacions públiques o privades l'ètica de les quals es basi en la religió o les conviccions, actuant de conformitat amb les disposicions constitucionals i legislatives nacionals, podran exigir en conseqüència a les persones que treballin per a elles una actitud de bona fe i de lleialtat cap a l'ètica de l'organització.

Consideració 11

La discriminació per motius de religió o conviccions, discapacitat, edat o orientació sexual pot posar en perill la consecució dels objectius del Tractat CE, en particular l'assoliment d'un alt nivell d'ocupació i de protecció social, l'elevació del nivell i de la qualitat de vida, la cohesió econòmica i social, la solidaritat i la lliure circulació de persones.

Consideració 12

Amb aquesta finalitat, s'haurà de prohibir en tota la Comunitat qualsevol discriminació directa o indirecta per motius de religió o conviccions, discapacitat, edat o orientació sexual en els àmbits a què es refereix aquesta Directiva. Aquesta prohibició de discriminació s'aplicarà així mateix als nacionals de tercers països, però no es refereix a les diferències de tracte basades en la nacionalitat i s'entén sense perjudici de les disposicions que regulen l'entrada i la residència dels nacionals de tercers països i el seu accés a la feina i l'ocupació.

Consideració 23

En molt poques circumstàncies, una diferència de tracte pot estar justificada quan una característica vinculada a la religió o conviccions, a

una discapacitat, a l'edat o a l'orientació sexual constitueixi un requisit professional essencial i determinant, quan l'objectiu sigui legítim i el requisit, proporcionat. Aquestes circumstàncies hauran de figurar en la informació que facilitaran els estats membres a la Comissió.

Consideració 24

La Unió Europea, a la Declaració número 11, sobre l'estatut de les esglésies i les organitzacions no confessionals, adjunta a l'Acta final del Tractat d'Amsterdam, ha reconegut explícitament que respecta i no perjudja l'estatut reconegut, en virtut del dret nacional, a les esglésies i les associacions o comunitats religioses en els estats membres, que respecta així mateix l'estatut de les organitzacions filosòfiques i no confessionals. Des d'aquesta perspectiva, els estats membres poden mantenir o establir disposicions específiques sobre els requisits professionals essencials, legítims i justificats que poden ser exigits per exercir una activitat professional.

Consideració 26

La prohibició de discriminació no ha d'obstar al manteniment o l'adopció de mesures concebudes per prevenir o compensar els desavantatges soferts per un grup de persones amb una religió o conviccions, una discapacitat, una edat o una orientació sexual determinades, i aquestes mesures poden permetre l'existència d'organitzacions de persones d'una religió o conviccions, una discapacitat, una edat o una orientació sexual determinades organitzar-se quan la seva finalitat principal sigui promoure les necessitats específiques d'aquestes persones.

Consideració 29

Les persones que hagin estat objecte de discriminació basada en la religió o conviccions, la discapacitat, l'edat o l'orientació sexual han de disposar de mitjans de protecció jurídica adequats. A fi d'assegurar un

nivell de protecció més efectiu, també s'ha de facultar les associacions o persones jurídiques perquè puguin iniciar procediments, conformement al que disposin els estats membres, en nom de qualsevol víctima o en el seu suport, sense perjudici de la normativa nacional de procediment quant a la representació i defensa davant els tribunals.

Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat

Article II. Principi d'igualtat de drets i de no discriminació

1. Els drets enunciats en aquesta Carta són reconeguts a totes les persones que viuen a les ciutats signatàries, independentment de la seva nacionalitat.

2. Aquests drets són garantits per les autoritats municipals, sense cap discriminació per color, edat, sexe o opció sexual, llengua, religió, opinió política, origen nacional o social o nivell d'ingressos.

Article III. Dret a la llibertat cultural, lingüística i religiosa

1. Es reconeix el dret dels ciutadans i ciutadanes a exercir i desenvolupar la llibertat cultural.

2. Tots els ciutadans i ciutadanes tenen el dret a exercir la seva llibertat lingüística i religiosa. Les autoritats municipals, en col·laboració amb les altres administracions, fan tot allò necessari per tal que els infants de grups lingüístics minoritaris puguin estudiar la llengua materna.

3. La llibertat de consciència i de religió individual i col·lectiva queda garantida per les autoritats municipals a tots els ciutadans i ciutadanes. En el marc de la legislació nacional, les autoritats municipals duen a terme totes les accions necessàries per garantir aquest dret i vetllen per evitar la creació de guetos.

Constitució espanyola (1978)

Article 16

1. Es garanteix la llibertat ideològica, religiosa i de culte dels individus i de les comunitats sense cap més limitació, quan siguin manifestats, que la necessària per al manteniment de l'ordre públic protegit per la llei.

2. Ningú podrà ser obligat a declarar quant a la seva ideologia, religió o creences.

3. Cap confessió tindrà caràcter estatal. Els poders públics tindran en compte les creences religioses de la societat espanyola i mantindran les conseqüents relacions de cooperació amb l'Església catòlica i les altres confessions.

Llei orgànica 7/1980, de 5 de juliol, de llibertat religiosa (1980)

Article 1

1. L'Estat garanteix el dret fonamental a la llibertat religiosa i de culte, reconeguda a la Constitució, d'acord amb el que preveu aquesta Llei orgànica.

2. Les creences religioses no constitueixen un motiu de desigualtat o discriminació davant la llei. No es poden al·legar motius religiosos per impedir a ningú l'exercici de qualsevol treball o activitat o el desenvolupament de càrrecs o funcions públics.

Article 2

1. La llibertat religiosa i de culte garantida per la Constitució comprèn, amb la consegüent immunitat de coacció, el dret de tota persona a:

a) Professar les creences religioses que lliurement triï o no professar-ne cap; canviar de confessió o abandonar la que tenia; manifestar lliurement les seves pròpies creences religioses o l'absència d'aquestes, o abstenir-se de declarar sobre aquestes.

b) Practicar els actes de culte i rebre assistència religiosa de la seva pròpia confessió; commemorar les seves festivitats; celebrar els seus ritus matrimonials; rebre sepultura digna, sense discriminació per motius religiosos, i no ser obligat a practicar actes de culte o a rebre assistència religiosa contrària a les seves conviccions personals.

c) Rebre i impartir ensenyament i informació religiosa de tota mena, ja sigui oralment, per escrit o per qualsevol altre procediment; triar per a si, i per als menors no emancipats i incapacitats, sota la seva dependència, dins i fora de l'àmbit escolar, l'educació religiosa i moral que estigui d'acord amb les seves pròpies conviccions.

d) Reunir-se o manifestar-se públicament amb finalitats religioses i associar-se per desenvolupar comunitàriament les seves activitats religioses, de conformitat amb l'ordenament jurídic general i l'establert en aquesta Llei orgànica.

2. Així mateix, comprèn el dret de les esglésies, confessions i comunitats religioses a establir llocs de culte o de reunió amb fins religiosos, a designar i formar els seus ministres, a divulgar i propagar el seu propi credo, i a mantenir relacions amb les seves pròpies organitzacions o amb altres confessions religioses, sigui en territori nacional o a l'estranger.

Article 7

L'Estat, tenint en compte les creences religioses existents en la societat espanyola, establirà, si escau, acords o convenis de cooperació amb les esglésies, confessions i comunitats religioses inscrites en el Registre

que, pel seu àmbit i nombre de creients, hagin aconseguit notori arrelament a Espanya. En tot cas, aquests acords s'aprovaran per llei de les Corts Generals.

Llei orgànica 2/1986, de 13 de març, de forces i cossos de seguretat

Article 5

Són principis bàsics d'actuació dels membres de les forces i cossos de seguretat els següents:

1. Adequació a l'ordenament jurídic, especialment:

a) Exercir la seva funció amb absolut respecte a la Constitució i a la resta de l'ordenament jurídic.

b) Actuar, en el compliment de les seves funcions, amb absoluta neutralitat política i imparcialitat i, en conseqüència, sense discriminació alguna per raó de raça, religió o opinió.

Instrument de ratificació de l'Acord entre l'Estat espanyol i la Santa Seu sobre afers jurídics, signat el 3 de gener de 1979 a la Ciutat del Vaticà

Article 1

5. Els llocs de culte tenen garantida la seva inviolabilitat conformement a les lleis. No podran ser demolits sense ser prèviament privats del seu caràcter sagrat. En cas d'expropiació forçosa, serà abans sentida l'autoritat eclesiàstica competent.

6. L'Estat respecta i protegeix la inviolabilitat dels arxius, registres i altres documents que pertanyen a la Conferència Episcopal Espanyola, a les cúries episcopals, a les cúries dels superiors majors dels ordes i

congregacions religioses, a les parròquies i a altres institucions i entitats eclesiàstiques.

Llei 24/1992, de 10 de novembre, per la qual s'aprova l'Acord de Cooperació de l'Estat amb la Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya (FEREDE)

Article 2

1. A tots els efectes legals, són llocs de culte de les esglésies que pertanyen a la FEREDE els edificis o locals destinats de manera permanent i exclusiva a les funcions de culte o assistència religiosa, si així ho certifica l'església respectiva amb la conformitat de la Comissió Permanent de la FEREDE.

2. Els llocs de culte de les esglésies que pertanyen a la FEREDE gaudeixen d'inviolabilitat en els termes que estableixen les lleis.

3. En cas d'expropiació forçosa, s'ha d'escoltar prèviament la Comissió Permanent de la FEREDE, llevat que hi hagi motius d'urgència, seguretat i defensa nacionals o motius greus d'ordre o seguretat públics.

4. Els llocs de culte de les esglésies que pertanyen a la FEREDE no poden ser demolits sense ser prèviament privats del caràcter religiós, llevat dels casos que preveuen les lleis, per raó d'urgència o perill.

Llei 25/1992, de 10 de novembre, per la qual s'aprova l'Acord de Cooperació de l'Estat amb la Federació de Comunitats Jueves d'Espanya (FCJE)

Article 2

1. A tots els efectes legals, són llocs de culte de les comunitats que pertanyen a la Federació de Comunitats Jueves d'Espanya els edificis o

locals destinats de manera permanent i exclusiva a les funcions de culte, formació o assistència religiosa, si així ho certifica la comunitat respectiva amb la conformitat de la Secretaria General de l'FCJE.

2. Els llocs de culte de les comunitats que pertanyen a l'FCJE gaudeixen d'inviolabilitat en els termes que estableixen les lleis.

3. En cas d'expropiació forçosa, s'ha d'escoltar prèviament la Secretaria General de l'FCJE.

4. Els llocs de culte de les comunitats que pertanyen a l'FCJE no poden ser demolits sense ser prèviament privats del seu caràcter sagrat, llevat dels casos que preveuen les lleis per raó d'urgència o perill.

Llei 26/1992, de 10 de novembre, per la qual s'aprova l'Acord de cooperació de l'Estat amb la Comissió Islàmica d'Espanya

Article 2

1. A tots els efectes legals, són mesquites o llocs de culte de les comunitats islàmiques que pertanyen a la Comissió Islàmica d'Espanya els edificis o locals destinats de manera exclusiva a la pràctica habitual de l'oració, formació o assistència religiosa islàmica, si així ho certifica la comunitat respectiva amb la conformitat d'aquesta Comissió.

2. Els llocs de culte de les comunitats islàmiques membres de la Comissió Islàmica d'Espanya gaudeixen d'inviolabilitat en els termes establerts per les lleis. En cas d'expropiació forçosa, s'ha d'escoltar prèviament la Comissió Islàmica d'Espanya, i no poden ser demolits sense ser prèviament privats del seu caràcter sagrat, llevat dels casos que preveuen les lleis per raons d'urgència o perill. També queden exceptuats de l'ocupació temporal i la imposició de servituds en els termes previstos en l'article 119 de la Llei d'expropiació forçosa.

Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal

Article 510

1. S'ha de castigar amb una pena de presó d'un a quatre anys i multa de sis a dotze mesos:

a) Els qui fomentin públicament, promoguin o incitin directament o indirectament a l'odi, hostilitat, discriminació o violència contra un grup o una part d'aquest o contra una persona determinada per raó de la seva pertinença a aquell, per motius racistes, antisemites o d'altres referents a la ideologia, religió o creences, situació familiar, la pertinença dels seus membres a una ètnia, raça o nació, l'origen nacional, el sexe, l'orientació o la identitat sexual, per raons de gènere, malaltia o discapacitat.

b) Els qui produeixin, elaborin, posseeixin amb la finalitat de distribuir, facilitin a terceres persones l'accés, distribueixin, difonguin o venguin escrits o qualsevol altra classe de material o suports que pel seu contingut siguin idonis per fomentar, promoure o incitar directament o indirectament a l'odi, hostilitat, discriminació o violència contra un grup o una part d'aquest o contra una persona determinada per raó de la seva pertinença a aquell, per motius racistes, antisemites o d'altres referents a la ideologia, religió o creences, situació familiar, la pertinença dels seus membres a una ètnia, raça o nació, l'origen nacional, el sexe, l'orientació o la identitat sexual, per raons de gènere, malaltia o discapacitat.

c) Els qui neguin públicament, trivialitzin greument o enalteixin els delictes de genocidi, de lesa humanitat o contra les persones i béns protegits en cas de conflicte armat, o n'enalteixin els autors, quan s'hagin comès contra un grup o una part d'aquest o contra una persona determinada per raó de la seva pertinença a aquell, per motius racistes, antisemi-

tes o d'altres referents a la ideologia, religió o creences, la situació familiar o la pertinença dels seus membres a una ètnia, raça o nació, l'origen nacional, el sexe, l'orientació o la identitat sexual, per raons de gènere, malaltia o discapacitat, quan d'aquesta manera es promogui o afavoreixi un clima de violència, hostilitat, odi o discriminació contra aquells.

2. S'ha de castigar amb la pena de presó de sis mesos a dos anys i multa de sis a dotze mesos:

a) Els qui lesionin la dignitat de les persones mitjançant accions que comportin humiliació, menyspreu o descrèdit d'algun dels grups a què es refereix l'apartat anterior, o d'una part d'aquests, o de qualsevol persona determinada per raó de la seva pertinença a aquells per motius racistes, antisemites o d'altres referents a la ideologia, religió o creences, situació familiar, la pertinença dels seus membres a una ètnia, raça o nació, l'origen nacional, el sexe, l'orientació o la identitat sexual, per raons de gènere, malaltia o discapacitat, o produeixin, elaborin, posseïxin amb la finalitat de distribuir, facilitin a terceres persones l'accés, distribueixin, difonguin o venguin escrits o qualsevol altra classe de material o suports que pel seu contingut siguin idonis per lesionar la dignitat de les persones per representar una humiliació greu, menyspreu o descrèdit d'algun dels grups esmentats, d'una part d'ells, o de qualsevol persona determinada per raó de la seva pertinença a aquells.

b) Els qui enalteixin o justifiquin per qualsevol mitjà d'expressió pública o de difusió els delictes que s'hagin comès contra un grup o una part d'aquest, o contra una persona determinada per raó de la seva pertinença a aquell per motius racistes, antisemites o d'altres referents a la ideologia, religió o creences, situació familiar, la pertinença dels seus membres a una ètnia, raça o nació, l'origen nacional, el sexe, l'orientació o la identitat sexual, per raons de gènere, malaltia o discapacitat, o els qui hagin participat en l'execució d'aquests delictes.

Els fets han de ser castigats amb una pena d'un a quatre anys de presó i multa de sis a dotze mesos quan es promogui o afavoreixi un clima de violència, hostilitat, odi o discriminació contra els grups esmentats.

3. Les penes que preveuen els apartats anteriors s'han d'imposar en la meitat superior quan els fets s'hagin dut a terme a través d'un mitjà de comunicació social, mitjançant Internet o mitjançant l'ús de tecnologies de la informació, de manera que aquell es faci accessible a un nombre elevat de persones.

4. Quan els fets, a la vista de les circumstàncies, siguin idonis per alterar la pau pública o crear un sentiment greu d'inseguretat o temor entre els integrants del grup, s'ha d'imposar la pena en la meitat superior, que es pot elevar fins a la superior en grau.

5. En tots els casos, s'ha d'imposar a més la pena d'inhabilitació especial per a la professió o ofici educatius, en l'àmbit docent, esportiu i de lleure, per un temps superior entre tres i deu anys al de la durada de la pena de privació de llibertat imposada, si escau, en la sentència, atenent proporcionalment la gravetat del delictes, el nombre de delictes comesos i les circumstàncies que concorrin en el delinqüent.

6. El jutge o tribunal ha d'acordar que es destrueixin, s'esborrin o s'inutilitzin els llibres, arxius, documents, articles i qualsevol classe de suport objecte del delictes a què es refereixen els apartats anteriors o per mitjà dels quals s'hagi comès. Quan el delictes s'hagi comès a través de tecnologies de la informació i la comunicació, s'ha d'acordar la retirada dels continguts.

En els casos en què, a través d'un portal d'accés a Internet o servei de la societat de la informació, es difonguin exclusivament o prepondera-

dament els continguts a què es refereix l'apartat anterior, s'ha d'ordenar que se'n bloquegi l'accés o que se n'interrompi la prestació.

Article 515

Són punibles les associacions il·lícites. Tenen aquesta consideració:

1r. Les que tinguin per objecte cometre algun delictes o, una vegada constituïdes, en promoguin la comissió.

2n. Les que, tot i tenir per objecte una finalitat lícita, utilitzin mitjans violents o d'alteració o control de la personalitat per aconseguir aquest objecte.

3r. Les organitzacions de caràcter paramilitar.

4t. Les que fomentin, promoguin o incitin directament o indirectament a l'odi, hostilitat, discriminació o violència contra persones, grups o associacions per raó de la seva ideologia, religió o creences, la pertinença dels seus membres o d'algun d'ells a una ètnia, raça o nació, el sexe, l'orientació sexual, la situació familiar, la malaltia o la discapacitat.

Secció 2a. Dels delictes contra la llibertat de consciència, els sentiments religiosos i el respecte als difunts

Article 522

Incorren en la pena de multa de quatre a deu mesos:

1r. Els qui per mitjà de violència, intimidació, força o qualsevol altre constrenyiment il·legítim impedeixin a un membre o uns membres d'una confessió religiosa practicar els actes propis de les creences que professin, o assistir-hi.

2n. Els qui pels mateixos mitjans forcin una persona a practicar actes de culte o ritus o a concórrer-hi, o a realitzar actes reveladors de professar o no professar una religió, o a canviar la que professi.

Article 523

El qui amb violència, amenaça, tumult o vies de fet, impedeixi, interrompi o pertorbi els actes, funcions, cerimònies o manifestacions de les confessions religioses inscrites en el corresponent registre públic del Ministeri de Justícia i Interior ha de ser castigat amb la pena de presó de sis mesos a sis anys, si el fet s'ha comès en un lloc destinat al culte, i amb la de multa de quatre a deu mesos si es realitza en qualsevol altre lloc.

Article 524

El qui en un temple, un lloc destinat al culte o en cerimònies religioses executi actes de profanació en ofensa dels sentiments religiosos legalment tutelats ha de ser castigat amb la pena de presó de sis mesos a un any o una multa de dotze a vint-i-quatre mesos.

Article 525

1. Incorren en la pena de multa de vuit a dotze mesos els qui, amb l'objectiu d'ofendre els sentiments dels membres d'una confessió religiosa, facin públicament, de paraula, per escrit o mitjançant qualsevol mena de document, escarni dels seus dogmes, creences, ritus o cerimònies, o vexin, també públicament, els qui els professen o practiquen.

2. Incorren en les mateixes penes els qui facin públicament escarni, de paraula o per escrit, de qui no professi cap religió o creença.

Article 526

El qui, faltant al respecte que es deu a la memòria dels morts, violi els sepulcres o sepultures, profani un cadàver o les seves cendres o, amb ànim d'ultratge, destrueixi, alteri o danyi les urnes funeràries, panteons,

làpides o nínxols ha de ser castigat amb la pena de presó de tres a cinc mesos o una multa de sis a deu mesos.

Article 607

1. Els qui, amb el propòsit de destruir totalment o parcialment un grup nacional, ètnic, racial, religiós o determinat per la discapacitat dels seus integrants, perpetrin algun dels actes següents, han de ser castigats:

1r. Amb la pena de presó permanent revisable, si maten algun dels seus membres.

2n. Amb la pena de presó permanent revisable, si agredeixen sexualment algun dels seus membres o produeixen alguna de les lesions que preveu l'article 149.

3r. Amb la pena de presó de vuit a quinze anys, si sotmeten el grup o qualsevol dels seus individus a condicions d'existència que posin en perill la seva vida o pertorbin greument la seva salut, o quan els produeixin algunes de les lesions que preveu l'article 150.

4t. Amb la mateixa pena, si duen a terme desplaçaments forçosos del grup o els seus membres, adopten qualsevol mesura que tendeixi a impedir el seu gènere de vida o reproducció, o bé traslladen per la força individus d'un grup a un altre.

5è. Amb la de presó de quatre a vuit anys, si produeixen qualsevol altra lesió diferent de les que s'assenyalen als numerals 2n i 3r d'aquest apartat.

2. En tots els casos s'ha d'imposar, a més, la pena d'inhabilitació especial per a la professió o ofici educatius, en l'àmbit docent, esportiu i de lleure, per un temps superior entre tres i cinc anys al de la durada

de la pena de privació de llibertat imposada, si escau, en la sentència, atenen proporcionalment la gravetat del delicte i les circumstàncies que concorrin en el delinqüent.

Article 607 bis

1. Són reus de delictes de lesa humanitat els qui cometin els fets que preveu l'apartat següent com a part d'un atac generalitzat o sistemàtic contra la població civil o contra una part d'aquesta.

En tot cas, es considera delicte de lesa humanitat la comissió d'aquests fets:

1r. Per raó de pertinença de la víctima a un grup o col·lectiu perseguit per motius polítics, racials, nacionals, ètnics, culturals, religiosos, de gènere, discapacitat o altres motius universalment reconeguts com a inacceptables d'acord amb el dret internacional.

2n. En el context d'un règim institucionalitzat d'opressió i dominació sistemàtiques d'un grup racial sobre un o més grups racials i amb la intenció de mantenir aquest règim.

2. Els reus de delictes de lesa humanitat han de ser castigats:

1r. Amb la pena de presó permanent revisable si causen la mort d'alguna persona.

2n. Amb la pena de presó de dotze a quinze anys si cometen una violació, i de quatre a sis anys de presó si el fet consisteix en qualsevol altra agressió sexual.

3r. Amb la pena de presó de dotze a quinze anys si es produeix alguna de les lesions de l'article 149, i amb la de vuit a dotze anys

de presó si sotmeten les persones a condicions d'existència que posin en perill la seva vida o pertorbin greument la seva salut o quan els produeixin alguna de les lesions que preveu l'article 150. S'aplica la pena de presó de quatre a vuit anys si cometen alguna de les lesions de l'article 147.

4t. Amb la pena de presó de vuit a dotze anys si deporten o traslladen per la força, sense motius autoritzats pel dret internacional, una o més persones a un altre Estat o lloc, mitjançant l'expulsió o altres actes de coacció.

5è. Amb la pena de presó de sis a vuit anys si forcen l'embaràs d'alguna dona amb intenció de modificar la composició ètnica de la població, sense perjudici de la pena que correspongui, si escau, per altres delictes.

6è. Amb la pena de presó de dotze a quinze anys, la desaparició forçada de persones. S'entén per *desaparició forçada* la captura, la detenció o el segrest o qualsevol altra forma de privació de llibertat que siguin obra d'agents de l'Estat o de persones o grups de persones que actuen amb l'autorització, el suport o l'aquiescència de l'Estat, seguits de la negativa a reconèixer aquesta privació de llibertat o de l'ocultació de la sort o el parador de la persona desapareguda, de manera que quedi sotreta a la protecció de la llei.

7è. Amb la pena de presó de vuit a dotze anys si detenen un altre i el priven de la seva llibertat, amb infracció de les normes internacionals sobre la detenció.

S'ha d'imposar la pena inferior en grau quan la detenció duri menys de quinze dies.

8è. Amb la pena de quatre a vuit anys de presó si cometen tortura greu sobre persones que tinguin sota la seva custòdia o control, i amb la de presó de dos a sis anys si és menys greu.

Als efectes d'aquest article, s'entén per *tortura* el sotmetiment de la persona a sofriments físics o psíquics.

La pena que preveu aquest número s'ha d'imposar sense perjudici de les penes que corresponguin, si escau, pels atemptats contra altres drets de la víctima.

9è. Amb la pena de presó de quatre a vuit anys si cometen alguna de les conductes relatives a la prostitució recollides a l'article 187.1, i amb la de sis a vuit anys en els casos que preveu l'article 188.1.

S'ha d'imposar la pena de sis a vuit anys als qui traslladin persones d'un lloc a un altre, per tal d'explotar-les sexualment, emprant violència, intimidació o engany, o abusant d'una situació de superioritat o de necessitat o de vulnerabilitat de la víctima.

Quan les conductes que preveuen el paràgraf anterior i l'article 188.1 es cometin sobre menors d'edat o persones amb discapacitat necessitades d'una protecció especial, s'han d'imposar les penes superiors en grau.

10è. Amb la pena de presó de quatre a vuit anys si sotmeten alguna persona a esclavatge o la hi mantenen. Aquesta pena s'aplica sense perjudici de les que, si escau, corresponguin pels atemptats concrets comesos contra els drets de les persones.

S'entén per *esclavatge* la situació de la persona sobre la qual un altre exerceix, fins i tot de fet, tots o alguns dels atributs del dret de propietat, com ara comprar-la, vendre-la, prestar-la o donar-la a canvi.

3. En tots els casos que preveu l'apartat anterior s'ha d'imposar, a més, la pena d'inhabilitació especial per a professió o ofici educatiu, en l'àmbit docent, esportiu i de lleure, per un temps superior entre tres i cinc anys al de la durada de la pena de privació de llibertat imposada, si escau, en la sentència, atenent proporcionalment la gravetat del delictes i les circumstàncies que concorrin en el delinqüent.

Article 22

Són circumstàncies agreujants:

4a. Cometre el delictes per motius racistes, antisemites o una altra classe de discriminació referent a la ideologia, religió o creences de la víctima, l'ètnia, raça o nació a què pertanyi, el sexe, l'orientació o la identitat sexual, la malaltia que pateixi o la seva discapacitat.

Estatut d'autonomia de Catalunya (2006)

Article 40

8. Els poders públics han de promoure la igualtat de totes les persones amb independència de l'origen, la nacionalitat, el sexe, la raça, la religió, la condició social o l'orientació sexual, i també han de promoure l'erradicació del racisme, de l'antisemitisme, de la xenofòbia, de l'homofòbia i de qualsevol altra expressió que atempti contra la igualtat i la dignitat de les persones.

Article 42

7. Els poders públics han de vetllar per la convivència social, cultural i religiosa entre totes les persones a Catalunya i pel respecte a la diversitat de creences i conviccions ètiques i filosòfiques de les persones, i han de fomentar les relacions interculturals per mitjà de l'impuls i la creació d'àmbits de coneixement recíproc, diàleg i mediació. També han de garantir el reconeixement de la cultura del poble gitano com a salvaguarda de la realitat històrica d'aquest poble.

Article 161

1. Correspon a la Generalitat la competència exclusiva en matèria d'entitats religioses que acompleixen llur activitat a Catalunya, que inclou, en tot cas, la regulació i l'establiment de mecanismes de col·laboració i cooperació per a l'acompliment de llurs activitats en l'àmbit de les competències de la Generalitat.

2. Correspon a la Generalitat la competència executiva en matèria relativa a la llibertat religiosa. Aquesta competència inclou en tot cas:

a) Participar en la gestió del registre estatal d'entitats religioses amb relació a les esglésies, les confessions i les comunitats religioses que acompleixen llur activitat a Catalunya, en els termes que determinin les lleis.

b) L'establiment d'acords i convenis de cooperació amb les esglésies, les confessions i les comunitats religioses inscrites en el registre estatal d'entitats religioses, en l'àmbit de competències de la Generalitat.

c) La promoció, el desenvolupament i l'execució, en l'àmbit de les competències de la Generalitat, dels acords i dels convenis signats entre l'Estat i les esglésies, les confessions i les comunitats religioses inscrites en el registre estatal d'entitats religioses.

3. La Generalitat col·labora en els òrgans d'àmbit estatal que tenen atribuïdes funcions en matèria d'entitats religioses.

Llei 16/2009, de 22 de juliol, dels centres de culte

Article 1

La finalitat d'aquesta Llei és garantir l'aplicació real i efectiva del dret de les esglésies, les confessions i les comunitats religioses a establir

centres de culte, i té per objecte preveure sòl on s'admeti o s'assigni l'ús religiós, d'acord amb les necessitats i la disponibilitat dels municipis, així com regular les condicions tècniques i materials mínimes que han de garantir la seguretat de les persones i les condicions adients de salubritat dels centres esmentats.

Article 4

1. Els plans d'ordenació urbanística municipal han de preveure sòls amb la qualificació de sistema d'equipament comunitari on s'admetin els usos de caràcter religiós de nova implantació, d'acord amb les necessitats i les disponibilitats dels municipis. A aquest efecte, s'han de tenir en compte la informació i les dades contingudes en aquests plans.

2. Les necessitats i les disponibilitats municipals no es poden determinar en cap cas en funció de criteris que puguin comportar algun tipus de discriminació per motius religiosos o de convicció.

Article 6

Les administracions públiques han de garantir a les esglésies, les confessions i les comunitats religioses un tracte igualitari i no discriminatori en les cessions i autoritzacions d'ús d'equipaments i espais públics, d'ús privatiu del domini públic, d'ocupació temporal de la via pública o d'ús de béns patrimonials per a dur a terme activitats esporàdiques de caràcter religiós.

Decret 94/2010, de 20 de juliol, de desplegament de la Llei 16/2009, de 22 de juliol, dels centres de culte

Article 33

1. Quan l'objecte de la inspecció sigui la comprovació que el centre de culte compleix les condicions tècniques i materials mínimes exigides en aquest reglament pel règim de comunicació o de la llicència

d'obertura i ús, s'ha de requerir la persona titular o responsable per tal que aporti la documentació justificativa en un termini que no podrà ser inferior a trenta dies.

2. Els actes d'inspecció es duen a terme sense interrompre ni pertorbar cap activitat de culte. Aquestes actuacions s'han de notificar amb cinc dies d'antelació per tal que pugui ser-hi present la persona titular o responsable del centre, que pot ser assistit per un assessor i/o tècnic. La notificació prèvia pot ser objecte d'exempció quan concorri una situació potencial de risc greu o de perill imminent per a les persones que estiguin al centre o als immobles adjacents i immediats.

Llei 10/1994, d'11 de juliol, de la policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra

Article 11

D'acord amb el que estableix la Llei orgànica de forces i cossos de seguretat, s'apliquen al cos de Mossos d'Esquadra els principis d'actuació següents:

Primer. Els membres del cos de Mossos d'Esquadra han de complir i fer complir en tot moment la Constitució, l'Estatut d'autonomia i la legislació vigent.

Segon. En llurs actuacions, els membres del cos de Mossos d'Esquadra s'han d'ajustar al codi de conducta següent:

a) Han d'actuar, en el compliment de llurs funcions, amb absoluta neutralitat política i imparcialitat i, en conseqüència, sense fer cap discriminació per raó de raça, religió, opinió, sexe, llengua, lloc de veïnatge, lloc de naixença o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

Article 68

1 Són faltes molt greus:

a) L'incompliment del deure de fidelitat a la Constitució o a l'Estatut en l'exercici de les funcions.

b) Tota actuació que signifiqui discriminació per raó de raça, sexe, religió, llengua, opinió, lloc de naixement o veïnatge o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

Acord GOV/25/2015, de 24 de febrer, pel qual s'aprova el Codi d'ètica de la Policia de Catalunya

Apartat I. C

Imparcialitat

La imparcialitat exigeix a la Policia de Catalunya actuar d'una manera que eviti i s'oposi a qualsevol forma de discriminació o perjudici per raons de naixement, raça, sexe, edat, estètica, religió, opinió o qualsevol altra circumstància personal o social i cerqui, en tot moment, la defensa de la igualtat de drets. Aquest valor s'oposa a qualsevol tipus de favoritisme. No correspon a l'agent de policia jutjar, però sí que té la responsabilitat de fer el seu servei de la millor manera possible, independentment de la persona que atengui.

Apartat II.A.2

Tot agent de policia és titular dels drets fonamentals de la Declaració universal dels drets humans (1948). Se li reconeix el dret a:

(...)

k. No ser discriminat per raons de naixement, raça, sexe, orientació sexual, religió, opinió o qualsevol altra circumstància personal o social.

ANNEX II. INFORMACIÓ SOBRE CONFESIONS RELIGIOSES

A continuació us oferim una fitxa informativa de cadascuna de les principals confessions religioses establertes a Catalunya. Us les presentem ordenades segons la seva implantació. Podeu consultar el nombre de centres de culte i la seva evolució al [Mapa religiós de Catalunya](#) de la Direcció General d'Afers Religiosos.

ESGLÉSIA CATÒLICA

L'Església catòlica és la comunitat d'homes i dones de religió cristiana i de confessió catòlica que s'agrupen territorialment per diòcesis entorn del bisbe de Roma (sant pare o papa) com a fonament de la unió entre tots els catòlics del món. En l'actualitat, el nombre de catòlics és de més de 1.000 milions. A Catalunya, l'Església catòlica és, de llarg, la institució religiosa amb un nombre més alt de seguidors. El cristianisme va arribar a Catalunya en el segle I, i en el segle III ja hi estava consolidat.

El cristianisme, religió a la qual pertany l'Església catòlica, va ser fundat per Jesús de Natzaret, que va agrupar entorn seu els seus seguidors els anys de la seva predicació per les terres de Palestina, durant el primer terç del segle I.

En sentit estricte, el qualificatiu de *catòlica* ('universal') s'aplica a l'Església dels cristians units al bisbe de Roma com a conseqüència de les separacions que hi ha hagut entre els cristians en el transcurs dels segles, i especialment de la produïda des de la Reforma de Luter en el segle XVI.¹⁹

19 - Observació sobre les esglésies catòliques de ritus oriental: les esglésies catòliques de ritus oriental també formen part de l'Església catòlica romana. Entre aquestes, hi ha les grecocatóliques o catòliques de ritus bizantí, que tenen els elements propis de les esglésies ortodoxes (litúrgia, teologia, dret canònic propi, etc.) però són catòliques en tant que deuen obediència al bisbe de Roma (sant pare).

Doctrina

Els cristians creuen en un Déu únic que és Pare, Fill i Esperit Sant, i que ha estat revelat per Jesús, el Crist, el Fill de Déu. La doctrina catòlica té com a font la Sagrada Escripura (la Bíblia), la qual és interpretada d'acord amb l'anomenada *tradició*, que és la fe i la vida, la litúrgia i la pregària activa en l'Església al llarg dels segles.

L'Església reconeix en el seu si un marc de guiatge dels bisbes, anomenat *magisteri*, que té competència tant pel que fa a la interpretació de la Bíblia com pel que fa a la seva aplicació a la doctrina i als comportaments dels catòlics.

Llibres sagrats i textos fonamentals

Els textos sagrats dels cristians catòlics són els escrits bíblics, agrupats en dues parts: l'Antic Testament (història sagrada del poble d'Israel) i el Nou Testament, que consta dels Evangelis (testimonis de la vida de Jesús), els Fets dels apòstols (història dels primers cristians), les Cartes apostòliques (sobretot de sant Pau) i l'Apocalipsi.

Hi ha altres textos que, malgrat no ser considerats revelats, són d'importància per a la fe i la vida de les persones catòliques. El primer d'aquests és el «catecisme», un text nascut en el segle XVI per facilitar l'ensenyament dels elements doctrinals de creença obligada, i que es va actualitzant periòdicament. Igualment, i ja de caràcter més esporàdic, hi ha els textos del papa, en especial les «encícliques», que contenen instruccions doctrinals i exhortacions morals, i també «documents episcopals», tant de les conferències episcopals com de cada bisbe diocesà.

Ritus més importants

Els set ritus més destacats són els «set sagraments», que l'Església catòlica considera signes sagrats (o actes en què hi ha una presència eficaç de la gràcia salvadora de Déu), mitjançant els quals es realitza

de manera especial la unió espiritual i personal amb Déu, Pare, Fill i Esperit Sant, i amb la humanitat sencera, sobretot amb els altres cristians.

- El baptisme, per a l'Església catòlica, uneix la persona a Jesucrist i la fa fill de Déu i germà de tots els homes i dones; pel baptisme, les persones s'incorporen a l'Església. Es pot rebre en qualsevol etapa de la vida. El ritus usa l'aigua vessada sobre el cap de la persona que és batejada.

- L'Eucaristia és la celebració en la qual els catòlics es reuneixen, com a mínim els diumenges i altres festes preceptives, per commemorar la resurrecció de Crist i fer-lo present a través del pa i del vi consagrats. La primera vegada que un nen o una nena participa plenament de l'eucaristia combregant, fet que s'anomena *primera comunió*, se celebra d'una manera especial.

- La confirmació és el sagrament del do de l'Esperit; el reben, mitjançant la unció amb oli sagrat, aquelles persones catòliques que es reafirmen en la fe catòlica.

- La reconciliació o penitència és el sagrament del perdó de Déu dels pecats comesos després del baptisme, confessats al sacerdot, i a través de l'absolució.

- La unció dels malalts és el sagrament en el qual els malalts i les persones grans són ungides amb l'oli sagrat per tal de rebre la força de Déu davant la malaltia i la mort.

- L'orde sacerdotal és el sagrament pel qual un home que hagi seguit la formació i el discerniment adequat es consagra al servei de l'Església i esdevé diaca, prevere o bisbe, segons els tres graus d'aquest sagrament.

- El matrimoni és el sagrament pel qual l'home i la dona es prometen amor i fidelitat entre ells i es comprometen a viure la seva relació segons l'Evangelí i els ensenyaments de l'Església.

Autoritats religioses i persones consagrades al culte

- Els bisbes: són aquells preveres que reben l'orde episcopal, que és el sagrament de l'orde sacerdotal en la seva plenitud. Reben l'encàrrec de presidir una església particular o diòcesi. Són la màxima autoritat per al seu bisbat com a mestres i pastors, sempre en comunió amb el papa.

- Els preveres: són els homes que, en rebre el sagrament de l'orde, han estat constituïts sacerdots (anomenats també popularment *capellans* o *mossens*), i poden administrar sagraments i guiar en el camí de la fe i de la vida cristiana les agrupacions de fidels que el bisbe els confia. Estan obligats a mantenir-se cèlibes, i resten sota l'autoritat directa del bisbe en el cas d'estar vinculats a un bisbat, o sota l'autoritat del seu superior si pertanyen a un institut religiós.

- Els diaques: són els homes, casats o no, que són constituïts servidors qualificats de la paraula i de la caritat, sempre al redós d'un bisbe.

- Els laics i les laiques: són els cristians i les cristianes que, pel baptisme, són considerats amb la dignitat de membres del poble de Déu, i comparteixen la responsabilitat d'anunciar l'Evangelí de Jesús a tots els homes i dones, a través de la seva presència al món.

- Vida religiosa: hi ha comunitats masculines i femenines de vida religiosa on tant els preveres com el laïcat poden optar per una vida cristiana en comunitat, amb un carisma determinat: missions, ensenyament, salut, vida contemplativa, etc. Es comprometen a viure els vots de castedat, obediència i pobresa. Són els monjos i les monges, els

religiosos i les religioses i els que segueixen altres formes de comunitat o d'organització reconegudes per l'Església.

Organització

L'Església catòlica s'estructura territorialment en bisbats o diòcesis, els quals es divideixen en parròquies i s'agrupen en províncies eclesiàstiques.

L'Església reconeix en el bisbe de Roma aquell que, en nom de Crist, presideix no sols l'Església de Roma que li és confiada, sinó també el conjunt de totes les esglésies particulars o diòcesis.

L'Església catòlica considera que, en cada una de les diòcesis, hi és present l'única Església de Jesucrist. Les parròquies poden agrupar-se en arxiprestats, per tal de coordinar-se i de compartir tasques.

A Catalunya hi ha deu seus episcopals agrupades entorn de dues esglésies metropolitanes, que formen dues províncies eclesiàstiques. La seu de Tarragona té les seus sufragànies de Girona, Lleida, Solsona, Tortosa, Urgell i Vic; la seu de Barcelona té les seus sufragànies de Sant Feliu de Llobregat i de Terrassa. Els bisbes de les deu diòcesis amb seu episcopal a Catalunya formen la Conferència Episcopal Tarraconense, constituïda l'any 1969 com a organisme intern de l'Església catòlica a Catalunya i presidida per l'arquebisbe de Tarragona.

D'altra banda, els fidels també poden vincular-se a moviments, congregacions religioses o prelatures.

Celebracions específiques

Per a l'Església catòlica, el diumenge o primer dia de la setmana commemora la Pasqua o resurrecció de Jesús, per la qual cosa els fidels són invitats a l'assistència i a la participació en l'eucaristia (anomenada *missa*).

En el calendari catòlic, hi destaquen dos cicles: el cicle de Nadal i el cicle de Pasqua. En el primer, l'Església celebra solemnement, després de quatre setmanes d'Advent, la solemnitat de Nadal (el naixement de Jesús, el dia 25 de desembre) i la solemnitat de l'Epifania o dia de l'adoració dels Reis (el dia 6 de gener).

El segon cicle comença amb la celebració del Dimecres de cendra, que dona entrada a la Quaresma (que són els quaranta dies abans de la Pasqua); conté la Setmana Santa, que comença el Diumenge de Rams i que acaba el dia de Pasqua, setmana en la qual cal destacar el Dijous Sant o dia de la institució de l'Eucaristia, el Divendres Sant –que commemora la passió i la mort de Jesucrist–, el Dissabte Sant –dia de la seva sepultura–, i la culminació en el Diumenge de Pasqua –anomenada popularment *Pasqua florida*– (el primer diumenge després de la primera lluna plena de la primavera), que celebra la resurrecció de Jesucrist.

En les set setmanes de temps pasqual se celebra la festa de l'Ascensió i el Diumenge de Pentecosta (que vol dir *dia cinquantiè*), el qual commemora la vinguda de l'Esperit Sant (festa anomenada popularment *Pasqua granada* o *segona Pasqua*). Els dos diumenges següents se celebra, respectivament, el diumenge de la Santíssima Trinitat, dedicat a l'adoració i a la contemplació de Déu U i Tri, i la solemnitat del Corpus, dedicada a l'Eucaristia; amb motiu d'aquesta festa, en molts llocs s'organitzen processons pels carrers amb la custòdia que conté l'Eucaristia.

A banda de les celebracions indicades, l'Església catòlica també celebra festes dedicades a Maria, la Mare de Déu, o a altres sants: Sant Josep (el dia 19 de març), les solemnitats de l'Assumpció de la Mare de Déu (el dia 15 d'agost), el Naixement de la Mare de Déu (el dia 8 de setembre), Tots Sants (dia 1 de novembre) i la Immaculada Concepció (el dia 8 de desembre). Hi ha altres diades pròpies de la tradició del país, com

Sant Esteve (el dia 26 de desembre), Sant Jordi (el dia 23 d'abril), la Mare de Déu de Montserrat (el dia 27 d'abril) i Sant Joan Baptista (el dia 24 de juny). Així mateix, cal tenir en compte que en molts municipis es consideren festius, i en molts casos com a festa major, els dies dels sants patrons de la població corresponent.

Prescripcions alimentàries

L'Església catòlica manté el precepte de l'abstinència de carn (i derivats) els sis divendres de Quaresma. El Dimecres de Cendra, inici de la Quaresma, i el Divendres Sant són dies d'abstinència de carn i també de dejuni (reducció o privació d'ingerir aliments).

D'aquestes dues obligacions, n'estan exempts els infants fins als catorze anys i les persones més grans de seixanta anys, a més dels malalts.

Preceptes i costums vinculats a les formes de vestir

No hi ha indumentària específica.

Costums i rituals d'especial rellevància per a les relacions amb els cossos policials

Els símbols:

- Algunes persones catòliques porten símbols que formen part de la seva indumentària, com ara una creu. Atenent al tracte singular que es dona a aquests objectes, hi ha persones que poden expressar la voluntat de retirar-se elles mateixes els símbols religiosos, en cas que faci falta.

El tracte personal i el contacte físic:

-En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de recitar oracions.

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de disposar d'estampes i/o de la Bíblia o altres textos religiosos.

El lloc de culte:

- L'altar és un espai sagrat del lloc de culte, on també hi ha altres objectes sagrats. No tothom hi té accés i qui s'hi adreça ho ha de fer seguint un petit ritual i amb una certa sensibilitat. Per això és probable que, d'entrada, no es faciliti als cossos policials tocar aquest punt ni aquests objectes, o que, en cas que faci falta tocar-los o agafar-los, es demani que es faci amb el màxim respecte possible.

ESGLÉSIES EVANGÈLIQUES

Les esglésies evangèliques o protestants són esglésies cristianes que van néixer a partir de la reforma protestant que va impulsar Martí Luter (1483-1546) durant el segle XVI. Cadascuna d'aquestes esglésies, unides en el que és fonamental, pot tenir una orientació doctrinal i una forma d'organització específiques.

En funció de la seva orientació doctrinal, les esglésies evangèliques es poden classificar en diverses denominacions, com són el *luteranisme*, el *baptisme*, el *metodisme*, el *presbiterianisme* i el *pentecostalisme*, entre moltes d'altres. En funció de la seva estructura organitzativa, es pot distingir entre esglésies de règim episcopal, presbiterià o congregacionista.

Les esglésies evangèliques són la segona confessió cristiana amb un nombre més alt de seguidors arreu del món, després del catolicisme. A Catalunya, els evangèlics també són la segona confessió cristiana, i es compten per desenes de milers. Bona part dels immigrants que han arribat a Catalunya els darrers anys són protestants, sobretot entre els procedents d'Amèrica del Sud, de l'Àfrica subsahariana i de determinats països de l'est d'Europa.

Els termes *evangèlic*, *reformat* o *protestant* són vàlids per referir-se a una persona o a allò relatiu a les esglésies sorgides de la Reforma. D'altra banda, cal reservar el terme *evangelista* exclusivament per referir-se als autors a qui s'atribueixen respectivament els quatre Evangelis (Mateu, Marc, Lluc i Joan).

Doctrina

La reforma protestant es fonamenta en tres principis bàsics, coneguts per la seva forma llatina:

- *Sola gratia*: la salvació només és un privilegi de la gràcia de Déu. Per tant, no es pot assolir pels possibles mèrits de la persona.

- *Sola fides*: la persona ha de tenir fe en Déu i en la seva voluntat de perdó envers la humanitat.

- *Sola scriptura*: l'única font de la doctrina és la Bíblia. Per tant, el dictamen de cap persona no pot ser equiparat al missatge diví.

A més, les esglésies evangèliques proclamen el sacerdocí universal dels fidels. És a dir, en el context evangèlic, el sacerdocí ministerial –el sacerdocí d'unes quantes persones escollides que es caracteritzen per dedicar la seva vida a Déu i a la seva obra– deixa de tenir sentit, ja que tot bon cristià ha de tenir present Déu i els seus ensenyaments en totes les esferes de la vida quotidiana.

Llibres sagrats i textos fonamentals

L'únic text que els evangèlics reconeixen com a sagrat és la Bíblia.

Ritus més importants

La majoria dels evangèlics consideren que Déu només va establir dos sagraments o ordenances:

- El baptisme: molts grups protestants el realitzen per immersió i només quan el fidel ha arribat a l'edat adulta i té plena capacitat per decidir el seu ingrés a la comunitat cristiana. En algunes esglésies evangèliques, especialment en les de caire pentecostal o carismàtic, caracteritzades per donar una especial importància als dons de l'Esperit Sant, també es du a terme el *bateig de l'Esperit Sant*, pel qual el cristià entra en contacte amb l'esperit de Déu.

- El sant sopar: és celebrat amb pa i vi, que normalment són repartits entre tots els membres de la comunitat. La freqüència amb què es du a terme aquest ritus varia molt en funció de cada església.

Els evangèlics solen dur a terme altres pràctiques i ritus, com reunions d'estudi bíblic i reunions d'oració, que poden variar força en funció de l'església a la qual pertanyin.

Autoritats religioses i persones consagrades al culte

En la majoria d'esglésies evangèliques la màxima autoritat religiosa és el pastor. Aquest no és un intermediari entre Déu i la comunitat, sinó que és la persona que dirigeix el culte i que, en funció dels seus coneixements, pot proporcionar formació i consell espiritual. En una mateixa església hi pot haver diversos pastors, i sovint aquests poden ser auxiliats per altres càrrecs dins de l'església.

Organització

És habitual que cada església evangèlica dugui a terme la seva activitat de manera molt autònoma, tot i que diferents esglésies que comparteixen una mateixa visió doctrinal poden unir-se bo i formant denominacions.

Alhora, diferents esglésies també poden federar-se per defensar amb més força els seus posicionaments i interessos davant la societat. Així, a Catalunya, tradicionalment, les diferents entitats evangèliques s'han agrupat en el si del Consell Evangèlic de Catalunya, creat el 1981. A Catalunya també hi ha algunes entitats que agrupen els pastors protestants, com l'AMEC (Associació de Ministres de l'Evangeli de Catalunya) o la COMEC (Confraternitat de Ministres de l'Evangeli de Catalunya).

Celebracions específiques

La majoria de cristians evangèlics celebren de manera especial les festes de Nadal i Pasqua. A més, moltes esglésies també solen commemorar el Dia de la Reforma (31 d'octubre), en record de l'inici de la reforma protestant impulsada per Martí Luter.

Prescripcions alimentàries

No hi ha prescripcions específiques.

Preceptes i costums vinculats a les formes de vestir

No hi ha indumentària específica.

Costums i rituals d'especial rellevància per a les relacions amb els cossos policials

Els símbols:

- Algunes persones evangèliques porten símbols que formen part de la seva indumentària, com ara una creu. Atenent al tracte singular que es dona a aquests objectes, hi ha persones que poden expressar la voluntat de retirar-se elles mateixes els símbols religiosos, en cas que faci falta.

El tracte personal i el contacte físic:

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de recitar o cantar oracions.

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de disposar de la Bíblia o altres textos religiosos.

El lloc de culte:

- Alguns domicilis particulars serveixen com a punt de reunió habitual entre els membres de la comunitat evangèlica.

ISLAM

L'islam és la religió que creu que Déu (Al·là) es va revelar a Muhàmmad a principis del segle VII dC.

Islam significa 'pau', 'salut', 'submissió' i 'lliurament a Déu' en àrab. El terme prové de l'àrab *muslim*, participi actiu del verb *aslama*, que significa 'lliurar-se' (a Déu).²⁰ Els fidels són anomenats *musulmans*, mentre que *islàmic* fa referència a allò relacionat amb aquesta religió (pregària, art, corrents, moviments, etc.). En canvi, habitualment es reserva el terme *islamista* per al corrent polític partidari de la implantació de la llei islàmica com a llei civil.²¹

L'islam és la segona religió en nombre de seguidors arreu del món, després del cristianisme. En l'actualitat, a Catalunya, els musulmans són alguns centenars de milers, i procedeixen fonamentalment del Magrib, de l'Àfrica subsahariana i del Pakistan.

Doctrina

La doctrina de l'islam es fonamenta essencialment en els principis següents:

- La creença en Al·là com a Déu únic, misericordiós i totpoderós.
- La creença en els àngels: l'Alcorà parla dels àngels i diu que tots obeeixen Déu. L'islam creu que cada creient roman sota la custòdia de dos àngels que prenen nota de tots els seus actes.

20 - Bramon, Dolors (2001): *Obertura a l'islam*, Barcelona: Ed. Cruïlla, Fundació Joan Maragall.

21 - En resum, direm *musulmà* quan parlem de persones religioses i *islàmic* per referir-nos a grups o idees relacionades amb l'islam. En canvi, quan parlem de política, ens referirem als *islamistes* com a aquells que pretenen que la xaria esdevingui la llei civil d'obligat compliment per a tota la ciutadania. El terme *mabometà* no és adequat per referir-se als musulmans i, en conseqüència, resulta pejoratiu. Els musulmans agraeixen que el seu profeta sigui anomenat segons la fonètica àrab Muhàmmad i no pas segons la deformació de Mahoma.

- La creença en els llibres sagrats: hi ha llibres sagrats com la Torà, els Salms i l'Evangeli (*Injil*), a més de l'Alcorà.

- La creença en els profetes: l'islam considera que Al·là ha enviat a cada poble un profeta. A l'Alcorà, per tant, hi trobem citats profetes com Adam, Noè, Abraham, Moisès o Jesús, entre molts d'altres. De fet, es creu que hi ha milers de profetes i que tots són musulmans. En qualsevol cas, Muhàmmad és considerat el darrer profeta, mitjançant el qual Déu va completar la seva revelació.

- La creença en el judici final: un dels dogmes centrals de l'islam és que després de la fi del món, els humans s'hauran d'enfrontar al judici final, moment en què seran valorats els seus actes i en què, en funció del veredicte de Déu jutge però també misericordiós, aniran al jardí (paradís) o al foc.

- La creença en el destí o en la predestinació, és a dir, que tot allò que succeeix depèn d'Al·là.

Llibres sagrats i textos fonamentals

El llibre sagrat dels musulmans és l'Alcorà, considerat revelat per Al·là a Muhàmmad. Un altre text fonamental en què es basen els musulmans és la sunna o tradició del profeta, un recull de dites i fets atribuïts a Muhàmmad.

Ritus més importants

L'Alcorà estableix cinc obligacions bàsiques que tot bon musulmà ha de complir. Són els *Arkan al-islam*, o cinc pilars de l'islam:

- La professió de fe (*xahada*). La xahada és la fórmula que resumeix els dogmes fonamentals de l'islam. Diu així: "No hi ha cap Déu llevat d'Al·là, i Muhàmmad és l'enviat d'Al·là". La recitació d'aquest verset és el ritual que fa que hom pugui considerar-se musulmà.

- La pregària ritual (*salat*). Els musulmans tenen l'obligació de fer cinc pregàries (o *salat*) al dia: a l'albada, al migdia, a mitja tarda, al capvespre i a la nit. Duren entorn d'uns deu minuts i es poden fer individualment, malgrat que és preferible fer-les en grup. L'oració del divendres al migdia és especialment rellevant. Sempre pregunuen en direcció a la Meca.

- L'impost obligatori (*zakat*). Es tracta d'una purificació ritual que consisteix a donar als pobres un 2,5% de l'excedent dels béns. L'almoïna (*sàdaqqa*) és diferent de l'impost, perquè és recomanada però voluntària i es fa en secret, perquè sigui sincera i sense ostentació. Hi ha un altre petit impost que consisteix en una mínima quantitat per família (*zakat al fitr*) i es fa al final del Ramadà.

- El dejuni (*sawm*). Durant el mes islàmic del ramadà, els musulmans celebren el dejuni, consistent a abstenir-se de menjar, beure, fumar i mantenir relacions sexuals, des de l'albada fins que es pon el sol. És obligatori per qui està en condicions de complir-lo: persones adultes musulmanes en bon estat de salut. En canvi, el tenen prohibit els malalts i d'altres a qui els pugui perjudicar, com els nens o les dones durant la menstruació. Per als musulmans, el ramadà és un mes de perdó, de pietat, de reflexió personal i de celebració col·lectiva. Es commemora la primera revelació de l'Alcorà a Muhàmmad i que li va arribar per mitjà de l'àngel Gabriel una nit d'aquest mes sagrat.

- El pelegrinatge a la Meca (*hagg*). Tots els musulmans tenen l'obligació d'anar fins a la Meca almenys un cop a la vida, sempre que tinguin una bona salut i disposin de mitjans econòmics per fer-ho. A la Meca, entre altres coses, els musulmans hi han de visitar la *Ka'ba*, un petit temple de forma cúbica que segons algunes tradicions fou fundat per Adam i posteriorment reconstruït per Abraham (Ibrahim) i pel seu fill Ismaïl.

Malgrat compartir els fonaments doctrinals i els principals ritus, l'islam ha donat lloc a múltiples branques i a diferents grups de musulmans. La principal divisió va ser la que es va establir entre els xiïtes i els sunnites després de la mort de Muhàmmad. Els xiïtes creien i creuen que únicament Alí Ibn Abi Talib (gendre i cosí de Muhàmmad) i els seus descendents podien ser designats dirigents de la comunitat de fidels, mentre que els sunnites s'hi oposaven. Això va generar un enfrontament que ha donat lloc a escoles de característiques diferenciades. Avui dia els xiïtes representen aproximadament el 10% dels musulmans d'arreu del món, fonamentalment concentrats a Iran, Iraq i Pakistan. Els sunnites suposen aproximadament el 90% de la població islàmica mundial, i en el seu si s'han format quatre escoles jurídiques (hanefita, hanbalita, xafiïta i malikita) que divergeixen en la forma d'interpretar la jurisprudència. Els musulmans del Marroc són, en gran part, inspirats tradicionalment pel codi jurídic malikita, mentre que al Pakistan són de majoria hanefita. Malgrat tot, la globalització desdibuixa les àrees d'influència de cada escola.

Autoritats religioses i persones consagrades al culte

En l'islam sunnita, majoritari a Catalunya, no hi ha una autoritat consagrada. L'imam és la persona encarregada de presidir i dirigir les oracions, però no se'l considera un mitjancer entre l'home i Déu. Habitualment, però, l'imam porta a terme algunes tasques complementàries, com són la formació religiosa dels infants i dels adults, l'acompanyament a la mort o l'atenció religiosa individual.

Organització

Els musulmans de Catalunya s'agrupen al voltant d'oratoris. A Catalunya, hi ha, entre altres entitats, les següents federacions: Federació Consell Islàmic de Catalunya, Unió de Comunitats Islàmiques de Catalunya i Federació Islàmica Catalana (d'Entitats Religioses). A l'Estat espanyol, l'entitat que n'exerceix la representació oficial és la Comissió

Islàmica d'Espanya, composta, entre d'altres, per la Federació d'Entitats Religioses Islàmiques (FEERI) i per la Unió de Comunitats Islàmiques d'Espanya (UCIDE). En l'àmbit internacional, no hi ha cap òrgan o entitat que agrupi i pugui representar el conjunt dels musulmans, si bé hi ha consells de savis que estableixen dictàmens sobre aspectes diversos de la vida dels musulmans.

Celebracions específiques

Les dues festes musulmanes principals són l'*Aïdu l-fitr*, la celebració del final del mes de dejuni del ramadà, i l'*Aïdu l-adha*, la festa del Sacrifici, que commemora l'episodi narrat en l'Alcorà sobre el sacrifici realitzat pel profeta Ibrahim²² i que se celebra amb el sacrifici d'un animal, generalment un xai.²³

L'Acord de cooperació del 1992 reconeix legalment més festes islàmiques: l'*Hègira*, que correspon a l'Any Nou islàmic; l'*Aixurà*, el desè dia del mes de muharram, el primer mes del calendari islàmic, festa en què els xiïtes recorden el martiri de Husayn, fill d'Alí, amb mostres externes de dol i de dolor, i festa en què els sunnites acostumen a fer dejuni voluntari, recordant el dejuni de Moisès en agraïment a l'alliberament del poble jueu a Egipte, o visitar els cementiris; la *Maulid*, la festa del naixement del profeta Muhàmmad, i l'*Al-Isra wa al-mi'raj*, data de commemoració del viatge nocturn i de l'ascensió al cel del profeta Muhàmmad.

Prescripcions alimentàries

En l'islam, els aliments es distingeixen entre permesos (*halal*) i prohibits (*haram*). És *haram* el consum de porc, d'alcohol, de sang i de car-

22- Ibrahim és el nom amb què l'Alcorà designa el profeta Abraham.

23 - La Direcció General d'Affers Religiosos, l'Agència de Salut Pública de Catalunya i el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació han elaborat el document *La festa islàmica del Sacrifici. Descripció i normativa sanitària*. Aquest llibret explica tant la tradició de la festa com la normativa a la qual cal adaptar-la.

ronya, així com el consum de carnívors (gossos, felins, etc.) i d'aus de presa.²⁴ La carn *halal* es caracteritza per haver estat sacrificada seguint el ritus islàmic.

Cal recordar que un dels cinc pilars de l'islam és el dejuni durant el mes de ramadà, durant el qual els musulmans han d'abstenir-se de menjar, beure, fumar i mantenir relacions sexuals, des de l'albada fins a la posta de sol. En no ser obligatori fins a la pubertat, alguns menors s'inicien gradualment.

Preceptes i costums vinculats a les formes de vestir

Hi ha homes i dones musulmans que interpreten com una obligació religiosa el fet que les dones es cobreixin el cap. Hi ha diversitat d'opinions sobre com i a partir de quina edat han de cobrir-se.

Costums i rituals d'especial rellevància per a les relacions amb els cossos policials

Els símbols:

- Algunes persones musulmanes porten símbols que formen part de la seva indumentària, com ara el vel. Atenent al tracte singular que es dona a aquests objectes, hi ha persones que poden expressar la voluntat de retirar-se elles mateixes els símbols religiosos, en cas que faci falta.

El tracte personal i el contacte físic:

- En alguns corrents de l'islam, la mirada directa entre les persones s'interpreta com un desafiament o enfrontament, i no pas com un gest de comunicació.

24 - Alcorà 5:3: "Se us prohibeix la carn de l'animal mort per causa natural, la sang, la carn de porc, la de l'animal que hagi estat sacrificat en nom d'un altre que Al·là, la del que hagi mort per asfíxia, cop, caiguda, cornada o devorat per una fera -excepte si el sacrificueu abans de morir. I la del que hagi estat sacrificat sobre altars i que consulteu la sort amb les flexes (...) El que es vegi obligat per gana, sense ànim de transgredir... Certament, Al·là és perdonador i compassiu".

- Entre les comunitats musulmanes més ortodoxes, no és apropiat que un home i una dona es donin la mà.

En l'islam, l'ús de la mà dreta i de la mà esquerra és complementari i, en aquest marc, les persones musulmanes no solen utilitzar la mà esquerra per mantenir interaccions.

- En alguns corrents de l'islam, es rebutja el contacte físic de les persones en ser saludades. La salutació, en aquests casos, pot fer-se tocant-se el pit d'un mateix, o bé tocant-se primerament el pit, després els llavis i finalment el front, mostrant així que s'entrega el cor, l'ànima i la ment a l'interlocutor.

- En l'islam, es considera que la persona que ja ha fet les seves ablucions no ha de ser tocada fins que no ha acabat la pregària.

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de recitar oracions i de rentar-se abans de fer-ho.

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de disposar de l'Alcorà.

- En cas d'escorcoll o detenció, és possible que algunes dones (i, en menor mesura, també alguns homes), expressin la voluntat de romanre amb el cap cobert.

El lloc de culte:

- Abans d'entrar en un oratori, és habitual descalçar-se.

- Als oratoris, no és de bona educació passar per davant de les persones que estan resant.

- Als oratoris, l'accés de persones no musulmanes té una acceptació diferent segons si és en un moment de pregària o no, i segons el tarannà de la comunitat.

- L'Alcorà és un objecte sagrat dins de l'oratori. No tothom hi té accés i qui s'hi adreça ho ha de fer seguint un petit ritual i amb una certa sensibilitat. Per això, és probable que, d'entrada, no es faciliti als cossos policials tocar aquest llibre.

- Es rebutja l'entrada de gossos als oratoris, atès que moltes persones musulmanes consideren que fan impur l'espai.

TESTIMONIS CRISTIANS DE JEHOVÀ

Testimonis Cristians de Jehovà és el nom amb què actualment es coneix l'entitat religiosa que va organitzar el ciutadà dels Estats Units Charles Russell l'any 1886. A Catalunya, actualment hi ha més de 30.000 membres dels Testimonis de Jehovà.

Doctrina

Alguns dels principis sobre els quals es basa la doctrina dels Testimonis de Jehovà, i que els diferencien de la resta de tradicions religioses d'arrel cristiana, són:

- La no creença en la Trinitat: hi ha un sol Déu, Jehovà, i Jesús és el primer ésser que Déu ha creat; per tant, Jesús no és Déu, sinó la primera creació de Déu; l'Esperit Sant no és un ésser que té entitat personal, sinó la força activa que Déu pot exercir.

- La creença en la imminència de la segona vinguda de Crist.

- La creença que persones de totes les èpoques, cultures i societats sobreviuran a la fi d'aquest sistema i viuran al regne de Déu a la Terra; i que hi haurà alguns escollits que passaran a ser "cogovernants" al costat de Crist.

- Creença que la mort és material i espiritual. Negació de l'existència d'un infern al qual hagin d'anar les persones que no han estat salvades; el destí d'aquestes persones és la no-existència. Creença en la resurrecció a la Terra de la major part de les persones mortes, amb la possibilitat que visquin per sempre en un planeta paradisiac.

De la interpretació bíblica que fan els Testimonis Cristians de Jehovà, se'n deriven alguns principis doctrinals que es tradueixen en pràctiques i comportaments quotidians específics. Així, basant-se en el

precepte d'abstinència de sang, consideren que les transfusions de sang són pràctiques que vulneren la voluntat de Déu. Això es tradueix en una negativa general a rebre transfusions de sang.

La interpretació de la Bíblia els duu, també, a practicar la neutralitat política. Això els condueix no tan sols a no votar i a no jurar bandera, sinó també a oposar-se a fer el servei militar, a agafar armes i a col·laborar amb l'exèrcit en situacions de conflicte o de guerra declarada. En aquests casos, els Testimonis Cristians de Jehovà opten per un exercici radical de la no-violència i de l'objecció de consciència.

Llibres sagrats i textos fonamentals

El llibre sagrat dels Testimonis de Jehovà és la Bíblia, de la qual han elaborat una traducció pròpia a partir del text més antic disponible. Els testimonis també dediquen bona part del seu temps a l'estudi d'altres llibres d'exegesi bíblica i de les revistes *La Torre de Guaita* i *¡Despertad!*, que edita la mateixa organització.

Ritus més importants

Els Testimonis de Jehovà consideren que Crist únicament va instituir dos ritus:

- El baptisme: es realitza per immersió horitzontal i en l'edat adulta.
- El sopar del Senyor: serveix per commemorar la mort i la resurrecció de Jesucrist. Aquesta cerimònia és purament simbòlica en tant que cap membre pren generalment el pa i el vi. Aquest és un privilegi que es reserva a aquells que es consideren unguits.²⁵

25 - Es consideren *ungits* els fidels que formarien part de les 144.000 ànimes que, segons indica l'Apocalipsi 7:4-8 i 14:1-3, formarien el poble redimit d'Israel. Segons la doctrina dels Testimonis Cristians de Jehovà, han de rebre el tron i la naturalesa divina i passar a formar part del cos de Crist.

Tot i que no són pròpiament ritus, els testimonis acostumen a dur a terme una sèrie de reunions al llarg de la setmana:

- Estudi bíblic: en aquesta reunió es llegeixen determinats llibres i es comparen amb la Bíblia. Generalment es duu a terme en casos particulars.

- Escola del ministeri teocràtic: els diversos membres de la congregació fan unes breus intervencions de cinc minuts al voltant de la Bíblia. Aquesta activitat té com a finalitat el perfeccionament de les seves habilitats a l'hora de presentar els continguts bíblics.

- Reunió de servei: té dues parts. En la primera es fan els anuncis de la congregació. En la segona es fan suggeriments i s'expliquen mètodes útils a l'hora d'anar a predicar per les cases.

- Reunió pública: un membre de la comunitat fa un discurs d'aproximadament 45 minuts al voltant d'un tema bíblic.

- Estudi de *La Torre de Guaita*: un ancià o un serf ministerial fa la lectura pública d'un article d'aquesta revista, incloent-hi diverses preguntes que els assistents han de respondre.

Així mateix, al llarg de l'any els testimonis es reuneixen en algunes ocasions amb les altres congregacions del seu circuit i districte.

Autoritats religioses o persones consagrades al culte

Entre els testimonis de Jehovà no hi ha personal religiós com a tal, sinó únicament responsables de diferents nivells organitzatius. Allò que més s'hi podria assemblar és la figura de l'*ancià*, tot i que cal deixar clar que la seva tasca no és la de fer d'intermediari amb Déu, sinó únicament dirigir les reunions d'estudi que duu a terme cada congregació.

Organització

Els Testimonis de Jehovà afirmen que estan organitzats en una estructura jeràrquica composta per onze nivells, al capdamunt de la qual hi situen Crist i el mateix Déu.

- Publicadors: tots els testimonis de Jehovà.

- Congregacions: unitat bàsica d'organització dels Testimonis de Jehovà. Les congregacions es reuneixen al llarg de la setmana als salons del regne per estudiar la Bíblia, per predicar la fe, etc. Són dirigides pels ancians, tot i que també pot haver-hi serfs ministerials que s'encarreguin de determinades àrees d'activitat. Molt sovint, dues, tres o quatre congregacions utilitzen un mateix saló del regne en dies alternatius.

- Circuit: conjunt d'unes vint congregacions al capdavant del qual hi ha un superintendent de circuit.

- Districte: unitat d'abast regional dirigida per un superintendent de districte. Catalunya està integrada en dos districtes, dels quals també formen part les congregacions de l'Aragó i de les Illes Balears.

- Sucursal: ens d'abast estatal, al capdavant del qual hi ha un comitè de sucursal, compost per diversos superintendents, que tenen un coordinador o president.

- Zona: abasta diversos països d'una mateixa àrea geogràfica. Compta amb la figura d'un superintendent de zona.

- Consell rector: comitè estable format actualment per onze membres unguits. És l'encarregat d'establir les directrius terrenals de l'organització, des dels aspectes més globals fins als més concrets.

Celebracions específiques

Els Testimonis de Jehovà commemoren la mort de Jesucrist el dia 14 de nissan, mes del calendari jueu que habitualment escau al març o a l'abril.

Prescripcions alimentàries

Pels Testimonis de Jehovà, és molt important que no hi hagi sang en cap dels aliments que consumeixen. També tenen prohibit el consum de tabac i de drogues.

Preceptes i costums vinculats a les formes de vestir

No hi ha indumentària específica.

Costums i rituals d'especial rellevància per a les relacions amb els cossos policials

El tracte personal i el contacte físic:

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de disposar de la Bíblia i altres publicacions com ara la revista *La Torre de Guaita*.

BUDISME

El budisme es fonamenta en els ensenyaments que va transmetre Siddharta Gautama, Buda, entre els segles VI i V aC. Nascut a la ciutat de Lumbini (actual Nepal), es diu que va ser un príncep ric que es va transformar en un asceta després de conèixer el patiment al qual s'enfrontaven els humans.

Després d'un llarg període de meditació, va arribar a la il·luminació (alliberament del patiment), moment a partir del qual es va dedicar a la difusió dels seus coneixements, especialment per la zona del nord-est de l'Índia.

En l'actualitat, el budisme acull escoles doctrinals d'orientació molt diversa, tot i que podem identificar tres grans corrents budistes:

- Theravada: és el corrent més antic del budisme i sobretot està estès pel sud-est asiàtic. De vegades, també és anomenat *Hinayana*. Considera que la saviesa només s'aconsegueix a través de la meditació individual i, per això, considera que l'ideal de persona és l'*arhat*, el deixeble que per ell mateix intenta arribar al nirvana (alliberament de tot dolor i absència de tot sentit d'individualitat). El camí per arribar a la il·luminació és una tasca a la qual hom s'hi ha de dedicar a temps complet. Per aquesta raó, la millor vida possible per tal d'arribar a la il·luminació és la del monjo.

- Mahayana: aquest corrent va aparèixer en el segle I dC, i fonamentalment s'ha estès per la Xina, el Japó, Corea i Vietnam. Segons aquest corrent, per tal d'arribar al nirvana, la qualitat fonamental que hom ha de desenvolupar és la compassió. El destí de l'individu està vinculat amb el de tota la resta d'éssers vius; aquests no es poden dividir, de manera que cal que hom aprengui a sentir una profunda preocupació pel patiment dels altres. El seu ideal del savi l'encarna

la figura del *bodhisattva*, en el qual saviesa i compassió caminen de manera paral·lela.

- Vajrayana: corrent que es desenvolupa dins del budisme Mahayana a partir del segle III dC. També s'anomena budisme tibetà, ja que és bàsicament a la zona del Tibet on sobreviu aquest corrent del budisme. Aquest corrent parteix de la idea que el millor sistema per tal de disciplinar la nostra ment i d'arribar a la il·luminació és seguir els tantres, uns textos que tracten temes com la mística, les pràctiques de meditació i els rituals.

El budisme és la quarta religió en nombre de seguidors arreu del món. Entre els budistes que hi ha a Catalunya, n'hi ha tant d'originaris de l'Extrem Orient com molts d'altres que són catalans d'origen i que n'han iniciat la pràctica a Catalunya.

El budisme és la quarta religió en nombre de seguidors arreu del món. Entre els budistes que hi ha a Catalunya, n'hi ha tant d'originaris de l'Extrem Orient com molts d'altres que són catalans d'origen i que han iniciat la pràctica a Catalunya.

Doctrina

La base de la doctrina budista es troba en el discurs de les *quatre nobles veritats*, pronunciat pel mateix Buda. Segons aquest discurs:

- La vida és essencialment patiment.
- El patiment prové del desig.
- Hom pot alliberar-se del patiment bo i transcendent el desig.
- Per alliberar-se del patiment cal seguir el *noble camí dels vuit passos*, segons els quals cal:

1) Coneixement correcte: cal adonar-se del caràcter mutable de totes les coses que ens envolten.

2) Intenció correcta: els actes han d'orientar-se a la recerca de la màxima saviesa.

3) Paraules correctes: cal parlar reflexivament, evitant les mentides i usant un llenguatge conciliador.

4) Acció correcta: cal seguir una conducta moral correcta, no s'ha de ferir altres éssers i no s'ha de prendre el que no és propi.

5) Ocupació correcta: la forma en què hom es guanya la vida no pot anar en contra dels principis morals propis.

6) Esforç correcte: cal esforçar-se de manera intel·ligent.

7) Atenció correcta: cal intentar aconseguir una atenció mental contínua.

8) Concentració o meditació correcta: cal aprendre tècniques de meditació, fonamentals per a l'alliberament de l'esperit.

El budisme postula que aquestes són les recomanacions que cal seguir per arribar al *nirvana*, l'extinció del patiment i l'alliberament del cicle de renaixements al qual, segons la doctrina budista, està sotmès l'ésser humà. El *karma* és allò que determina el destí dels humans en les vides següents; aquest concepte fa referència en darrer terme a la llei de causa i efecte segons la qual les accions de cadascú tenen conseqüències en el futur. El karma condiciona si la persona arriba a l'alliberament, al nirvana, o bé si roman en el *samsara*, la roda de renaixements.

S'ha afirmat que el budisme és una religió a-tea (sense Déu), ja que Buda no parla de Déu. Alguns autors interpreten que aquest fet és un signe de respecte a la divinitat.

Llibres sagrats i textos fonamentals

No hi ha un únic text reconegut per totes les escoles budistes. Durant segles, els ensenyaments de Buda es van transmetre de manera oral fins que, al voltant de l'any 250 aC, aquests van quedar fixats en el cànnon pali o Tripitaka.

El Tripitaka és l'únic text de referència per al corrent Theravada. El Mahayana, en canvi, reconeix també centenars d'altres obres.

Per al budisme tibetà, les obres bàsiques són el Kanjur, que es correspon, a grans línies, amb el Tripitaka, i el Tanjur, que inclou un recull de sutres (textos que recullen els ensenyaments del Buda històric) i tantres (textos anònims de caràcter esotèric), així com extensos comentaris del Kanjur, i un recull de literatura exegètica i filosòfica.

Ritus més importants

Buda no va establir cap mena de cerimònia ni ritual religiós més enllà de la pràctica de la meditació individual. La conversió al budisme es duu a terme amb la “presa de refugi”, per la qual la persona assumeix la seva vinculació amb les Tres Joies: el Buda, el *dharma* (els ensenyaments de Buda) i la *sangha* (la comunitat budista).

Autoritats religioses i persones consagrades al culte

Tot i que en el budisme no hi ha pròpiament la figura d'un sacerdot, pren una gran importància la figura del mestre o guru, que en el cas del Tibet rep el nom de *lama*. Habitualment, aquests mestres són els encarregats de dirigir les meditacions i els rituals que es duen a terme, tot i que la seva presència no és sempre imprescindible.

Organització

No hi ha cap organització que agrupi tots els budistes del món. Fonamentalment, els budistes creen organitzacions de centres al voltant d'un determinat mestre.

A Catalunya hi ha, des de l'any 2007, la Coordinadora Catalana d'Entitats Budistes, que agrupa centres i organitzacions de corrents i de tradicions budistes diferents.

Celebracions específiques

El calendari de festivitats budistes varia molt entre els diversos corrents. A Catalunya, podríem dir que la festivitat més important celebrada pel conjunt de comunitats dels diferents corrents és el Dia de Buda (Vesak), que acostuma a celebrar-se al maig i on es commemora el naixement, la il·luminació i la mort de Buda.

Prescripcions alimentàries

En el budisme, arran del precepte segons el qual cal abstenir-se de matar qualsevol ésser viu, el vegetarianisme és un costum molt estès, tot i no ser una prescripció.

Preceptes i costums vinculats a les formes de vestir

No hi ha indumentària específica.

Costums i rituals d'especial rellevància per a les relacions amb els cossos policials

Els símbols:

- Algunes persones budistes porten símbols que formen part de la seva indumentària, com ara els cordons de protecció. Atenent al tracte singular que es dona a aquests objectes, hi ha persones que poden expressar la voluntat de retirar-se elles mateixes els símbols religiosos, en cas que faci falta.

El tracte personal i el contacte físic:

- En alguns corrents budistes, la mirada directa entre les persones s'interpreta com un desafiament o enfrontament, i no pas com un gest de comunicació.

- En alguns corrents budistes, es rebutja el contacte físic de les persones en ser saludades. La salutació, en aquests casos, pot fer-se unint els palmells de la mà d'un mateix i fent una lleu inclinació dirigida a l'interlocutor.

- El cap és una part del cos central en el budisme i per això no es considera apropiat tocar-la.

- Entre les persones budistes, els mestres reben un tractament molt respectuós. El terme que s'utilitza per dirigir-s'hi és *venerable*, i se sol mantenir una àmplia distància física envers ells.

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de realitzar recitacions de mantres.

El lloc de culte:

- Abans d'entrar en un centre de culte budista, és habitual descalçar-se, així com descobrir-se el cap.

- Als temples budistes no és adequat trepitjar els coixins que s'utilitzen per a les pràctiques religioses quotidianes ni asseure's davant d'objectes religiosos.

- Es rebutja l'entrada de gossos als centres de culte budista, atès que es considera que fan impur l'espai.

ESGLÉSIES ORTODOXES

L'Església ortodoxa és el conjunt de les esglésies cristianes fidels als set primers concilis ecumènics (trobadres de bisbes de tota l'Església entre els anys 325 i 787 de la nostra era), en comunió entre si i que atorguen una primàcia d'honor a Constantinoble.²⁶

Les esglésies ortodoxes són les continuadores dels apòstols en la part oriental de l'Imperi romà. A partir dels quatre patriarcats històrics d'Orient (Constantinoble, Alexandria, Antioquia i Jerusalem), el cristianisme ortodox es va anar estenent per l'Àsia Menor i per l'Europa de l'Est. A partir del segle v, va començar una progressiva separació amb l'Església romana (catòlica), que es va consumir en cisma el 1054. A partir de la caiguda de Bizanci en mans dels turcs, l'Església es va conformar en múltiples esglésies autocèfales, és a dir, independents les unes de les altres, però amb la mateixa fe i en comunió entre si.

Doctrina

Els cristians ortodoxos creuen en un Déu únic que és Pare, Fill i Esperit Sant, i que ha estat revelat per Jesús, el Crist, el Fill de Déu. La doctrina ortodoxa es troba resumida en el credo (professió de fe) nicenoconstantinopolità (és a dir, el credo resultant de la doctrina expressament definida pels concilis ecumènics de Nicea i de Constantinoble). El conjunt de la doctrina va quedar fixat en els set primers concilis ecumènics, que són comuns amb l'Església catòlica romana.

²⁶ - *Orthodoxia* significa 'doctrina recta, veritable'. Si bé totes les esglésies es consideren a si mateixes veritables, les Esglésies ortodoxes es qualifiquen així a si mateixes perquè no han creat més doctrina que l'acceptada en els set primers concilis ecumènics, és a dir, aquells concilis que es van celebrar abans de la separació entre l'Església catòlica romana i les Esglésies ortodoxes.

Els assumptes que separen les esglésies ortodoxes i l'Església catòlica romana són principalment la discrepància sobre la supremacia universal de la jurisdicció del papa de Roma i la qüestió doctrinal del *filioque*.²⁷

Llibres sagrats i textos fonamentals

Els textos de referència són l'Antic Testament i el Nou Testament, més els textos patrístics (dels pares de l'Església, és a dir, dels primers pensadors cristians).

Ritus més importants

Encara que les esglésies ortodoxes reconeixen set sagraments o *misteris*, altres accions sacramentals completen la vida litúrgica de l'Església.

El baptisme es realitza per immersió total, i el segueixen els sagraments de crismació (confirmació) i d'eucaristia, que són administrats per un clergue. Els nens reben el baptisme i la crismació quan són petits, i això els permet participar en l'eucaristia.

L'acte central de l'Església ortodoxa és la celebració de la divina litúrgia (eucaristia), la qual s'acostuma a dur a terme dissabtes i diumenges. Se celebra en les llengües vernacles, encara que algunes esglésies prefereixen utilitzar les llengües litúrgiques clàssiques.

La veneració d'icones (imatges pintades de Jesucrist, de la Mare de Déu, d'un sant, especialment entre els orientals) té un paper important en el culte ortodox, fins a esdevenir un tret distintiu, i les oracions a la Mare de Déu i als sants enriqueixen els textos litúrgics.

27 - L'Església llatina va incorporar al credo l'expressió *filioque* ('i del Fill') per dir que l'Esperit Sant procedeix del Pare i del Fill, expressió que, en el segle XI, fou clarament rebutjada pel patriarca de Constantinoble M. Cerulari.

Autoritats religioses i persones consagrades al culte

Les esglésies ortodoxes són d'àmbit jurisdiccional, i la principal autoritat depèn del reconeixement que tingui cada Església per part de les altres. Habitualment, la principal autoritat és un patriarca –títol de dignitat concedit als bisbes d'algunes esglésies importants– (és el cas de Constantinoble, Moscou, Romania, Sèrbia, Bulgària, etc.), però en altres casos poden ser exarques –jerarques que governen un exarcato o territori administratiu de les esglésies ortodoxes– o, per exemple, l'arquebisbe d'Atenes per a l'Església grega.

Els preveres presideixen la divina litúrgia i poden administrar la majoria de sagraments. Els homes casats poden accedir al presbiterat, i els bisbes procedeixen de l'estament monàstic.

Organització

Les esglésies ortodoxes estan organitzades al voltant de diversos patriarcats i esglésies autocèfales: Constantinoble, Alexandria, Antioquia, Jerusalem, Moscou, Sèrbia, Romania, Bulgària, Geòrgia, Ucraïna, etc.

Les diferents esglésies ortodoxes són independents, malgrat que els patriarques es reuneixen en concili, i totes atorguen una primacia d'honor al patriarca de Constantinoble.

Les esglésies ortodoxes tenen una estructura jeràrquica, de manera que els diaques i preveres estan sota l'autoritat del seu bisbe.

A Catalunya, hi trobem parròquies pertanyents a diversos patriarcats.

Celebracions específiques

Les esglésies ortodoxes no es regeixen totes pel mateix calendari. Algunes es regeixen exclusivament pel calendari julià (calendari instituint per Juli Cèsar), mentre que n'hi ha d'altres que es regeixen pel

calendari julià per a les festes mòbils (com la Gran Quaresma, la Pasqua i la Pentecosta) i pel calendari gregorià (instituit pel papa Gregori XIII) per a les festes fixes.

El calendari julià va ser el vigent fins que el papa Gregori XIII el va reformar. El calendari gregorià s'ha anat adoptant com a calendari civil, com és el cas del nostre país des del 1582. Actualment, la diferència entre els dos calendaris és de tretze dies, però, amb els segles, aquesta distància creix.

En conseqüència, tots els ortodoxos celebren Nadal el 25 de desembre, però els eslaus (russos, ucraïnesos, etc.) es refereixen al 25 de desembre del calendari julià, que equival al 7 de gener del calendari gregorià. En canvi, els grecs, búlgars, romanesos i la majoria d'ortodoxos en la diàspora es regeixen pel calendari gregorià.

La festa principal de l'any és la Pasqua, que, pel fet de ser una festa mòbil, canvia cada any, i de vegades s'esdevé abans, el mateix dia o després que el dia de Pasqua per a l'Església catòlica. També són festes mòbils la Gran Quaresma (que precedeix la Pasqua) i la Pentecosta. En canvi, són festes fixes Nadal i la Petita Quaresma (quarantena abans de Nadal).

Prescripcions alimentàries

Els ortodoxos celebren diversos períodes de dejuni durant l'any, però cal tenir en compte que infants, ancians i malalts n'estan exempts.

Els períodes de dejuni i d'abstinència principals (de carn, de peix, d'ous i de productes làctics) són tots els dimecres i divendres de l'any, més les vigílies de les dotze grans festes, més la Petita Quaresma (quarantena d'abans del Nadal), la Gran Quaresma (quarantena abans de Pasqua), la Quaresma dels Apòstols (una setmana abans de Sant Pere) i la Quaresma de la Mare de Déu (primera quinzena d'agost).

Preceptes i costums vinculats a les formes de vestir

No hi ha indumentària específica.

Costums i rituals d'especial rellevància per a les relacions amb els cossos policials

Els símbols:

- Algunes persones ortodoxes porten símbols que formen part de la seva indumentària, com ara una creu. Atenent al tracte singular que es dona a aquests objectes, hi ha persones que poden expressar la voluntat de retirar-se elles mateixes els símbols religiosos, en cas que faci falta.

El tracte personal i el contacte físic:

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de recitar oracions.

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de disposar de la Bíblia o altres textos religiosos.

El lloc de culte:

- El santuari i l'altar són espais sagrats del lloc de culte, on també hi ha altres objectes sagrats. No tothom hi té accés i qui s'hi adreça ho ha de fer seguint un petit ritual i amb una certa sensibilitat. Per això, és probable que, d'entrada, no es faciliti als cossos policials accedir a aquests punts o a aquests objectes, o que, en cas que faci falta tocar-los o agafar-los, es demani que es faci amb el màxim respecte possible.

HINDUISME

L'origen de l'hinduisme se situa al voltant de l'any 2500 aC. L'hinduisme agrupa un conjunt de creences i de pràctiques de característiques molt diverses, i és la tercera religió en nombre de seguidors arreu del món. A Catalunya, entre els practicants de l'hinduisme, hi ha tant un important col·lectiu d'immigrants indis com nombrosos catalans d'origen.

Doctrina

L'enorme complexitat i riquesa internes de l'hinduisme fa que sigui difícil identificar una única doctrina que defineixi aquesta religió. Malgrat això, podem assenyalar algunes creences que comparteixen de manera generalitzada tots els grups hinduistes:

- L'univers està ordenat segons el *dharm*a, un ordre d'origen diví que abasta qüestions de tipus ètic, social i cosmològic.

- L'existència de cada ésser humà està marcada pel seu *karma*, que pot ser més o menys pur en funció de quines hagin estat les seves accions (i les dels seus predecessors) en les seves vides anteriors.

- En morir, el cos humà desapareix, però no així l'*atman*, l'essència espiritual d'origen diví. El destí d'aquesta està lligat a l'estat del *karma*, de manera que, si no és prou pur, l'ànima tornarà a reencarnar-se en un nou organisme. Així, entra en el *samsara*, la roda de reencarnacions en la qual es troben tots els éssers del món físic. En canvi, si el *karma* és pur, l'ànima aconseguirà alliberar-se d'aquesta roda de reencarnacions i arribarà al *moksa*, l'estat d'unió amb la divinitat o el descobriment de la pròpia identitat eterna i no dual, segons les diferents escoles.

- Els rituals religiosos tenen com a objectiu fonamental la purificació del *karma*.

- El món evoluciona cíclicament: el temps està dividit en *kalpas*,

que són cadascun dels períodes que hi ha entre la creació i la destrucció del món. Dins de cada *kalpa* es produeixen quatre edats o *yugas*, i l'època actual es troba en una edat de *kali-yuga*, una època de dolor i destrucció.

L'hinduisme reconeix l'existència d'una llarga llista de divinitats, malgrat que alguns corrents teològics assenyalen que en realitat totes aquestes divinitats no són més que emanacions d'una única deïtat suprema o Isvara. Entre totes aquestes divinitats destaquen Brahma (el déu creador de l'univers), Vixnu (encarregat de la conservació) i Xiva (déu de la destrucció de l'univers). És també molt important la deessa, Devi o Shakti, amb molts rostres i noms, com Durga, Parvati, Sarasvati, etc. Aquestes divisions entre deïtats han donat lloc a diferents escoles religioses.

Llibres sagrats i textos fonamentals

En general, hom divideix les obres sagrades de l'hinduisme en dos grups:

- Sruti: correspon a un grup d'obres que han estat escoltades en estat de meditació per alguns savis, els quals les han donades a conèixer a la resta de la humanitat. Entre aquestes obres hi ha els llibres següents: Veda, Upanisad, Brahmanai Aranyaka.

- Smrti: és un grup de textos que hom considera que han estat elaborats sota inspiració divina, però sense la mateixa autoritat que els textos sruti. Els principals títols de la literatura smrti són: Mahabharata, Ramayana i Purana.

Ritus més importants

No hi ha unes cerimònies úniques que tots els hinduistes segueixin de manera unitària; cada grup estableix les pràctiques rituals que considera més adequades en funció de les seves característiques. Alguns dels

rituals que es duen a terme són:

- Mantres: recitació de determinades fórmules sagrades (normalment en sànscrit) considerades plenes d'energia divina.

- Puja: ofrena d'aliments, flors, encens o diners a la imatge d'una divinitat.

- Altres ritus relacionats amb les imatges de les divinitats (rentar-les, treure-les en processó, guarnir-les, etc.)

- Bhajan: cant ritual dedicat a la divinitat.

- Meditacions: els hinduistes practiquen diferents formes de meditació: alguns reciten mantres interiorment, d'altres intenten mantenir la ment en silenci, sense pensar en res.

- Tantres: apareixen a partir del segle VI aC. Es considera que permeten, per mitjà de visualitzacions o de cants, desenvolupar certes capacitats.

A més, l'hinduisme també ha donat lloc al *ioga*, un conjunt de tècniques psicofisiològiques destinades a aconseguir l'experiència de l'alliberament, conjunt de tècniques que s'ha fet enormement conegut a les nostres latituds.

Autoritats religioses o persones consagrades al culte

En l'hinduisme, la figura del guru o mestre té un paper central. El mestre s'encarrega d'orientar la vida espiritual del creient i li proposa les pràctiques que considera més adequades en cada moment.

Organització

Generalment, els hinduistes s'agrupen al voltant de la figura d'un guru, a partir de la qual es generen diferents organitzacions. No hi ha cap òrgan que coordini els hinduistes mundialment. A Catalunya, hi ha diverses entitats d'inspiració hinduista, que actuen de manera independent i sovint sense tenir contacte entre si.

Celebracions específiques

Les festivitats hinduistes poden variar molt en funció de la comunitat, la tradició de cadascú o la zona geogràfica d'origen. Tanmateix, algunes de les festivitats més importants són el Holi, o celebració de la primavera, que té lloc al voltant del mes de març, i la Dipavali, o festa de la Llum, que escau cap a l'octubre i és la festa d'adoració de la deessa Lakxmi i dels déus Rama i Krixna. Durant aquesta festivitat hom acostuma a il·luminar les cases amb petites llànties, fet que ha acabat donant nom a la festa. Ambdues festivitats segueixen el calendari lunar.

Prescripcions alimentàries

Els hinduistes no mengen vedella i molts són lacteovegetarians, és a dir, rebutgen el consum de carn i d'ous i s'alimenten de vegetals, de llet i dels seus derivats. Tenen prohibit el consum d'alcohol i, sovint, mostren reticències a l'hora de consumir alls, cebes, alguns tipus de bolets, te i cafè.

Preceptes i costums vinculats a les formes de vestir

No hi ha indumentària específica.

Costums i rituals d'especial rellevància per a les relacions amb els cossos policials

Els símbols:

- Algunes persones hindús porten símbols que formen part de la seva indumentària, com ara rosaris (també pírcings, bindis i altres mar-

ques rituals). Atenent al tracte singular que es dona a aquests objectes, hi ha persones que poden expressar la voluntat de retirar-se elles mateixes els símbols religiosos, en cas que faci falta.

- Les dones hindús casades solen dur un braçalet de cristall que no s'ha de treure (ni trencar) fins a la mort del marit. Acostumen a portar també una cadeneta amb un petit penjoll al coll. Un altre símbol de la dona casada és una rodoneta (el bindi) al front. En certes ocasions, alguns homes hindús duen un cordó cerimonial, que creua damunt del pit, des de l'espatlla. En cas que sigui necessari retirar-lo, es farà sempre atenent a les limitacions que prescriu la llei i que siguin necessàries per a protegir la seguretat, l'ordre, la salut o la moral públiques o els drets i llibertats fonamentals dels altres.

El tracte personal i el contacte físic:

- En alguns corrents hinduistes, la mirada directa entre les persones s'interpreta com un desafiament o enfrontament, i no pas com un gest de comunicació.

- En alguns corrents hinduistes, el contacte visual entre homes i dones no és apropiat.

- En alguns corrents hinduistes, es rebutja el contacte físic de les persones en ser saludades, especialment si són desconegudes. La salutació, en aquests casos, pot fer-se unint els palmells de la mà d'un mateix i fent una lleu inclinació dirigida a l'interlocutor.

- En l'hinduisme, l'ús de la mà dreta i de la mà esquerra és complementari i, en aquest marc, les persones hindús no solen utilitzar la mà esquerra per a mantenir interaccions.

- Assenyalar o ésser assenyalat amb el dit, en l'hinduisme, es consi-

dera una manca de respecte.

- En la tradició hindú, és habitual que els temes interns es resolguin en l'àmbit familiar, i es crea un cert blindatge contra interferències externes. En aquest sentit, cal tenir present que els caps de família, que són les persones grans, són escoltats amb respecte.

- Algunes dones hindús prefereixen estar acompanyades d'un parent masculí en tractar amb desconeguts.

- Entre les persones hindús, d'entre les diverses parts (o elements) que componen el nom d'una persona, l'última, per regla general, és el cognom familiar, i la primera és el nom de la persona. És a dir, Romesh Chunder Dutt, en un llistat alfabètic ordenat per cognoms, apareixeria com a Dutt, Romesh Chunder. Pot ser que es tracti d'un cognom compost (Romesh Chunder Das Gupta) i, en aquest cas, apareixeria com a Das Gupta, Romesh Chunder.

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de realitzar recitacions de mantres.

El lloc de culte:

- Abans d'entrar en un centre de culte hinduista, és habitual descalçar-se o bé posar-se un calçat diferent del que s'usa al carrer.

- Abans d'entrar en un centre hinduista, és de bona educació descobrir-se en cas que es porti barret.

- Es rebutja l'entrada de gossos als centres de culte hinduista, atès que es considera que fan impur l'espai.

- L'altar és un espai sagrat del lloc de culte, on també hi ha altres

objectes sagrats. No tothom hi té accés i qui s'hi adreça ho ha de fer seguint un petit ritual i amb una certa sensibilitat. Per això, és probable que, d'entrada, no es faciliti als cossos policials tocar aquest punt ni aquests objectes, o que, en cas que faci falta tocar-los o agafar-los, es demani que es faci amb el màxim respecte possible.

ESGLÉSIA ADVENTISTA DEL SETÈ DIA

L'Església Adventista del Setè Dia és una organització cristiana creada l'any 1863 als Estats Units d'Amèrica i que té l'origen en el moviment religiós mil·lenarista iniciat per William Miller i continuat per Hellen White. En l'actualitat, el nombre d'adventistes que hi ha a Catalunya supera els 1.500 membres. Al món, el nombre d'adventistes supera els quinze milions de membres batejats.

El terme *adventista* prové del fet que una qüestió central en la doctrina de l'Església Adventista del Setè Dia és la “segona vinguda” de Crist a la Terra. És aquest èmfasi en la vinguda (adveniment) del Senyor el que acaba donant nom a aquesta Església, nom que destaca també l'observança del descans sabàtic, que rememora el descans del Creador, el setè dia de la creació.

Doctrina

En termes generals, la doctrina de l'Església Adventista és molt similar a la de les esglésies sorgides de la reforma protestant del segle XVI. Hi ha, però, algunes diferències significatives quant a la comprensió de les Sagrades Escripures:

- Negació de la immortalitat de l'ànima i de l'existència de l'infern. El retorn a la vida només es produirà en el moment de la segona vinguda de Crist a la Terra.
- L'observança del dissabte com a dia de repòs i d'adoració. Per als adventistes, el dissabte comença el divendres quan es pon el sol i finalitza quan es pon el sol el dissabte.
- La creença en un santuari celestial on Jesucrist atén i intercedeix per la humanitat en diferents fases, la darrera de les quals va començar l'any 1844. L'obra de redempció (salvació per mitjà de la passió i mort

de Jesucrist) serà completada quan Crist torni a la Terra.

- Pràctica del delme, és a dir, donació voluntària a l'Església d'una desena part dels ingressos.

Llibres sagrats i textos fonamentals

Per als adventistes, l'única font d'autoritat i de revelació és la Bíblia. Tanmateix, també confereixen molta importància a les obres de Hellen White, entre les quals cal destacar *El camí a Crist* i la sèrie *El conflicte dels segles*.

Ritus més importants

Els adventistes acostumen a reunir-se dos cops en el transcurs d'una setmana:

- Reunió d'oració: se celebra habitualment el divendres a la nit. Inclou cant d'himnes, una predicació i oracions públiques que els fidels diuen en veu alta.

- Culte d'adoració: es du a terme el dissabte a mig matí. Inclou cants congregacionals, oració, lectures bíbliques, ofrenes dels fidels i predicació. Aquest culte va precedit de l'escola sabàtica, on s'estudia la Bíblia en petits grups de totes les edats.

Els ritus més importants són:

- El baptisme: es realitza per immersió quan el creient ho demana.

- La santa cena: se celebra un cop cada tres mesos durant el culte d'adoració. Va precedida pel lavatori de peus entre els fidels. Durant la santa cena, els fidels comparteixen els símbols del pa (sense llevat) i del vi (suc de raïm).

Autoritats religioses i persones consagrades al culte

Cada església o congregació està dirigida per un consell, del qual formen part el pastor (presideix el consell), els ancians, el primer diaca i els directors dels diferents departaments.

Les funcions que aquests realitzen són les següents:

- Pastor: és el principal responsable de l'església local i s'encarrega de dirigir els cultes.

- Ancians: dirigents escollits per la comunitat entre els membres de més antiguitat o entre aquells als quals s'atribueix una vàlua especial. Col·laboren amb el pastor en el desenvolupament de les seves tasques.

- Diaques: s'encarreguen de tenir cura del temple, conèixer les incidències que afecten els membres de l'església, donar ajuda als necessitats, etc.

- Directors de departaments: coordinen les tasques assignades a cada departament. Els departaments més importants són: secretaria, tresoreria, escola sabàtica, societat de joves, menors, família, etc.

Organització

L'òrgan central de direcció de l'Església Adventista és l'Associació General, que té la seu a Washington i que està formada per un president i un consell executiu escollit cada cinc anys. Les diferents comunitats d'arreu del món s'agrupen en els àmbits continental, estatal i, en ocasions, regional. Amb tot, a dia d'avui no hi ha cap òrgan que formalment agrupi i coordini les esglésies adventistes de Catalunya.

Celebracions específiques

Els adventistes tenen establert el dissabte (específicament, des de

la posta de sol del divendres fins a la posta de sol del dissabte) com a dia de descans. És també el dia en què duen a terme els actes religiosos principals.

Prescripcions alimentàries

Els adventistes segueixen les prescripcions alimentàries descrites en el Levític, 11, que, entre d'altres, prohibeixen el consum de porc, conill, marisc, etc. Un nombre molt significatiu d'adventistes segueixen la recomanació de seguir una dieta a base d'ous, llet i vegetals. Els adventistes són contraris al consum d'alcohol, tabac i drogues en qualsevol de les seves formes.

Preceptes i costums vinculats a les formes de vestir

No hi ha indumentària específica.

Costums i rituals d'especial rellevància per a les relacions amb els cossos policials

El tracte personal i el contacte físic:

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de resar.

- És possible que alguns adventistes es neguin a realitzar certes funcions durant el dissabte.

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de disposar de la Bíblia o altres textos religiosos.

ESGLÉSIA DE JESUCRIST DELS SANTOS DELS DARRERS DIES

L'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies va ser organitzada als Estats Units l'any 1830 per Joseph Smith Jr. Els membres d'aquesta Església són coneguts popularment com a *mormons*²⁸ o *sants dels darrers dies*. En l'actualitat aquesta Església compta amb més de 6.000 membres a Catalunya.

Doctrina

Alguns dels postulats bàsics de l'Església dels Sants dels Darrers Dies són:

- La creença en la Trinitat (Déu Pare, Fill i Esperit Sant).
- La revelació divina contínua de Déu a profetes i apòstols.
- Les famílies poden ser eternes.²⁹
- El mil·lenarisme o creença en la segona vinguda de Crist.

Llibres sagrats i textos fonamentals

La doctrina de l'Església dels Sants dels Darrers Dies es fonamenta en la Bíblia i en el *Llibre de Mormó*, considerat un altre testament de Crist. Aquesta obra narra l'arribada a Amèrica, en primer lloc, d'un grup de persones que havien participat en la construcció de la Torre de Babel (aproximadament l'any 2200 aC) i, posteriorment, d'un grup

28 - Mormó és un dels considerats profetes americans per l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies, al qual s'atribueix l'autoria del *Llibre de Mormó*. Posteriorment, el seu nom s'ha emprat per fer referència als membres d'aquesta Església.

29 - Els matrimonis poden perdurar més enllà de la mort com a tals, sempre que, a més de casar-se per "matrimoni ordinari" hagin realitzat el ritual del "matrimoni segellat", que permet la unió de la parella després de la mort. El matrimoni segellat es pot dur a terme després de la mort física de la parella, segellant el matrimoni de manera pòstuma. De manera similar, el "baptisme pels morts" permet que els membres de l'Església bategin els seus avantpassats. En aquest sentit, es pot afirmar que, segons aquesta doctrina, les famílies poden ser eternes.

de jueus encapçalats per Lehi (aproximadament l'any 600 aC). També narra la visita de Crist a Amèrica després de la seva resurrecció, l'elecció de dotze apòstols i l'establiment de la seva Església.

Ritus més importants

Cada diumenge se celebra la reunió sacramental, que consta fonamentalment de dues parts: una de dedicada a l'aprenentatge de l'Evangeli i l'altra a la celebració del sant sopar, amb pa i aigua.

Setmanalment, també es duen a terme diverses reunions paral·leles, en funció del sexe i de l'edat, on es proporciona ensenyament religiós i s'organitzen diverses tasques socials i lúdiques, entre d'altres.

Autoritats religioses i persones consagrades al culte

Hi ha dos tipus de sacerdots:

- Sacerdots d'Aaron: tenen potestat per distribuir el sant sopar, preparar-lo, beneir i batejar.

- Sacerdots de Melquisedec: a part de les tasques dels sacerdots d'Aaron, també poden realitzar la unció dels malalts, l'oració de guia i benedicció de consolació i la confirmació.

Organització

A escala mundial, l'Església està dirigida per un president i dos consellers (que constitueixen la Primera Presidència) i el Consell dels Dotze Apòstols. Les directrius establertes per aquests òrgans es porten a la pràctica a través dels anomenats *grups dels setanta*. Els homes que es troben en aquests grups s'encarreguen de dirigir l'Església en una àrea o en un àmbit més general. En tot cas, la tasca consisteix a aplicar sobre el terreny les decisions dels dotze apòstols i de la Primera Presidència.

Territorialment, l'Església s'organitza en estagues (circumscripcions), cadascuna de les quals agrupa de 2.000 a 4.000 membres aproximadament i està dirigida per un president d'estaca i dos consellers. Cada estaca està composta per un mínim de cinc barris i cada barri, dirigit per un sacerdot d'Aaron, al qual anomenen bisbe. També hi ha unitats més petites, anomenades *branques*, que actuen sota la direcció d'un president de branca.

A Catalunya, hi ha tres estagues: la de Barcelona, la de l'Hospitalet de Llobregat i la de Lleida.

Celebracions específiques

Les festivitats principals que commemoren els mormons a Catalunya són Nadal i Setmana Santa. A més, dos cops l'any, durant els mesos d'abril i d'octubre, es duen a terme les "conferències generals" de l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies, durant les quals l'Església retransmet missatges a tot el món a través d'un canal de televisió per satèl·lit i també per Internet.

Prescripcions alimentàries

L'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies té un "codi de salut" que aconsella l'abstenció de productes que generen addicció (cafè, alcohol, te, tabac i drogues en general).

A més, els membres d'aquesta Església dejunen el primer diumenge de cada mes, però no ho fan els infants, les dones embarassades, els malalts ni la gent gran.

Preceptes i costums vinculats a les formes de vestir

No hi ha indumentària específica.

Costums i rituals d'especial rellevància per a les relacions amb els cossos policials

El tracte personal i el contacte físic:

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de recitar oracions.

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de disposar de la Bíblia o altres textos religiosos com el *Llibre de Mormó*.

FE BAHÁ'Í

La Fe bahá'í és la religió dels seguidors de Bahá'u'lláh, el qual, en el segle XIX, es va proclamar missatger de Déu per a aquesta època.

Els bahá'ís creuen en la unitat de Déu, la unitat i unicitat de les religions i la unitat de la humanitat.

Al món hi ha més de sis milions de bahá'ís. A Catalunya, actualment són al voltant d'un miler.

Doctrina

Podem resumir la doctrina bahá'í a partir dels cinc principis següents:

- La unitat de Déu, la unitat de la religió i la unitat de la humanitat constitueixen els tres principis bàsics de la Fe bahá'í.

- Déu roman incognoscible en la seva essència. No obstant això, la seva paraula es dona a conèixer a través dels seus missatgers escollits.

- Déu és un, encara que la humanitat l'ha anomenat amb diferents noms.

- Déu ha revelat la seva paraula en cada període de la història a través d'éssers escollits, que els bahá'ís anomenen *missatgers de Déu*. Buda, Zoroastre, Abraham, Moisès, Jesús i Muhàmmad, entre d'altres, han estat manifestacions de Déu.

- Bahá'u'lláh és la manifestació de Déu per a la nostra època.

Així mateix, els bahá'ís reconeixen una sèrie de principis entre els quals podem destacar: la unitat de la humanitat; la igualtat de l'home i

de la dona; l'eliminació dels prejudicis; l'eliminació de la riquesa i de la pobresa extremes; la investigació independent de la veritat; l'educació universal; la tolerància; l'harmonia entre la ciència i la religió, i l'elecció d'un idioma internacional.

Llibres sagrats i textos fonamentals

El llegat literari de Bahá'u'lláh inclou més de cent obres. Possiblement, els seus dos títols més destacats són el *Kitab-i-Aqdas* ('El llibre més sagrat') i el *Kitab-i-Iqan* ('El llibre de la certesa'). En el primer, s'hi descriuen les lleis que regeixen la Fe bahá'í, mentre que el segon és una exposició dels ensenyaments essencials sobre la naturalesa de Déu i de la religió.

Algunes altres obres especialment venerades són *Les paraules ocultes* i *Les set valls*.

Ritus més importants

Els bahá'ís dediquen diàriament un espai a l'oració. No obstant això, poden triar entre tres pregàries:

- Una oració curta: consisteix en una petita estrofa i s'ha de recitar cada migdia.
- Una oració mitjana: s'ha de recitar al matí, al migdia i al vespre. És acompanyada de diversos gestos i postures.
- Una oració llarga: s'ha de recitar un cop al dia, en el moment en què el fidel consideri més adequat. Cal fer també una sèrie de postures corporals.

Autoritats religioses o persones consagrades al culte

La Fe bahá'í no té persones consagrades al culte, sinó que les acti-

vitats de les comunitats bahá'ís estan regulades i supervisades per les institucions bahá'ís, especialment per les assemblees espirituals locals. Ningú no es dedica al proselitisme, perquè és una pràctica prohibida.

Organització

L'organització de la comunitat bahá'í s'estructura al voltant de dos tipus d'institucions. El primer tipus està format per institucions elegides democràticament destinades a prendre decisions respecte a la vida i als objectius de la comunitat, institucions com la Casa Universal de la Justícia i les assemblees espirituals d'àmbit local i nacional. El segon tipus està format per institucions de caire consultiu, la funció de les quals és assegurar la unitat de la fe i encoratjar les comunitats. Aquestes institucions són el cos de consellers i el cos dels seus auxiliars.

Celebracions específiques

El calendari bahá'í està basat en l'any solar, dividit en 19 mesos de 19 dies. Una de les dates més destacades per a la comunitat és la celebració del *Noruz*, l'Any Nou bahá'í, celebrat el 21 de març (específicament des de la posta de sol del dia 20 fins a la posta de sol del 21), que, per als bahá'ís, representa el dia 1 del mes de Bahá. A més, la Fe bahá'í estipula vuit festivitats preceptives més, durant les quals no es pot treballar ni (els nens) anar a l'escola. Aquestes són: 21, 29 d'abril i 2 de maig, commemoració de la declaració pública per part de Bahá'u'lláh de la seva missió; 23 de maig, aniversari de la declaració del Báb; 29 de maig, defunció de Bahá'u'lláh; 9 de juliol, martiri del Báb; 20 d'octubre, naixement del Báb, i 12 de novembre, naixement de Bahá'u'lláh.

Prescripcions alimentàries

A partir dels quinze anys, els membres de la Fe bahá'í practiquen un dejuni entre el 2 i el 20 de març consistent a no beure ni menjar res entre la sortida i la posta de sol. A més, hi ha la prohibició de beure alcohol i de prendre drogues.

Preceptes i costums vinculats a les formes de vestir

No hi ha indumentària específica.

Costums i rituals d'especial rellevància per a les relacions amb els cossos policials

El tracte personal i el contacte físic:

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de recitar oracions i de rentar-se abans de fer-ho.

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de disposar de textos religiosos.

SIKHISME

La religió sikh va sorgir en el segle XV a la regió índia del Panjab i considera que Déu es va revelar al guru Nanak Dev Ji (1469-1539). Nanak va ser succeït per nou gurus més. El darrer d'aquests gurus, Gobind Singh, va establir com a guia etern i infal·lible de la comunitat sikh un llibre sagrat, anomenat *Guru Granth Sahib*, que fonamentalment recull un conjunt d'himnes i pregàries elaborats pels deu gurus sota la inspiració d'un únic esperit.

El sikhisme és la cinquena religió en nombre de seguidors arreu del món. Tot i que és una religió d'implantació recent, a Catalunya ja hi ha diversos milers de persones, pràcticament totes procedents de l'Índia, que se'n declaren seguidores.³⁰

Doctrina

Els postulats bàsics del sikhisme són:

- Creença en un Déu únic i totpoderós, d'aparença incognoscible per als humans.

- Acceptació de la idea de la reencarnació. Tanmateix, a diferència de l'hinduisme o del budisme, el sikhisme considera que els humans poden aconseguir l'alliberament de la roda de reencarnacions en el transcurs d'una sola vida.

- Creença en la llei del *karma*, allò que determina el destí dels humans d'acord amb les accions de cadascú en el passat.

- Idea que el "món sensible" (*maya*) no és tan sols una il·lusió, sinó una realitat on també s'hi pot copsar la imatge de Déu.

30 - Entre els sikhs és habitual donar indistintament els mateixos noms a nens i a nenes. Tanmateix, el nom es completa afegint-hi la partícula *Singh*, en el cas dels nens, i *Kaur* en el cas de les nenes. Les partícules *Singh* o *Kaur* no indiquen, per tant, la pertinença a una mateixa família.

Llibres sagrats i textos fonamentals

La doctrina sikh està recollida en un llibre sagrat anomenat *Guru Granth Sahib*. És considerat el guia etern i infal·lible de la comunitat sikh i, per tant, ningú no està autoritzat a introduir-hi cap mena de variació.

Ritus més importants

Els sikhs fan tres pregàries al llarg del dia (abans de l'alba, a la posta de sol i abans d'anar a dormir). El diumenge al matí solen celebrar una cerimònia llarga al temple sikh, anomenat *gurdwara*.

Autoritats religioses o persones consagrades al culte

En el sikhisme no hi ha cap figura semblant a la d'un sacerdot. El *granthi* és la persona que s'encarrega de llegir el *Guru Granth Sahib* al temple. Sovint també és qui s'encarrega de donar assistència religiosa als malalts en moments determinats.

La màxima autoritat de la comunitat sikh correspon al *jathedar*, la persona que s'ocupa de l'*Akal Takht* o 'tron etern', un temple situat a la ciutat d'Amrítzar (Panjab, Índia).

Organització

No hi ha una estructura jeràrquica que organitzi els sikhs que es troben arreu del món. Malgrat que en determinades àrees hi ha associacions de temples que han esdevingut molt poderoses, en principi, cada *gurdwara* és plenament independent. Internament, cada *gurdwara* sol organitzar-se mitjançant una junta directiva amb un president, els càrrecs de la qual no necessàriament han de desenvolupar funcions religioses.

Celebracions específiques

Els sikhs tenen el seu calendari propi, el *Nanakshahi*. A partir d'aquest calendari determinen les seves festivitats; en destaca la festa del

naixement del seu fundador, el guru Nanak, a mitjan novembre; la festa de Baisakhi (13 o 14 d'abril), que commemora la creació de la *khalsa*, un orde religiosomilitar sikh, i la *Divali* (octubre-novembre), que rememora l'alliberament d'un guru sikh del seu captiveri. En aquestes jornades, es reparteix als temples un pastís ritual anomenat *karah prashad*, tal com es fa en les celebracions de cada diumenge. També és habitual que duguin a terme processons en el transcurs de les quals treuen el llibre sagrat a l'exterior dels centres de culte.

Prescripcions alimentàries

Tot i que és matèria de discussió si es tracta d'un precepte religiós o no, força sikhs són vegetarians. En aquests casos, el consum d'ous també és rebutjat.

Així mateix, com a influència de l'hinduisme, entre els sikhs s'ha estès el costum de no menjar carn de vedella, fins i tot entre els que no són vegetarians.

Els sikhs tenen prohibit el consum d'alcohol.

Preceptes i costums vinculats a les formes de vestir

Els sikhs poden triar formar part de la *khalsa*, un orde religiós creat pel desè guru sikh, amb l'objectiu de preservar l'essència del sikhisme davant de qualsevol adversitat. Quan un sikh s'uneix a la *khalsa*, es du a terme una cerimònia especial anomenada *amrit*. Els sikhs que han dut a terme aquesta cerimònia són anomenats *amritdaris*. Els *amritdaris* porten sempre uns elements rituals coneguts com les cinc k:

- *Kes*: cabell i barba sense tallar. Lligat a aquest compromís, els homes vesteixen un turbant per tal de mantenir els cabells nets i cuidats.

- *Kanga*: una pinta de fusta.

- *Kachera*: un tipus específic de roba interior.

- *Kara*: un braçalet d'acer.

- *Kirpan*: una navalla.

Alguns nens sikhs no es tallen el cabell i el porten recollit en un monyo i cobert amb un tros de roba, anomenada *ramal*.

Costums i rituals d'especial rellevància per a les relacions amb els cossos policials

Els símbols:

- Moltes persones sikhs porten símbols que formen part de la seva indumentària, com ho són, especialment, les cinc k. Atenent al tracte singular que es dona a aquests objectes, hi ha persones que poden expressar la voluntat de retirar-se elles mateixes els símbols religiosos, en cas que faci falta.

El tracte personal i el contacte físic:

- En alguns casos, es rebutja el contacte físic de les persones en ser saludades. La salutació, en aquests casos, pot fer-se unint els palmells de la mà d'un mateix i fent una lleu inclinació dirigida a l'interlocutor.

- No sempre és apropiat donar-se la mà ni mantenir contacte físic entre homes i dones.

- Entre les persones sikhs, a tothom se li atribueix el mateix "cognom" com a mostra de rebuig al sistema de castes, que a través del cognom permet identificar a quina casta es pertany. Així, totes les dones afegeixen *Kaur* ('princesa') al nom de pila, i tots els homes afegeixen *Singh* ('lleó') al seu nom. Això a vegades pot dur a lloc a confusions, atès que

es poden atribuir vincles familiars a persones que realment no tenen cap relació entre elles.

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de recitar oracions i de rentar-se abans de fer-ho.

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de disposar d'una gutka, que és un petit llibre amb textos sagrats.

El lloc de culte:

- Abans d'entrar en un centre de culte sikh, és habitual descalçar-se i rentar-se els peus i les mans, així com cobrir-se el cap. Tot seguit, es fa una reverència al Guru Granth Sahib, llibre sagrat i guia etern, com a mostra de respecte i salutació. Si no es tracta d'una urgència, és probable que les persones del temple demanin als cossos policials que segueixin aquest ritual abans de fer qualsevol altra cosa a dins del gurdwara. Cal tenir en compte, d'altra banda, que als gurdwars no s'hi pot entrar alcohol ni objectes que serveixin per encendre foc.

- En senyal de respecte al Guru Granth Sahib, les persones que entren a dins del gurdwara no donen mai l'esquena a aquest objecte. És possible que es demani també aquesta mostra de respecte als cossos policials.

- L'altar on reposa el Guru Granth Sahib i la seva habitació són els espais més sagrats del lloc de culte. Qui s'hi adreça ho ha de fer seguint un petit ritual i amb una certa sensibilitat. Per això, és probable que, d'entrada, no es faciliti als cossos policials tocar aquest punt ni, per descomptat, el Guru Granth Sahib.

- Els centres de culte sikh acostumen a disposar d'una cuina, on hi ha molta activitat. Les menges que s'hi fan i alguns dels objectes que s'hi

utilitzen es conceben com a sagrats pels membres de la comunitat i es demana que aquelles persones que hi accedeixin ho tinguin en compte.

TAOISME

Les diverses escoles de pensament xineses són sincrètiques i, per tant, podem considerar el taoisme com una religió sempre que no la concebem com un corpus tancat i distingible de la resta de corrents de pensament. El taoisme és un conjunt de sistemes de creences que giren a l'entorn del concepte del *tao*, que se sol traduir per 'via', 'camí'.

Doctrina

Tao. El tao, com a entitat primordial i eterna, hi és abans que res. No té forma, no té límits, ni té nom. Tampoc no té pensament, acció, desig ni ego. De fet, els taoistes condemnen tot coneixement discursiu en introduir multiplicitat a l'ànima, quan cal aspirar a la unió, és a dir, la unió amb el tao, preservant-se dels sentits i les passions. Els sentits són considerats obertures per on s'escapa el tao si no és ben controlat, mentre que les passions i les emocions són causa d'exhauriment del poder vital i espiritual. El tao no és una divinitat (de fet, n'està per sobre), però és sens dubte objecte dels sentiments religiosos.

Txi. En la cosmologia xinesa, el *txi* és l'energia o substància energètica (literalment 'vapor', 'alè'), tant dels éssers humans (*zhentxi*), com de la terra (*di txi*) i l'univers (*tiantxi*). Tot ésser viu posseeix el seu propi txi, que tendeix a reequilibrar-se. Quan aquest equilibri es perd, hi ha una malaltia, i per tant cal introduir algun canvi per mantenir o guanyar el txi.

Cada persona té una part innata d'aquesta força vital, i ha de pretendre no dissipar-la amb activitat sensorial, sinó controlar-la, fer-la circular a través del sistema de meridians i incrementar-la, eixamplant així la vida (objectiu implícit de tot el taoisme). El sistema de meridians consisteix en el complex de canals i òrgans vitals per on circula l'energia, i és la base de tota la medicina xinesa. Acupuntura, herbes, alquímia interior, meditació, massatges, *fengshui*, respiració guiada, *fang-chung*

(pràctiques sexuals), *txi-kung*, *tai txi* i la resta d'arts marcial internes no són més que tècniques que a través de mecanismes diversos pretenen una circulació del txi més fluida.

Com els antics xinesos, entenen l'univers com un tot dinàmic, en constant canvi i transformació, dintre del qual hi ha l'home com un microcosmos, amb correspondència entre els seus òrgans i les parts de l'univers.

Divinitats. En el taoisme es lloen divinitats i el mateix *Tao te king* (o *Daodejing*) es pot interpretar amb i sense divinitats (encara que les traduccions occidentals solen fer prevaldre aquesta última versió). De fet, el tao és tan genèric i insondable que les divinitats en representen una part o, millor dit, una fase. Així i tot, cada escola adora una sèrie de divinitats, que no sempre coincideixen amb les dels altres corrents, encara que hi tenen un paper afí. Els temples, per exemple, sempre estan dedicats a alguna divinitat, que alhora està subjecta a altres divinitats, dintre d'una complexa jerarquia divina.

Llibres sagrats i textos fonamentals

El *Daozang* (cànon taoista) s'inicià amb l'Emperador Groc (2698 aC), d'autor desconegut. Trobem l'índex més antic de llibres sagrats en l'obra del mestre Ge Hong (283-363). El cànon actual data de la dinastia Ming (1368-1644) i constava de 5.485 exemplars. S'estima que avui existeixen més de deu mil llibres taoistes. En destaca el *Daodejing*, atribuït a Laozi (o Lao Tse), que la tradició situa entre els segles VII i VI aC.

Ritus més importants

El nucli de tot ritual taoista és l'ordre i l'harmonia en tots els nivells: el cosmos, la societat i la interioritat de les persones. Els rituals impliquen purificació, meditació i ofrenes a les deïtats. El ritual taoista més important és el *txiao*, un ritu de renovació còsmica, que al seu torn es compon de diversos rituals. Els rituals del temple es poden utilitzar per

regular el txi i equilibrar el flux del yin i el yang, tant per part de les persones com de la comunitat. Inclouen pregàries, meditacions sobre talismans i cants i recitacions.

Autoritats religioses o persones consagrades al culte

Cada mestre crea la seva escola, i no hi ha cap autoritat que els representi o que esdevingui un referent per sobre dels altres.

Organització

Actualment hi ha dos grans corrents taoistes: *Quanzhen* i *Zhengyi*, que difereixen únicament en la pràctica. Si bé hi ha monestirs, la forma habitual d'organitzar-se és a partir de la relació mestre-deixeble. A casa nostra, els seguidors d'un mestre se solen agrupar en una associació.

Celebracions específiques

Les festes taoistes principals escauen en els solsticis i els equinoccis. Tot i així, hi ha més festes locals i sovint es confonen amb d'altres de caràcter secular allunyades del sentit originari. Cal destacar-ne les següents del calendari xinès:

- Tian La, Any Nou xinès o festival de Primavera (celebrada amb ritus, cerimònies, felicitacions, balls, focs artificials, flors i regals).
- Aniversari de l'emperador de Jade.
- Shang Yuan, festival dels Fanals sota la bandera del cel.
- Ascensió al cel i immortalitat de l'emperador Groc Huang, que marca el final de les festes de Cap d'Any.
- Festa del Sol per celebrar el naixement del Déu del Sol Dong Hua Di Jun.

- Naixement de Taishang Laojun, festival en honor de Laozi.
- Reunió de déus i immortals.
- Qingming, festa de la Llum pura. Visita i neteja de les tombes de la família.
- Naixement del gran mestre Lü Dongbin, de la dinastia Tang (618-907).
- Di La i Duanwu, curses tradicionals amb vaixells decorats amb forma de drac.
- Solstici d'estiu, Xia Zhi, aniversari de Ling Bao Tian Zun.
- Zhong Yuan, aniversari del déu de la Terra, Di Guan.
- Guijie / Zhongyuan, festival de les Ànimes. Sota el signe de la Terra, són les cerimònies i ofrenes a les "ànimes perdudes".
- Zhongqiu, festa del festival de mitjans de tardor en honor a la lluna, coneguda pels seus pastissos de Lluna.
- Chong Yang, naixement del gran mestre Wang Chongyang (1113-1170).
- Min Shui La, festa dels avantpassats.
- Xiayuan, naixement de la divinitat de l'aigua.
- Solstici d'hivern, naixement de Yuan Shi Tian Zun.

- Wang Hou La / La Ba, festa coneguda per la sopa de cereals.

Prescripcions alimentàries

Els taoistes es fixen tant en els aliments com en la forma de prendre'ls, per tal que l'alimentació prolongui la vida i ajudi a fluir el txi (estar relaxat, no tenir pressa, seure en posició correcta, mastegar bé, no ingerir aliments en temperatures extremes, etc.). Els monjos són vegetarians.

Preceptes i costums vinculats a les formes de vestir

Hi ha una vestimenta tradicional xinesa que facilita els exercicis físics, però no és la indumentària habitual.

Costums i rituals d'especial rellevància per a les relacions amb els cossos policials

Els símbols:

- Moltes persones taoistes porten símbols que formen part de la seva indumentària, com ara talismans. Atenent al tracte singular que es dona a aquests objectes, hi ha persones que poden expressar la voluntat de retirar-se elles mateixes els símbols religiosos, en cas que faci falta.

- En cas de detenció, és possible que la persona detinguda expressi la voluntat de tenir a l'abast determinats talismans o altres objectes similars.

El tracte personal i el contacte físic:

- En alguns casos, es rebutja el contacte físic de les persones en ser saludades. La salutació, en aquests casos, pot fer-se inclinant-se lleugerament cap endavant recolzant les mans a les cames.

El lloc de culte:

- Abans d'entrar en un centre de culte taoista, és habitual descalçar-se.

- L'altar és un espai sagrat del lloc de culte, on també hi ha altres objectes sagrats. No tothom hi té accés i qui s'hi adreça ho ha de fer seguint un petit ritual i amb una certa sensibilitat. Per això, és probable que, d'entrada, no es faciliti als cossos policials accedir a aquest punt ni aquests objectes, o que, en cas que faci falta tocar-los o agafar-los, es demani que es faci amb el màxim respecte possible.

JUDAISME

El judaisme és la religió del poble d'Israel i es fonamenta en el pacte entre Déu i Abraham narrat en el llibre del Gènesi. La comunitat jueva calcula que en l'actualitat a Catalunya són uns 15.000, molts d'ells originaris d'Amèrica del Sud. S'organitzen al voltant de diverses comunitats amb diferents orientacions doctrinals.

Cal aclarir que els termes *jueu* i *israelita* es poden utilitzar com a sinònims, mentre que *israelià* fa referència a l'Estat d'Israel, creat el 1948.

Doctrina

És difícil especificar amb poques paraules quina és la doctrina jueva, en tant que no hi ha uns "articles de fe" de caire dogmàtic. Per això, al llarg dels segles, diverses persones han intentat sistematitzar les creences del judaisme. El més famós d'aquests intents va ser el que va fer Maimònides en el segle XIII. Va donar lloc als tretze principis de fe que, de manera resumida, són aquests:

1. El món va ser creat per Déu i és dirigit per ell.
2. Existeix un únic Déu.
3. Déu no té un caire corporal.
4. Déu és el principi i l'eternitat.
5. Les oracions només poden ser dirigides a Déu.
6. Les paraules dels profetes són veritats.
7. Moisès és el patriarca dels profetes de tots els temps.
8. La Torà d'avui dia és la mateixa que Déu va lliurar a Moisès.
9. La Torà és eterna i no està sotmesa a modificacions.
10. Déu és omniscient.
11. Déu premia els que segueixen els preceptes religiosos i castiga els que no ho fan.
12. Un messiès arribarà en el futur.
13. Els morts ressuscitaran quan sigui voluntat de Déu.

En general, hom sol distingir entre el judaisme ortodox (o tradicional), el conservador (o moderat) i el reformat (progressista o liberal). Les fronteres entre l'un i l'altre són imprecises. Les diferències provenen de la interpretació de la llei jueva de forma estricta (ortodoxos), flexible (conservadors) o adaptada a la societat (reformats). Aquestes diferències són més perceptibles en els rituals que caracteritzen els jueus: lleis alimentàries, ús de la llengua vulgar a la sinagoga, igualtat entre homes i dones, el rigor en el compliment del sàbat, l'estatus dels conversos, etc. En termes religiosos, les diferències entre sefardites (jueus d'origen hispànic) i asquenazites (jueus d'origen de l'Europa central) no són tan significatives com les diferències entre els diversos corrents esmentats.

Llibres sagrats i textos fonamentals

Tanakh: és el nom que els jueus donen a les Escriptures (que corresponen a les que els catòlics anomenen Antic Testament), i que estan compartimentades en tres grans seccions: la Torà, que inclou els cinc primers llibres de la Bíblia (Gènesi, Èxode, Levític, Nombres i Deuteronomi) i especifica quines són les lleis per les quals s'ha de regir la vida dels jueus; els llibres dels Profetes o Neviim, i els altres Escrits o Ketuvim.

Talmud: és un recull de comentaris rabínics a la llei jueva. Es divideix en la Mixnà (que conté tractats sobre la llei civil i criminal, matrimoni, rituals, festes, etc.) i la Guemarà (consistent en comentaris a la Mixnà).

Ritus més importants

Els jueus duen a terme tres oracions al llarg del dia:

- Saharit: l'oració del matí, dins de les tres hores següents a la sortida del sol. Per dur a terme aquesta pregària, els jueus utilitzen el *tal·lit*, un xal ritual, i els *tefil·lín*, unes petites caixes que se situen per distintes

parts del cos i a l'interior de les quals hi ha fragments de les Escripures Sagrades.

- Minha: oració del migdia-tarda.

- Arbit: oració del capvespre-nit.

La celebració principal dels jueus al llarg d'una setmana és el sàbat ('dissabte'), que s'allarga des de la posta de sol del divendres fins al crepuscle del dissabte. Aquesta jornada ha d'estar plenament dedicada a Déu, de manera que no es pot dur a terme cap mena de treball. A la sinagoga, el dissabte, igual que els dies festius, es duen a terme les oracions esmentades. Als domicilis particulars, la dona jueva ha de rebre el sàbat encenent dues espelmes i posant a la taula un mantell blanc sobre el qual es disposen dos pans trenats i una copa plena de vi. El cap de família recita la benedicció, anomenada *quidduix*.

Autoritats religioses i persones consagrades al culte

La màxima autoritat religiosa a l'interior d'una sinagoga és el rabí. El rabí no és un sacerdot sinó un erudit en la llei jueva. La seva tasca principal és la de proporcionar formació religiosa a les persones que assisteixen a la sinagoga, tot i que sovint també és l'encarregat de realitzar la circumcisió dels infants, celebrar casaments i funerals, controlar la mort dels animals de manera ritual, etc.

Organització

Els jueus s'organitzen fonamentalment al voltant de les sinagogues. Dins de cada sinagoga s'acostumen a constituir diversos grups destinats a atendre les diferents necessitats que es deriven de la llei jueva (alimentació, funerals, etc.). D'altra banda, internacionalment, sovint sorgeixen unions de diverses sinagogues que comparteixen una mateixa orientació doctrinal.

Celebracions específiques

En el calendari jueu (solar i lunar alhora), l'any comença la primera quinzena de setembre, en la festivitat del Roix ha-Xanà (Any Nou jueu), i vuit dies més tard és el dia del Perdó o de l'Expiació, el Yom Kippur, el dia més solemne del calendari, en què tots els jueus fan dejuni estricte. Una altra festa important és el Sucot, o festa de les Cabanes, en què commemoren el temps en què el poble d'Israel va caminar pel desert. Cap a la primavera se celebren dues festes molt importants, la Pèssah (la Pasqua jueva) i el Xavuot (Pentecosta), dues festes que es viuen principalment en l'àmbit familiar.

Aquestes cinc festes són les que es reconeixen com a principals a l'Acord de cooperació del 1992 citat anteriorment.

Altres festes que s'acostumen a celebrar són la Simkhat Torà (la festa de la Torà) i, cap a primers de desembre, la Hanukkà, que és la festa de les Llums.

Prescripcions alimentàries

Els aliments consumibles són els anomenats *caixer*, és a dir, 'aptès'; els que no es poden menjar són *taref*. Entre els aliments caixer hi ha la carn de tots els ungulats amb peülla partida (bovins i ovins), dels peixos amb escates i aletes, i de les aus de corral (pollastres, ànecs, coloms, etc.). Perquè el menjar sigui caixer no només ha de complir aquestes condicions, sinó que també ha de seguir un procés de preparació i de cocció determinat. Aquestes restriccions alimentàries es basen en el capítol 11 del Levític. Així mateix, perquè la vaixella sigui caixer ha de ser de vidre o de metall i rentada amb aigua bullint. La de ceràmica no es pot emprar perquè, pel fet de ser porosa, pot contenir restes de menjar no caixer.

A l'hora de menjar, els homes es posen la quipà (gorra petita), que és un signe de respecte a Déu i que la divinitat està per sobre de les per-

sones i les protegeix, i han de dir una oració en veu alta o baixa, abans i després de l'àpat, com a agraïment.

Són aliments teref la sang i el greix animal, algunes vísceres, les aus nocturnes i rapinyaires, els cavalls, els camells, els ases, els animals amfibis, els insectes, els rèptils, la llebre i el conill, el porc i tots els seus derivats, tot tipus de marisc (llagostes, gambes, escamarlans, bous de mar, crancs...) i de mol·luscos (musclos, cloïsses, navalles...), i els peixos sense escates, com ara l'anguila o el congre. També es considera *teref* la carn d'una bèstia morta per defunció natural, i no es poden barrejar productes càrnics amb productes làctics.

Pel que fa als dejunis, dins dels deu dies després del Roix ha-Xanà, hi ha un dia sencer de dejuni. És prohibit el dejuni als menors de nou anys, en fan algunes hores entre els nou i els onze anys, i han de complir el dejuni sencer a partir dels dotze anys. No obstant això, no se n'ha de fer si s'està malalt. Aquests deu dies finalitzen amb la festivitat del Yom Kippur.

Preceptes i costums vinculats a les formes de vestir

En el judaisme, més que de preceptes en les formes de vestir, cal parlar de costums, ja que aquestes no tenen una justificació bíblica o doctrinal directa.

Els homes acostumen a dur el cap cobert amb una quipà (petita gorra jueva) o una gorra. La quipà es porta sobretot durant els àpats, les pregàries i els dies festius. Simbolitza la necessitat de tenir sempre present Déu, que està per sobre de tot i de tothom.

També és costum que els nens jueus portin, per sota de la camisa, un tal·lit petit, una peça de roba blanca amb serrells que pengen de les quatre puntes i que recorden totes les observances.

Pel que fa a les noies de famílies ultraortodoxes, mai no porten pantalons ni ensenyen les espatlles nues.

Costums i rituals d'especial rellevància per a les relacions amb els cossos policials

Els símbols:

- Algunes persones jueves porten símbols que formen part de la seva indumentària, com ara la quipà. Atenent al tracte singular que es dona a aquests objectes, hi ha persones que poden expressar la voluntat de retirar-se elles mateixes els símbols religiosos, en cas que faci falta.

- En el judaisme, l'àmbit familiar és l'eix de les celebracions rituals i, per tant, molts objectes que es troben a les cases són objectes de culte: copes de plata, canelobres, llànties, llibres religiosos. La comunitat jueva els tracta com a tal.

El tracte personal i el contacte físic:

- En el judaisme ortodox, es rebutja el contacte físic entre persones, i de manera particular si són del sexe oposat, a menys que es tracti de persones del seu cercle familiar.

- Les persones jueves són d'origens i nacionalitats molt diverses i, a l'hora d'alfabetitzar els noms, se segueix la normativa que s'aplica als diferents països (pel primer cognom si són espanyols, pel darrer si són nord-americans o alemanys, etc.). No és gens estrany l'ús de dos noms de pila, en la llengua del país i en hebreu, i usats indistintament.

- En cas de detenció, és possible que alguns homes i dones jueus expressin la seva voluntat de romandre amb el cap cobert.

- És possible que alguns jueus es neguin a realitzar certes funcions durant el sàbat.

El lloc de culte:

- Els homes entren a les sinagogues sempre amb el cap cobert (amb la quipà o amb el mantell de pregària). A l'entrada de les sinagogues acostumen a oferir una quipà a qui no en du.

- L'arca és l'espai més sagrat del lloc de culte. Es tracta de l'armari on es guarden els rotlles de la Torà, símbol de la presència sagrada. Té vidrieres, o està recobert de robes brodades o cortinatges elegants i a l'interior s'hi poden reunir diversos jocs de rotlles, cadascun d'ells també recobert. No tothom hi té accés i qui s'hi adreça ho ha de fer seguint un petit ritual i amb una certa sensibilitat. Per això, és probable que, d'entrada, no es faciliti als cossos policials accedir a aquest punt, o que, en cas que faci falta tocar-los o agafar-los, es demani que es faci amb el màxim respecte possible.

- Actualment, és habitual que les sinagogues disposin d'un servei de seguretat intern, on hi ha, per exemple, controls a les portes per identificar qui hi entra i qui en surt.

ANNEX III. QUADRE RESUM DE LES FITXES INFORMATIVES

	Lloc de culte	Interacció personal	En cas d'escorcoll o detenció	Alimentació
Església catòlica	- Voluntat que siguin les persones autoritzades del temple les que accedeixin als espais o objectes més sagrats, com l'altar, o les que els toquin.		- Possibilitat de dur símbols que formen part de la indumentària, com la creu. Si cal retirar-los, voluntat de fer-ho un mateix. - Desig de disposar d'estampes, la Bíblia o altres textos religiosos. - Voluntat de recitar oracions.	- Voluntat d'abstenir-se de consumir carn durant els divendres de Quaresma, substituïda per peix o altres aliments, i de jejunar el dimecres de Cendra.
Esglésies evangèliques			- Possibilitat de dur símbols que formen part de la indumentària, com la creu. Si cal retirar-los, voluntat de fer-ho un mateix. - Desig de disposar de la Bíblia o altres textos religiosos. - Voluntat de resar.	

	Lloc de culte	Interacció personal	En cas d'escorcoll o detenció	Alimentació
Islam	<ul style="list-style-type: none"> - Abans d'entrar al lloc de culte, és habitual descalçar-se. - S'evita passar per davant de persones que estan resant. - Voluntat que siguin les persones autoritzades del temple les que accedeixin als espais o objectes més sagrats, com l'Alcorà, o les que els toquin. - Rebuig que els gossos accedeixin a l'oratori. 	<ul style="list-style-type: none"> - El contacte visual directe sovint no és adequat. - Per a les persones musulmanes més ortodoxes, no és apropiat que homes i dones es donin la mà. - La mà esquerra no sol utilitzar-se per mantenir interaccions generals. - S'evita el contacte físic. 	<ul style="list-style-type: none"> - Possibilitat de dur símbols que formen part de la indumentària, com el vel. Si cal retirar-los, voluntat de fer-ho un mateix. - Voluntat de recitar oracions i rentar-se abans de fer-ho. - Desig de disposar de l'Alcorà. - Voluntat d'algunes dones (i, en menor mesura, també d'alguns homes) de romandre amb el cap cobert. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sol·licituds de menús halal, vegetarians o lliures de porc. - Voluntat de celebrar el Ramadà i dejunar durant el dia.
Testimonis Cristians de Jehovà			<ul style="list-style-type: none"> - Desig de disposar de la Bíblia o d'altres publicacions com la <i>Torre de Guaita</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rebuig del consum de qualsevol aliment que tingui sang en la seva composició.

	Lloc de culte	Interacció personal	En cas d'escorcoll o detenció	Alimentació
Budisme	<ul style="list-style-type: none"> - Abans d'entrar al lloc de culte, és habitual descalçar-se. - Abans d'entrar al lloc de culte, és habitual descobrir-se el cap. - S'evita asseure's davant d'objectes religiosos. - S'evita trepitjar els coixins de meditació. - Rebuig que els gossos accedeixin al centre de culte. 	<ul style="list-style-type: none"> - El contacte visual directe pot ser interpretat com un senyal de desafiament. - No sempre és apropiat donar la mà en saludar. - No és apropiat tocar el cap de les persones budistes. - No és apropiat tocar els monjos ni les monges. Per dirigir-s'hi s'utilitza el mot <i>venerable</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - Possibilitat de dur símbols que formen part de la indumentària, com els cordons de protecció. Si cal retirar-los, voluntat de fer-ho un mateix. - Voluntat de recitar mantrès. 	<ul style="list-style-type: none"> - Voluntat de seguir una dieta vegetariana.
Esglésies ortodoxes	<ul style="list-style-type: none"> - Voluntat que siguin les persones autoritzades del temple les que accedeixin als espais o objectes més sagrats, com l'altar i el santuari, o les que els toquin. 		<ul style="list-style-type: none"> - Possibilitat de dur símbols que formen part de la indumentària, com la creu. Si cal retirar-los, voluntat de fer-ho un mateix. - Voluntat de recitar oracions. - Desig de disposar de la Bíblia o altres textos religiosos. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sol·licitud de menús vegetarians en dies determinats. - Voluntat de dejunar en dies concrets.

	Lloc de culte	Interacció personal	En cas d'escorcoll o detenció	Alimentació
Hinduisme	<ul style="list-style-type: none"> - Abans d'entrar al lloc de culte, és habitual descalçar-se o canviar-se el calçat. - Abans d'entrar al lloc de culte, és habitual descobrir-se el cap. - Rebuig que els gossos accedeixin al temple. - Voluntat que siguin les persones autoritzades del temple les que accedeixin als espais o objectes més sagrats, com l'altar, o les que els toquin 	<ul style="list-style-type: none"> - El contacte visual directe no sempre és adequat. - En alguns corrents, el contacte visual directe entre homes i dones no és apropiat. - No sempre és apropiat donar la mà per saludar. - La mà esquerra no sol utilitzar-se per mantenir interaccions generals. - Assenyalar o ser assenyalat amb el dit es considera una manca de respecte. - Algunes dones preferixen estar acompanyades d'un parent quan tracten amb desconeguts. 	<ul style="list-style-type: none"> - Possibilitat de dur símbols que formen part de la indumentària, com rosaris o determinats braçalets als quals es dona un sentit religiós. Si cal retirar-los, voluntat de fer-ho un mateix. - Voluntat de recitar mantries. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sol·licitud de menús vegetarians o lliures de porc i de vedella.

	Lloc de culte	Interacció personal	En cas d'escorcoll o detenció	Alimentació
Església Adventista del Setè Dia			<ul style="list-style-type: none"> - Desig de disposar de la Bíblia o altres textos religiosos. - Voluntat de resar - Negatives a l'hora de realitzar certes funcions durant el dissabte. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sol·licitud de menús vegetarians.
Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies			<ul style="list-style-type: none"> - Voluntat de vestir una roba interior determinada. - Desig de disposar de la Bíblia o altres textos religiosos. - Voluntat de recitar oracions. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rebuig al consum de te, cafè, alcohol i begudes excitants. - Voluntat de dejunar un dia al mes.
Fe bahá'í			<ul style="list-style-type: none"> - Desig de disposar de determinats textos religiosos. - Voluntat de recitar oracions i rentar-se abans de fer-ho. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rebuig del consum de begudes alcohòliques. - Voluntat de dejunar durant el mes d'Al·là.

	Lloc de culte	Interacció personal	En cas d'escorcoll o detenció	Alimentació
Sikhisme	<ul style="list-style-type: none"> - Abans d'entrar al lloc de culte, és habitual descalçar-se i rentar-se peus i mans. Tampoc s'hi pot entrar amb alcohol o objectes per fer foc. - Abans d'entrar al lloc de culte cal cobrir-se el cap. - S'evita donar l'esquena al Guru Granth Sahib. Voluntat que siguin les persones autoritzades del temple les que accedeixin als espais o objectes més sagrats, com el Guru Granth Sahib, el seu altar i la seva habitació, o les que els toquin. - Els gurdwaras a vegades disposen de cuina. 	<ul style="list-style-type: none"> - No sempre és apropiat mantenir contacte físic en el moment de saludar-se. - No sempre és apropiat donar-se la mà entre homes i dones. 	<ul style="list-style-type: none"> - Possibilitat de dur símbols que formen part de la indumentària, com les cinc kas, atenant a les limitacions que prescriu la llei i que siguin necessàries per protegir la seguretat, l'ordre, la salut o la moral públiques o els drets i llibertats fonamentals dels altres. Si cal retirar-los, voluntat de fer-ho un mateix. - Voluntat de recitar oracions i rentar-se abans de fer-ho. - Desig de disposar d'una gutka. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sol·licitud de menús vegetarians o lliures de vedella.

	Lloc de culte	Interacció personal	En cas d'escorcoll o detenció	Alimentació
Taoisme	<ul style="list-style-type: none"> - Abans d'entrar al lloc de culte és habitual descalçar-se. - Voluntat que siguin les persones autoritzades del temple aquelles que accedeixin o toquin els espais o objectes més sagrats. 	<ul style="list-style-type: none"> - En alguns casos, es rebutja el contacte físic en el moment de saludar-se. 	<ul style="list-style-type: none"> - Possibilitat de dur símbols que formen part de la indumentària, com un talismà. Si cal retirar-los, voluntat de fer-ho un mateix. - Desig de disposar de talismans o objectes similars. 	<ul style="list-style-type: none"> - Alguns taoistes són vegetarians.
Judaisme	<ul style="list-style-type: none"> - Abans d'entrar al lloc de culte, els homes es cobreixen el cap. - Voluntat que siguin les persones autoritzades del temple les que accedeixin als espais o objectes més sagrats, com l'arca, o les que els toquin. 	<ul style="list-style-type: none"> - En alguns casos, rebutgen el contacte físic. 	<ul style="list-style-type: none"> - És costum portar per sota de la camisa una peça de roba blanca amb serrells que pengen per quatre puntes. - Possibilitat de dur símbols que formen part de la indumentària, com la quipà. - Si cal retirar-los, voluntat de fer-ho un mateix. - Voluntat d'alguns homes de romandre amb el cap cobert. - Negatives a l'hora de realitzar certes funcions durant el sàbat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sol·licitud de menús caixer, vegetarians o lliures de porc, en els quals no es barregin productes carnis amb els lactis. - Voluntat de dur a terme determinats dejunis.

ANNEX IV. CALENDARI DE FESTIVITATS RELIGIOSES

La commemoració de les festivitats i diades pròpies de cada confessió són un element essencial de la vida religiosa.

No obstant això, no sempre és fàcil saber amb exactitud les dates en què s'escauen les diferents celebracions, atès que sovint varien d'un any a un altre. La Direcció General d'Afers Religiosos del Departament de Justícia publica cada any, a través de la seva pàgina web, un calendari actualitzat d'aquestes festivitats. Podeu consultar-lo en l'enllaç següent:

<http://justicia.gencat.cat/ca/ambits/afers-religiosos/serveis/calendari/>

ANNEX V. RECURSOS

a. Llibres i publicacions

Recursos específics per als cossos policials

AA.VV. (2013): *Guía para la Gestión Policial de la Diversidad*, Plataforma por la Gestión Policial de la Diversidad, 2013.

Bayley, D. H., and Weisburd, D. (2011): *Cops and spooks: The role of police in counterterrorism, to protect and to serve*, New York, NY: Springer.

Hanniman, W. (2008): “Canadian Muslims, Islamophobia and National Security.” *International Journal of Law, Crime and Justice*, 36 (4): 271–285.

Knight, L. J. (2017): *Police-Faith Relations: Perceptions, Experiences and Challenges*, Department of Criminology, University of Leicester. Consultable en línia: <https://lra.le.ac.uk/bitstream/2381/39918/1/2017KNIGHTLJPhD.pdf>

Loftus, B. (2009): *Police Culture in a Changing World*, Oxford: Oxford University Press.

Spalek, B., Awa, S.E., and McDonald, L.Z. (2009): *Police-Muslim Engagement and Partnerships for the Purposes of Counter-Terrorism: An Examination*, Birmingham: University of Birmingham.

Recursos sobre diversitat religiosa i dret a la llibertat religiosa:

Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós (2015): *Diccionari de religions*. Generalitat de Catalunya. Direcció General d’Afers Religiosos. Consultable en línia:

<http://justicia.gencat.cat/ca/ambits/afers-religiosos/publicacions/Diccionari/>

Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós (publicació anual): *Calendari interreligiós*, Barcelona.

Consell Assessor per a la Diversitat Religiosa (2013): *La diversitat religiosa en les societats obertes. Criteris de discerniment*, Barcelona: Generalitat de Catalunya. Consultable en línia:
http://justicia.gencat.cat/web/.content/afers-religiosos/02_actualitat/butlleti/Butlletins_2012-2014/006/documents/doccadr1.pdf

Consell Assessor per a la Diversitat Religiosa (2015): *L'aportació social de les tradicions religioses dins les societats obertes. Les religions com a capital sociocultural*, Barcelona: Generalitat de Catalunya. Consultable en línia:
<http://justicia.gencat.cat/web/.content/afers-religiosos/documents/doccadr2.pdf>

Consell Assessor per a la Diversitat Religiosa (2015): *Acollir el foraster. L'hospitalitat com a deure i actitud espiritual*, Barcelona: Generalitat de Catalunya. Consultable en línia:
<http://justicia.gencat.cat/web/.content/afers-religiosos/documents/DocCADR3.pdf>

Consell Assessor per a la Diversitat Religiosa (2016): *El lloc de les tradicions religioses i espirituals en el país que volem. Directrius*, Barcelona: Generalitat de Catalunya. Consultable en línia:
http://justicia.gencat.cat/web/.content/afers-religiosos/documents/CADR_Doc4_cat.pdf

Diputació de Barcelona (2006): *Multiculturalitat i dret de Culte*, Barcelona: Diputació de Barcelona. Consultable en línia: <https://www1.diba.cat/uliep/pdf/36547.pdf>

Martín Velasco, J. (2006): *Introducción a la fenomenología de la religión*, Madrid: Trotta.

Bibliografia vinculada al coneixement de les diferents confessions:

General

Díez de Velasco, F. (2002): *Introducción a la historia de las religiones*, Madrid: Trotta.

Dumortier, B., & Rouvillois, M. (2003): *Atles de les religions: creences, pràctiques i territoris*, Barcelona: Pòrtic.

Estruch, J., Gómez i Segalà, J., Griera, M. del M., i Iglesias, A. (2004): *Les altres religions: minories religioses a Catalunya*, Barcelona: Editorial Mediterrània.

Melloni, X. (2003): *L'U en la multiplicitat. Aproximació a la diversitat i unitat de les religions*, Barcelona: Editorial Mediterrània.

Poupard, P. (1998): *Diccionario de las religiones*, Barcelona: Editorial Herder.

Smith, H. (1995): *Las religiones del mundo*, Barcelona: Thassàlia.

Budisme

Ávila, M. (2008): *Una ullada a les religions d'avui: l'hinduisme i el budisme*, Barcelona: Abadia de Montserrat.

Díez de Velasco, F. (2013): *El budismo en España*, Madrid: Akal.

López, D. S. (2009): *El Buddhismo: introducción a su historia y sus enseñanzas*, Barcelona: Kairós.

Església Adventista del Setè Dia

Valls Estebanell, J. et al. (2003): *Compartiendo la esperanza. Cien años de Adventismo del Séptimo Día en España*. Madrid: Editorial Safeliz.

Església catòlica

Bada, J. (2003): *Història del cristianisme a Catalunya*, Lleida: Pagès Editors.

Consell Pontifici de la Justícia i de la Pau (2005): *Compendi de la doctrina social de l'Església*, Barcelona: Editorial Claret.

Corts, R., Galtés, J. & Manent, A. (1998): *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya* (3 volums). Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Església catòlica (2011): *Catecisme de l'Església catòlica*, Barcelona: Editorial Claret.

Lohfink, G. (2013): Jesús de Nazaret. *Qué quiso, quién fue*, Barcelona: Biblioteca Herder.

Pié-Ninot, S. (2008): *Què és l'Església?*, Barcelona: Editorial Claret.

Ratzinger, J. (2002): *Introducción al cristianismo*, Salamanca: Sígueme.

Esglésies orientals

Díez de Velasco, F. (ed.) (2015): *Las Iglesias ortodoxas en España*. Madrid: Akal.

Janeras, S. (2011): Les esglésies orientals. *Història, tradició espiritual i visió ecumènica*, Lleida: Pagès Editors.

Hinduisme

Satyananda, S. (2013): *L'hinduisme*, Barcelona: Fragmenta Editorial.

Vallverdú, J. (2006): *L'hinduisme*, Barcelona: Editorial UOC.

Islam

Bramon, D. (2002): *Obertura a l'islam*. Barcelona: Editorial Cruïlla.

Manyer, J. (1996): *Quan l'islam truca a la porta. Per a una aproximació cultural als musulmans de Catalunya*. Barcelona: Fundació Serveis de Cultura Popular, Editorial Alta Fulla.

Moreras, J. (1999): *Musulmanes en Barcelona. Espacios y dinámicas comunitarias*, Barcelona: Edicions CIDOB.

Palacios, J. (2009): *Coneixes els nostres veïns musulmans?*, Mataró: Associació Cultural Musulmana Al Ouahda / Associació Cultural Islàmica Annour. Consultable en línia:
http://www.tarragona.cat/la_juntament/conselleries/serveis-a-la-persona/serveis-socials/observatori-social-de-la-ciutat-de-tarragona/fitxers/altres/eines-per-laccio/coneixes-els-nostres-veïns-musulmans

Judaisme

Barnes, T. (2006): *Judaísmo: culto, festividades y ceremonias litúrgicas del mundo*, Madrid: San Pablo.

Estanyol, M.J. (2002): *Judaisme a Catalunya, avui*, Barcelona: Editorial Pòrtic.

Protestantisme

Baubérot, J. i W.J.P. (1996): *El protestantismo de la A a la Z*. Rubí: Gayata.

Consell Evangèlic de Catalunya (2006): *El protestantisme en 100 paraules* (1a ed.). Barcelona: Publicacions del Consell Evangèlic de Catalunya.

Griera, M. (2006): “Recomposicions del protestantisme català: de la dictadura al tombant de segle”. *Quaderns. Revista de l’Institut Català d’Antropologia*, 07/a. Consultable en línia:
<http://www.antropologia.cat//antiga/quaderns-e/07/Griera.htm>

Sikhisme

Farjas, A. (2006): *Desh, Pradesh (el meu país, l’altre país): els panjabis a les comarques gironines*, Girona: Diputació de Girona.

Pániker, A. (2007): *Los sikhs*, Barcelona: Kairós.

Testimonis Cristians de Jehovà

Fons i Duocastella, C., & Luque Capelles, B. (2008): “Els testimonis de Jehovà: quan la fe truca a la porta”. *Materials del Baix Llobregat*, 14, 59–64. Consultable en línia:
<http://www.raco.cat/index.php/Materials/article/download/139907/327022>

Ibars Samaniego, L. (2006): “Los Testigos de Jehová: algunas anotaciones”. *Quaderns. Revista de l’Institut Català d’Antropologia*, 7. Consultable en línia:
<http://www.antropologia.cat//antiga/quaderns-e/07/Ibars.htm>

b. Webgrafia

Institucional

Direcció General d'Afers Religiosos de la Generalitat de Catalunya:
www.gencat.cat/afersreligiosos

Observatorio del Pluralismo Religioso en España:
www.observatorioreligion.es

Entitats de diàleg interreligiós

Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós:
www.audir.org

Grup de Treball Estable de les Religions:
www.grupdereligions.org

TÍTOLS ANTERIORS DE LA COL·LECCIÓ
“GUIES SOBRE LA DIVERSITAT RELIGIOSA”

Número 1:

Guia per al respecte a la diversitat de creences als centres educatius de Catalunya

1a edició: febrer de 2015

1a reimpressió: novembre de 2016

Número 2:

Guia per al respecte a la diversitat de creences als centres sanitaris de Catalunya

1a edició: maig de 2015

1a reimpressió: maig de 2018

Número 3:

Guia per al respecte a la diversitat de creences als centres penitenciaris de Catalunya

1a edició: juny de 2015

1a reimpressió: setembre de 2016

2a reimpressió: març de 2018

Número 4:

Guia per al respecte a la diversitat de creences a la via pública

1a edició: octubre de 2015

Número 5:

Guia per al respecte a la diversitat de creences als cementiris de Catalunya

1a edició: març de 2018

EDICIÓ:
Generalitat de Catalunya

Departament de Justícia
www.gencat.cat/afersreligiosos
[@afersreligiosos](https://twitter.com/afersreligiosos)

Departament d'Interior
<https://mossos.gencat.cat/ca/inici>
<https://www.facebook.com/mossoscat>
<https://twitter.com/mossos>
<https://www.instagram.com/mossoscatalunya/>